mB
5/1/64

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

PL
248
G84S4

Gürpinar, Hüseyin Rahmi
Şekaveti edebiye

SEKAVETI EDEBIYE

Gürpınar 18/—

شقاوت ادبیّه

محرری

حسین رحمی

استانبول
۱۳۲۹

[مطبعهٔ خیریه وشرکاسی]

Gürpınar, Hüseyin Rahmi

شقاوت ادبیه

Şekaveti edebiye

محرری

حسین رحمی

استانبول

١٣٢٩

[مطبعۀ خیریه وشرکاسی]

[1910]

PL
248
G84S4

LIBRARY
JAN 10 1954
UNIVERSITY OF TORONTO

875543

شقاوت ادبیّه

بر اعتذار مؤسف

خصمامك بكاقارشی استعمال ایتدكلری عین نوع سلاحله مقابله‌یه مجبوریتمدن طولایی نزاهت لسانیه واخلاقیه‌مز نامنه قارئلرمدن عفو استرحام ایدرم. چونكه زمانمزده حربك اسلحهٔ مماثله ایله ایدیله‌بیله‌جكی قاعدهٔ اولیه حكمنه كیردی.

اونلره، آنجق آكلایه‌جقلری لسانله خطابده مضطر قالدیغم ایچون قارئین حضراتندن ایشته بر دها عفو دیله‌یورم . . . . .

معركهٔ ادبیه‌ده بر چیفته‌لی

بدیع معامی مشهور طورپیاجی شهاب الدین سلیمان بك

ساحهٔ جوابده کندی کورونمزدن اول انکر اصوات ایله
بر پیشدار کوندردی . کنج برحمار همدانی ... بونك ،
تخنهٔ صنعتده‌کی تپینمه و آکیرتیلرندن آکلادق که آرقه‌دن
باطنطنه استاد کلیور .

تورکلکك میدان خامه وسخنی اصیل هنرورلرندن
بوقدرخالیمی قالدی که بویله دوداقلرنده قورومش فیشقیلی
زیفوزلریله ، هرطرفدن صاچیلان آخور تعفناتیله ،
(زیره‌رك) بودروملرندن فرار ایتمش ظن اولونان بر
عجم اشکی بحثه قاریشیور ؟

شهاب‌الدین بك اك فیضلی قفادارلرندن برینك
کوستکلرینی چوزدی . بوحیوانی « داه » دییه اورته‌یه
سوردی .

بدیع معلمندن هرحماقتی مأمول ایدر فقط صنعت
نازکنك وکیل مدافعلکنه بوقدر اجهل ، بوقدر غبی
بوقدر خشیر ، بوقدر مستکره بر مخلوق انتخاب
ایده‌جکنه احتمال ویرمزدم . چونکه بن سکسان دانه
دها « چادی چارپیور » یازمش اولسه ایدم خصملریمك
کندی ماهیتلرینی ینه کندی قلملریله اعلان ایتدکلری
قدر تشهیر حقیقته ایده‌مزدم .

بر جاهلك ثبوت جهالتی ایچین کندینی سویلتمکدن موافق اصول اولەماز. سـویلەتەلم . دیکلەیەلم . ادبیاتمزك ناصل برکاریز جهل وتعفنه ایندیکینی کورەرك عبرتبین اولەلم .

مکاتب رسمیەدە معلملك ایدن یکانه (بدیع) متخصصی شهاب‌الدین سلیمان بك ادبیاتنك مؤید بر وثیقهٔ سفلیتنی ألدە ایتمك ، ادبك بوکونکی بر قسم اربابنجه کوردیکی طرز تلقی‌یی آکلامق ایستر ایسەکز ، (رباب) نامندەکی مجموعەنك (٦١) نجی نسخەسنی بولدیریکز. (٢٨١)نجی صحیفەیی آچکز . « جادی خورتلادی » عنوانلی مقالەیی اوقویکز . بونك محرری (ظیب چیقدی) لرك الك صـوکنجیسی ، اجهلی، الك ایکرنجی، مملکتمزك وبای ادبیسی میقروبلرندن همدانی زادە علی ناجی‌در .

(٢٨١) نجی صحیفه وایلك سـتونك صوکلرینـه طوغری شوعبارەیی اوقویەجقسکز :

« صنعت ادبیات ایچریسنه بویله یکی بر بند غریبك[١] بویله برایجاد زمانەنك دخولنه (!!) تشبث ایلدکلرندن طولایی حسین رحمی بك . . الی آخره »

---

[١] « جادی چارپیور » حقنده .

شو سطرلری یازار ایکن ادبیات عثمانیه‌مزك ماتم سقوط ومماتی نامنه بن ترله‌یورم . آغلایورم . فقط بوجمله‌لرك کاتب بی‌عاری شو عبارات تنقیدیه‌می اوقور ایکن امینم ، هیچ اوتانمیه‌جقدر . چونکه ایتدیکی خطای فاحشِ الفاحشك نره‌ده اولدیغنی آکلایه بیلمك اذعانندن محرومدر . اوبی ادراك طوغمش واویله یاشایه‌جقدر . او ، خلقتك بر غباوت مجسمه‌سیدر . بونی نه مکتب ، نه ادب ، نه صنعت هیچ برشی یونته‌ماز . انجلته‌مز ... صنفلردن دونر ، یازدیغی هرسطر ایله حیوانیتنی میدانه قور . فقط مملکتمزك محیط عرفاننده شهاب‌الدین کبی بر رفیق ، بر همحال ، (رباب) کبی مجامیعده کندینه بر کرسیٔ خطابت بولور .

یاربی ! بویله مخرب بویله وبائی میقروبلرك جسم صنعت وادبیمزك اك رقیق انسجه‌سنه قدر نفوذینه بزنه‌دن بوآنه دکین بی‌قید برر سیرجی کبی طوروب باقمشز . هرهانکی بر مملکتده ظهور ایدن فسادات وتفسخات ، اومحیط اهالیسنك ، ایلك علائم مرض بلیردیکی آنده دفع تهلکه‌یه لزومی درجه‌سنده اهتمام کوستره‌مامالری

تأثیراتیله، اوەت سیئهٔ مساحەلری یوزندن بویور. ارتق اوکنه کچیلەمز بر روخامت پیدا ایدر .

برملتك ، انظـار بصیرتی فقرالدم معارفله بولانەیه باشلایجه همدانی کبی ادیبلر تورەر، (جادی خورتلادی) نوعندن، دلی صاچمەلرینی منطق براقەجق مسـتکرهات قلمیه آثار فضل واقتداردن صاییلیر .

انوار علم وعرفانله دماغلرك انکشـاف تامه ایرمش اولدیغی برمحیطده همدانی کبیلرینك سوزلری برکوش قبول بولەماز . فقط مع التـأسف بزده بتون آجیلغی ، بتون دهشتیله حقیقتی اوچ کشی کوره بیلیر ایسه اوچیوزینك یاکماسی محتملدر . برمملکتده حقیقتی فرق ایدەمەینلرك عددی نەقدر کثیر اولورسەاورادە سفالات اجتماعیه اوقدر درین ، اوقدر شفاناپذیر بر روخامت آلیر .

هرشی مجرای طبیعیسندن چیقار . عدل وحق صوصار . علم وعرفان حقیقی ابکم اولور . میدان غلبه جهل ونادانی یه قالیر .. (وحدتی)لر برر لوای تحریك آچنجه ارقەلرندە یوز بیکلرجه همپا بولورلر ، همدانیلر کبی خرلر بی پروا ملتك کرسیٔ ارشادندن آکیررلر .

محترم قارئلرم، اوعبارەیی ایشته بردها تکرار ایدییورم:

« صنعت ادبیات ایچریسنه بویله یکی بر بند غریبك بویله یکی بر ایجاد زمانه‌نك دخولنه(!) تشبث ایتدكلرندن طولایی حسین رحمی بك...»

اشك سوریجیسی امی بر عجم تورکجه‌یی بلکه بو همدانیدن دها درست وسلیس سویلر. یوقسه بوده قواعد اوقومه‌دن بدیعه چیقان صنعتکاراندنمیدر؟

شرف وناموس ادبی موجود اولان بر مملکتده لسانك الك ساده قواعدندن بی‌خبر، بویله اجهل پسرلر منبر ادبده مناديلکه چیقامازلر. خلق اونلری اورادن توکوروکله، یوها ایله ایندیرر. چونکه آرتق بونك لامی جیمی یوق. بو عجم اوغلو کوتوك کبی بر قره جاهل.. نه فعلك، نه فاعلك، نه لازمك، نه متعدینك قطعیاً فرقنده دکل... قطعیاً... کچنلرده وطنپرور غزته‌لریمزدن بر ایکیسی صیقلمه‌دن بو بی ادبی « کنج ادیبلریمزدن همدانی زاده علی ناجی بك افندی » په‌ده په‌هلریله اعلان ایتدیلر... قورتارم آه اوت قورتارمکه بو خرابانی، علی ناجی یاقینده مکاتب عالیه‌مزدن برینه ادبیات معلمی تعیین ایدلمسون... چونکه بو محیطك هر شیئه تحملی، هر فالغه استعدادی وار. چونکه بو دیارده

جهل علم ، علم جهل صاییلیور. مفسدت فضله غلبه ایدییور . مهم شیلره خور باقیلیور . مولد وخامت اولان خصوصات بعدالنتیجه آکلاشیلور .

بو مسئله ظن ایدلدیکندن پك زیاده وخیمدر. علاقه‌داران بحثك قولاقلرینه قدر کیتسون . بیوك مکتبلره بدیع، ادبیات ولسان معلملکلرینه قبول ایدیله‌جکلرك هیچ اولمازسه صبیانه مخصوص قواعد لساندن صیقیجه برر امتحان کچیرمه‌لری مجبوری طوتولسون . چونکه شهاب‌الدین سلیمان بك ایچین (ترکیب اضافی) ایله (ترکیب وصفی) نی چوق دفعه فرق ایده‌مز دییورلر. بونی کندی ارقداشلری سویلیور . بوروایات صحیح اولمالی. شهاب‌الدین عرفان جدی صاحبی اولسه همدانی قدر بوش ، اوقدر فالصو قفالی خام خالاطلر ایله فکراً مسلکاً ناصیل باغداشه‌بیلیر؟ علم وهنرینه کووه‌نوب‌ده بویله براشکی مدافع ادب اوله‌رق طرفندن بالتوکیل بکا قارشی صالدیرمه‌یه ناصل جسارت ایدر؟

اکلایورم، کندیلرینه معلم ادب‌سوسی ویره‌ن بوعلم وهنر بیکانه‌لری، محیطی، نظارتلری ، هیئتلری اغفالده‌کی سهولت موفقیتلرندن طولایی کندی علامه‌لکلرینه

هر کسدن اول ینه کندیلری ایناناجق قدربر غلطحسه دوشمشلر. جهللرندن خبرلری یوق. چونکه قاچ زماندر املاجه، قواعدجه، علمجه، فنجه، فلسفه‌جه ایتدکلری خطا، هذیان براقدیلر. بونلره امان نه‌یاپیورسکز؟ دیه‌ن اولمادی. همدانی کبی مکتبدن دکل اخوردن چیقانلر خطابای ادبیه پایه‌سنه ایردیلر. غزته‌لر ایله آلقیشلاندیلر.. منقد ادب اولدیلر. بزی نه‌مدهش بر حسسزلك وآفتدنی صارمش !. بونلرك کستاخانه جرأتدن باشقه بر معرفتلری یوق. همدانیك کندی قلمیله یازدیغی برات جهلی ایشته کوز اوکنده طوریور. کندنده شمهٔ عار وحیا اولسه صیقیلوب بوزوله‌رك همان طیقیله‌جك دلیك آرار.. فقط بواویله یاپمه‌یه‌جق، اثبات لیاقت ایچین تکرار آلابیلدیکنه ظیرلایه‌جق، اورته‌لغی ازعاج ایده‌جکدر.. چونکه سنه‌لردنبری محیطك بوکبی سمدار جریانلری تنفس وتمثیلده پیدا ایتدیکی الفتدن متحصل اوغوشقلق وحقیقتی کوره‌بیلنلرکده کندیلرینه لاقیدی‌یی اعتیاد، دها طوغریسی بر وظیفه ایدنمش اولمالری تأثیراتیله یواش یواش محو اولیورز. بوقاتل، بوجاهل قلملر، صاردقلری آغاجلرك یاپراقلرینی قوروتان، اثمارینی طوردرتان، مضر طیرطیللر

کبی نره‌ده بر فیض انکشاف کورسه‌لر همان اورایه اوشوشیورلر . ملتك زلال عرفانی أموب بیتیرییورلر .

« حسین رحمی بویله یکی بر ایجاد زمانه‌نك دخولنه تشبث ایتدی. شیوهٔ غریبیله اعلان جهل وبلاهت ایدن برهمدانی قارشیمه چیقه‌رق:

— سن یازه‌میورسك ارتق صوص، بز یازه‌جغز.. بواخطاریمزدن متنبه اولمایوب‌ده مسلك تحریرکده دوام ایدرسه‌ك یازدقاریکی هفته‌سنه أولدوره‌جکز !.

تهدیدنده بولونیور . شقاوت ادبیه بوندن باشقه دورلو دها ناصل اولور ؟ بدیع خواجه‌سی شهاب‌الدین بك چته‌سی بنده‌کز کبی یکرمی‌بش سنه‌در ألنده‌طوتدیغی قلمه آرتق اعتماد تام پیدا ایتمش برخادم مطبوعاته قارشی بویله بر تجاوزده بولونورایسه‌بندن‌ضعیفلرینه نه‌یاپمازلر !.

شو وقت مشروطیتمزده (حر) مطبوعات عثمانیه‌نك باشنه کلن بو نوع بلالر سزه یمینله سویلرم‌که استبداد زماننده کورولمامشدر . سانسور بو عاجزی ـ یازیدن منع ایتمك امرینی آلدیغی زمان ـ نزدینه جلب ایده‌رك خودبخود بویله بر تبلیغده بولونمدی . کیفیتی بالواسطه وکال نزاکتله آکلاتدی. شمدیکی چته‌جیلر بوامرلرینی

لسان مطبوعاته آچیقدن آچیغه اعطادن صیقیلمیورلر . وبی‌محابا (أولدرمك) تعبیرینی قوللانیورلر ..

*
* *

بو کون مطبوعات عثمانیـه بنم خدمت قلمیه‌مدن مستغنی قاله‌جق مرتبه‌ده فیضدارمی اولمشدر؟ قلم ادبیه‌نك طوماتسه تشبیه ایتدکلری حکایه‌لریمی آراتمیه‌جق اثرلر نره‌ده ؟ هانیا کیملر یتشدی ؟ نه‌لر یازلدی ؟

فرض ایدیکزکه بو کون بوستان معارفمز ثمرات علم وهنرله فیضاندر، طولمش‌ده طاشیور . حریت قلمیه یوقمی ؟ بن‌ده‌یازارم. احمدده، محمدده .. کیم قاریشه‌بیلیر؟ بن بیلمم قاچ یاشنه کیرمشم . [١] هرهانکی برسنك مسلك تحریر ایچـون بر غایهٔ قانونیه اولدیغنـه دائر هانکی نظامنامه‌ده صراحت وار ؟ ادباسی کثیر وعادتا مبذول اولان فرانسـه‌ده (قومدی فرانسـه‌ز) مدیری (ژول

[١] هر مملکتده مسلکنده موفقیتله اختیارلایانلر تبجیل ایدیلیرلر . بزده ایسه بو کبیلرینی ترذیله یول آرانیور. آفریقا قبائل وحشیه‌سنده بعضلری اختیارلرینی أولدیروب یرلر ایمش . طوتدردیغمز معکوس خطوات ترقی ایله اعتلای ادبیمز اوراله واره‌جق ظن اولنور . سنأ فرقی بولانلر دوشونسونلر ..

قلارتی) بندن اوتوز یاش بیوك اولدیغی حالده الآن طورمایوب یازییور .

غزلری مجموعه‌لری وفرلر، حکایه‌لر ایله طولدیرییور .
فقط قوجه فرانسه‌ده برفرد کستاخ چیقوب‌ده بوپیرادبی‌یه:
« سندن أیی یازانلر یتشدی . آرتق ألکدن قلمی براق .» دیمه‌یور .

حال بوکه بوکون بن ، أیی کوتو یازدقلریمه مقابل کیمسه‌دن تقدیر ، تکریم بکله‌میورم . بلکه هیچ برشیئه دکرم یوقدر . فقط شمدی‌یه قدر مقتدر اوله بیلدیکم برغیرت و حسن نیتله چالیشدم . بو برمعرفت اوله‌مسه‌ده بویله روای تحقیر برقباحتده دکلدر .

انسانی زورایله‌سویله‌تیورسکز . آلمانلردن، فرانسزلردن برچوق تقدیر وتبریك نامه‌لر آلدم . آلمانجه‌یه ترجمه‌ایدیلن حکایه‌لرم حقنـده برلین جرائدی ستون ستون تنقیدات یازدیلر . بر ناچیز تورکدن اوزون اوزون بحث ایتدیلر .
مع التأسف کندی ملتمـدن کوردیکم ایلك سطور تنقیدیه بنی (قتل) صددنده وقوع بولدی . برملت ایچین بو ایپ[illegible]ل یك فنا علائمدندر .

بو بر تمدح دکلدر . بوسطرلری برمجبوریت الیمه ایله

یازییورم. چونکه قارشیسنده چیقان حمقاء، جهلا نه نی بیلیورلر، نه ده کندیلرینی. بر اشکجی مجمك آلنده کی سوزوجی د کنکنی فیشقی یه باطیره رق تنقید نامیله اك پاك ناصیه لری تلویثه جرأتی او مملکت غزته لرینك آلقیشلامه لرنده کی ذلتی تعریف ایچین سوز بوله میورم ..

*
* *

باقکز اشکجی علیهمده نه لر یازییور:

« آقشام ساعت اون برده بالق پازاری میخانه سنده یووارلادیغی درت قدح راقینك خلجان وتأثیریله بینی غائب ایدوب سوقاق اورطه لرنده صاللانه صاللانه نعره آتان، هر تصادف ایتدیکی آدمك یوزینه بدبخت (!) بر کفرله مقابله (!) ایدن، صوکره قوللرنده کی کیرلردن (!) قارشیسنه چیقانه بر قطره (!) بولاشدیران ...»

بو مستکرهات بنم (جادی چارپیور) نامیله یازدیغم شیئه جواب میدر ؟ شهاب الدینك وکیل ادبیسی ایشته انجق بوقدر اوله بیلیر.

اولاً بنم عشرت اعتیادم یوقدر. بر قدح راقی ایچسه م یازی یازه مام . محررین عثمانیه ایچنده ایچمه دن یازان بر نادره یم. عشرتله عدم مألوفیت سایه سنده بر انتظام حیاته

مالك اولەرق اثرلريمى وجوده كتيره‌بيلدم. بوحقيقتى‌نى طانيانلردن يوزلرجه كشى بيلير. بوافترايى ايدەنلر بكا قاچ دفعه ميخانەده، بيراخانەده تصادف ايتمشلردر؟ همان هيچ.. اخوانله بر بيراخانەده بولونمەيه مجبور اولسەم ايچەجكم شى ايكى قدح بيرادر. زياده دكل . . . بوده پك نادراً وقوع بولور. جيغارەيى بيله ترك ايتدم. چونكه خستەيم، مدت عمرمده كيمسەنى سرخوش كورمامشدر. اون برسنەدر راختسزلغمدن طولايى يازلى قيشلى آطەده اوطوريورم. فرض محال اولەرق عشرت ايتمك ايستەسەم نيچون آطەنك اوكوزل قازينولرينى براقوب‌ده بالق پازارينك متعفن ميخانەلرينه كيدەيم؟ ثانياً بنم استانبول آنجق آيده، يكرمى كونده بر ايندكيمى هركس بيلير. فقط دنى مفترى‌ده يازەجغى تلويثاتله معارضنك حال وشانى آرەسنده براز اولسون مناسبت دوشورمەيى بيلەجك قدر اذعان يوق.

بو اشكجيك قرەلاديغى هرجمله ذوق ادبيمزه قارشى غليظ بركفر كبى انسانك بينى طرمالايور. ذرەقدر نەشيوه، نەقاعده، نەمنطق، نەمحاكمه وار. «شهرت سهيله» قبيلندن خطالر تومن تومن.. بونلرك هپسنى

ارائه‌یه وقتم یوق. فقط بنمله معارضلریمك آره‌سنده‌كی فرقی كورمك ایچین «بو جادی خورتلادی» مقاله‌سنی بورونلرینی طیقایه‌رق مطالعه بیورمه‌لرینی قارئیندن تكرار رجا ایدرم. بنی باطیرمق غیرت جاهلانه‌سیله كندیلری تا بوغازلرینه قدر كومولمشلر.

ایشته بر سوروجینك محاكمهٔ ادبیه‌سنی دیكلیكز:

«حسین رحمی بك بیلمیورسه اوكرهنسین. بر آدمك اثرینی تنقید ایتمك آكا واثرینه اهمیت ویرمك دیمكدر. (ژول لومتر) قالقوب‌ده نات پینكرتون حقنده بر تنقید یازماز. وبو عقلندن بیله كچمز - چونكه نات پینكرتون ادبیات دكل، حسین رحمی بكك منسوب اولدیغی ادبیاتدن، میخانه ادبیاتندندر.»

همدانی فن تنقیدده بزم شهاب‌الدینی (ژول لومتر) یه بنی‌ده رومانجیلقده نات پینكرتون محررینه بكزتیور. تنقید ایدیلن اثرلر اهمیت ویریلنلر ایمش. پینكرتونی تنقید ایتمك ژول لومترك عقلندن بیله كچمز ایمش. چونكه پینكرتون، حسین رحمینك منسوب اولدیغی میخانه ادبیاتندن ایمش. حقیقت حال بویله ایسه توركلرك ژول لومتره‌سی، بوبدیع خواجه‌سی نات پینكرتونله همعیار میخانه

ادبیاتندن اولان حسین رحمینك اثرینی تنقیده نه دن آتیلمش؟ نیچین اهمیت ویرمش؟

انسان بو غباوت کثیفه قارشیسنده دییه جکنی شاشیرییور. اشکجیده، آلت سطری یازار ایکن یوقاریکنك معناسنی اونوته جق برعته شابانه وار.

« حسین رحمی بك بیوك بر تنفس هیجانله بزی متأثر ایتمه یه جك بر قلمله بر هندسه دعواسی حل ایدر کبی یازوب چیزمشدر ...... بو حسین رحمی بك مخیله سنك اوکنده نه بر اثر هیجان، نه بر اثر عجز طویدم.

«صولر قارارادی . طیشاریدن کلن سرین روزکار، پرده لری طولدیرییور، کونش باطدی. آی چیقدی . »

بو کوتوك قفالی عجم اوغلنك یازدیغی بی مآل سطور کثیره ایچنده اکر معنا چیقه بیله جك ایکی سوزی وارسه اوده بنی تقلیداً تحریره یلتندیکی بو «صولر قارارادی. والی آخره » جمله لرندن عبارتدر . طبع صنعتکاری بو ساده لکی بکنمیور. نوین اسلوب مزهرده ادارۂ خامه ایتمك ایسته یور. زمان، اشکلره پیانو چالدیره جق، قاطرلره صنعت ترسیم او کره ته جك قدر معجزات ترقی کوسترسه بیله امین اول سن ینه درست تورکجه یازه مازسك . سن ادبیاتدن نه بر اثر

هیجان نه بر اثر عجز طویامازسك . صرتکه یاریم چکی مولوز طاشی یوکله‌ملی . سنی مرکب سوروسنه ، یعنی امثالکك آره‌سنه قاتملی . بالدیرلری چیبلاق ، زیفوزلره مستغرق ، ألنده چوماق اومدهش کیرلی سوروجی عجم بوغازینی ییرته ییرته چیقاردیغی شتوم نعره‌لریله سنی داه داهلایه داه داهلایه صوپالری یاپشدیرنجه اثر هیجان وعجزی ایشته اوزمان حس ایدرسك . باشقه دورلو قابل دکل... چونکه اسلوب ، وطرز تفکرجه اظهارایتدیککك غباوت بونی کوستریور ...

اشکجی ادبیاتنده غرابت تشبیهه مثال :

« ذاتاً بوکا ادبیات دیمزلر . طارخانه چورباسنك باقر تجره‌سی بیله بوندن دها شرفلی ، دها قیمتلیدر . »

طارخانه چورباسی تجره‌سیله برابر قاینار بینکه بوشالسون... آبوق صابوق مصیبت ..

تنباکوجی شیوه‌سنه مثال :

« حسین رحمی بکك ادبیاتی یرك دیبنه باطسین . فقط شخصنه یاقیشمامليدی (!) »

زواللی لسانمزی سیئهٔ جهالتله آذربایجان تورکجه‌سنه جویرییورسك . بو مسکنت حالکی بیلمه‌یه‌دك برده

طورمشده (رحمتلك معلم ناجی) فلان دییه ، فنا کزین اولەلی یکرمی سنەیی کچمش برتورك ادبیله أ کله نیور . منحوس ! سن معلم ناجی‌یی آغزیکه آبدستله آلمالیسك ... او سننك کبی بویله عقلنه کان هرزهٔ قلمی‌یی اورته‌یه صاوورمازدی . اوچ صحیفه یازمق ایچین اوچ هفته دوشونور بر اهل لساندی. سن اونك الٔساده برمصراعنی آکلامق لیاقتندن پك اوزاقسك ...

یازدیغی ایلك سوزی ایکنجی جمله ایله چوروتمك امرنده‌کی غایهٔ حمقه مثال :

« جادی‌یی اوقویان دیکر بش اون کشی کوردم که بونلر ادبیاتدن آکلامدقلری حالده(؟) بیله سزك سقوطکزه ، نه‌قدر فیعدر(!) سزك آرتق یازه‌مدیغکزه ، سزك آرتق اولمش اولدیغکزه آنلر بیله وشهاب الدین سلیمان بکدن دها سوزشلی دها جانکداز دها مرارتلی بر لسانله حکم ایدییوردیلر (!)»

أوت ، امثاء همدمك اولان ذواتك ادبیاتدن نصیبدار اولمدقلرینه بن‌ده قانعم . ذره قدر ذوق ادبی وبدیعیسی اولان بر کیمسه‌سنك کبی حمال فکرلی قابا بردماغ وچهره صاحبنی بش دقیقه رؤیت ثقلتنه تحمل ایده‌مز. بوطوغری

فقط ادبیاتدن آ کلامیان کیمسه‌لرك جادی علیهنده‌کی حکملری ناصل مسموع اوله‌بیلیر ؟. هم بیگانهٔ صنعت ادب اولانلر، الله باغشلاسون ملکمزده بدیعیون نادره‌دن بولونان شهاب‌الدین بکدن دها سوزشلی ، دها مرارتلی دها جانکداز برلسان مؤثر ایله ناصل حکم ویره‌بیلیرلر ؛

حیوان! اغزکدن چیقانی قولاقلرك ایشتسون. نه خلط ایتدیککی بیلمیورسك . صحائف مطبوعاتی مرکبجیلر لونجه‌سیمی ظن ایدییورسك؟

ای قارئین اتکلریکزی طوپلایکز، چرکاب آتلایه‌جغکز :

«سزهر(!) کندیکزی بکنمه‌ین آدمه بویله کفربازلق صنعتی أله آلیرسه‌کز نتیجه‌ده ینه سز زیانلی چیقارسکز واختیار اوله‌کز حسبیله کنجلره فنا بریول کوسترمش اولورسکز.»

نهایتده‌کی ایهام مستهجنه دقت بیورلدیمی؟ بن اختیار اولمه‌م حسبیله کنجلره فنا بریول کوسترمش اولورمشم...

شهاب‌الدین بك چته‌سنك بحثی قازانمق ایچین نه‌درین، نه‌متعفن برچرکاب دریاسنده قولاچ آتدقلرینی کوریبور-میسکز؛ عجبا استاد بو اینجه‌لکلری چراغنه (غولتیه) نك

معنای صنعتندنمی تعلیم ایتمش؟.. (رباب) دنیلن عوعوه کاهده أولویان همدانی ایله برصره‌یه امضا آته‌رق نشر تحسسات ایدن ادبای کرام بو سطرلری اوقویوب رفیق تحریرلرینك صنعت تجاوزده‌کی ظرافتندن طولایی افتخار ایتسونلر .

ضرری یوق. برکره بن قوللریمی صیغادم . نیشتر تشریحمی بوادبی پارچه‌لرك الك درین عفونتلرینه طوغری صاله‌جغم. یوزیمه کوزیمه متعفن، مسموم جراحتلر فیشقیره‌جغنی بیلیورم . بوهر (اوپه‌راتور) ك اوغرادیغی بر راحتسزلقدر .

عرض ماهیتده بدلاجه بر جرأته مثال :

« شهاب‌الدین سلیمان بك کنج اولماسی اعتباریله بو زوپپه‌لکده بلکه برآز حقی اوله‌بیلیر (!) »

زوپپه‌لکك حقله، اجازتله اولدیغنی بیلمیوردم . ذات بالاهتکزك اشکلکه اولان استحقاق ارثیکزده تنویر مدعا ایچین بوصدده پارلاق بر مثال اوله‌بیلیر ظن ایدرم. صاچه‌نلکده برحدی واردر. قوامنی کچنجه تحمل اولونماز برصغوقلق آلیور . عالم مطبوعاتده دکل دنیانك هیچ بر طرفنده الك درین تیمارخانه کوشه‌لرنده، بودرجه داء ترهاته

مبتلا بر بینسز بولونه‌بیله‌جکنه احتمال ویره‌مم. عجم اوغلی بوهذیاننامه‌یی یازدیغی وقت رفقای ادبادن بری بوزواللی‌یه آچیوبده. عجبانچین «چوش» دیمامش؟ انتقام آلمق ایچونمی بوبدبختی بویله ابتدائی وهمان وحشی غلظت حمارانه‌سیله میدان امتحانه‌قاپوب صالیویرمشلر. مقصد اکانمك ایدیسه ادبیاتی بوقابا لطیفه‌یه زمین اولمق ذلتندن‌ده قورتارملی ایدیلر. مرکبی قیرده، سوقاقده قوشدیره‌لم. آخورده طاوله‌ده اویناته‌لم. فقط حدادب وصنعته کلنجه اوندن اوته‌سنی اشکلرك چیکنه‌مه‌سنه مساغ اولمادیغنی آکلاته‌لم..

هرنه‌ایسه، شهاب‌الدین بك دیمك بوکون بالاستحقاق (زوپپه) بولونیور. بلکه بوده فضائل ادبیه‌سنه ضم ایدیله‌جك فضله برشرفدر... محیط ادبیزده، زوپپه‌لکدن مأذون دها کیملر وار، طانیسه‌قده معاذاه یانلرنده برپوط قیرمه‌سه‌ق... نه‌لر اوکره‌نیورز، ربم نه‌لر!

غیراختیاری تکرلمه‌یه مثال:

« شهاب‌الدین سلیمان بك برشی یا‌یمدی دییورسکز. بونی بجن سنه‌لرلك دفعه سویله‌ین بندم. بوکون سزده عکسنی سویله‌یه‌جکم (!) اوزمان سویله‌کارینه کندیسی جواب ویردی ومغلوب اولدی (!) (یازیق سکا شهاب) بوکون

سزه قارشی عکسنی سویلدیکم وقت سزده مغلوب اوله‌جقسکز (!!) ایسترسه‌کز تجربه ایده‌لم . . . »

سنکله بویله برشی تجربه ایتمك .. الله أسیرکه‌سین... سن بونی برکاغده یازده خیالی کاتب صالح‌افندی‌یه کوندر. تیمارخانه اویوننك صاچمه‌لرینه علاوه ایتسون. غباوتکدن مأمول ایدلمیه‌جك قدر پارلاق ... ایچندن چیقیلیر هرزه دکل...

بن‌شهاب‌الدین بك ایچین برشی یاپمدی دیمشم. فقط بونی ایللك دفعه‌کچن سنه همدانی سویله‌مش. دیمك که‌بوادعاده بکا حق تقدمی وار. اعلی.. لکن بوکون عکسنی سویله‌یه‌جکمش.. نه‌دن عجبا؟ زورناده‌پشرواولماز. بوکون قضیه‌نك عکسی التزام اولنورسه‌شهاب‌الدین بکك برشی یاپمش اولدیغی آکلاشیلیور . کچن سنه همدانی‌نك معارضنه سن برشی یاپمدك دیدیکی زمان سلیمان بکك مغلوب اولدیغنه دقت ایدوب ایلروده شاشیرمامق ایچون بو نقطه‌یه بالموی یاپشدیره‌لم . لکن مادام‌که سلیمان بك برشی یاپمش ایمش عجبم اوغلو کچن سنه یاپمدیغنی ادعا ایله ناصل تأمین غلبه ایده‌بیلمش ؟ وکچن سنه غلبه‌سنی تأمین ایده‌ن خصوصك عکسیله شمدی بنی‌ناصل مغلوب ایده‌بیلیور ؟ بوحریف

عادتا ظیر دلی ، خنزیر دلی . صاحچه منبعی ، هذیان قومقومه‌سی، رباب هیئت آهنکنك چاتلاق زورناسی...

اخلاقسزلغی فضیلت ظن ایتمك بلاهتنه مثال :

« صوکره بو وجدان دیدیککز شی نه‌در؟ رجا ایدرم بکا برده بونی آکلاتیکز . سز محقق اولان اولومکز قارشیسنده اوچ دانه فنا اعتقاده یاپیشه‌رق ادامهٔ حیات ایتمك ایسته‌ین برزواللیدن باشقه برشی دکلسکز . بونلرك بریسی وجدان، ایکنجیسی عوامك ، جادی قارئلرینك غرور وعظمتلرینی اوقشایه‌رق آنلری کنجلکك، سزی بکنمه‌ینلرك ، سزك أولومکزه متفقاً قرار ویرەن (!) بر کنجلکك علیهنه قالدرمق الی اخره . »

انسانك نفرتدن تویلری اورپه‌رییور . اوچ فنا اعتقادمدن برینك نه‌اولدیغنی آکلادیکزمی؟ وجدان!.. بوناصل شیدر؟ بکا آکلاتی‌ویر ، دیيور . سنك کبی شکل انسانیده کمش براوکوزه بومبارك کلمه‌نك مدلولی قابل تلقینمیدر؟ هرسوزك ، هرادعاك کوستریيورکه وجداندن اذعاندن تماميله محرومسك . بونك نه‌اولدیغنی بندن نه‌صوریيورسك؟ بدیع خواجه‌سنه ، اوسته‌که

مراجعت ایت ... باقەلم بویله بر کلمەیه ، او، هیچ بر یرده تصادف ایتمشمی ؟

عجم نیچین بویله سویلیور بیلیورمیسکز ؟ کویا وجدان کلمەسی عوامی ، انضباط اخلاقیده طوتمق ایچین اویدرلمش معناسز بر سوزمشده، کندیسنك بویله اولطەلرك یمنه صالدیرمیه جق قدر طبقهٔ علیا متفکرینندن بولوندیغنی آکلاتەجق... فقط هر سوزی بر، برهان بلاهت اولدیغی ایچون عرض بهرەیه اوغراشدقجه جهلنی حمقنی میدانه قوییور .

متفقاً « أولومه » قرار ویرمش اولان کنجلر کیملر ایمش ؟ میدانه چیقسونلر . ادبیاتدەده بر جمعیت خفیەمی وار؟ آکلایەلم. بوهمدانی مفسدی حقیقةً بویله بر زمرهٔ قاتلەنك وکالت بیانینمی حائزدر ؟ یوقسه کندی نام وحسابنەمی صاچەلایور ؟ بو تحقق ایتسون ...

بن ، تورکلك استقبال ادبیسنك مدار انکشاف وظفری اولەجق ، فعال ، متجدد ، ملیتنه ، عنعناتنه ، بیوکارینه احترامکار ، حقایق بین ، جدی تزیه کنجلکك اوکندەبتون حرمت روحیەسیله بویونا کمش بر تقدیرکار ، برثناخوانم ... بویله کزیده‌فترت بر هیئت شبان آره‌سنده

ولو خدمت مركبانه ايله اولسون همدانی کبی عجم اشکلرینك طولاشدیغنی ایسته‌مم .

اعجابه مثال :

« سز ادبیاتی اخلاق معناسنه آلیورسکز . ادبیات اخلاق دکلدر بك افندی . سزك جمله‌ٔ عصبیه‌کز ظن ایتدیککزدن فضله بوزولمشدرده خبریکز یوق. بوکون بکنمدیککز شهاب‌الدین سلیمانك سزك اثرلریکزدن دها فضله صاتیلدیغی یوزده ایکیوز (!) درجه‌سنده محقق اولان چیقماز سوقاق اسمنده برکتابی واردرکه اخلاقی اولمدیغی حالده (!) سزك اثرلریکزك ازهرجهت یاریسنی جیبندن چیقارير .. »

عباره اوقدر معقد ، اوقدر چتره‌فیل‌که صاتیلان شی کتابمیدر ؟ یوقسه شهاب‌الدینك کندیمیدر ؟. آثاریمك یاریسی ، ایچندن چیقاریلان جیب ، مجمه‌می ؟ شهابه‌می؟ کتابه‌می ؟ عائددر . آکلاشیله‌میور ... ایشته سزه بر چیقماز سوقاق معماسی‌که حل ایده‌بیلنه عشق اولسون.. بونلری اکلایه بیلمك ایچون پك قوتلی برصاحب قرینه اولملی ...

شهابله بنم آثاریمك صاتیش مقایسه‌سنده غایت نازك

حساس بر ترکیب کیمیوی یاپارکبی (یوزلر) خانه‌سندن عدد آلیور . یوزده ایکیوز درجه‌سنده دییور . الٓهی عجم قهر اول . حدتدن انسانی أولدیره‌جکسك . یوزدن ایکیوز چیقـارمی ؟ بونه بلاهت یاربی ! تعـداد وترقیم اوقومدك . اعمال اربعه بیلمزسك . بردن ایکی چیقه‌میه‌جغنی عقل ایده‌جك‌قدر فراستك یوقسه بویله بحثلره کیروب‌ده ایل عالمه نه‌یه کپازه اولورسك ؟ نقصـانکی ، حمقکی بیل . سن ادیب دکل اشکجی بیله اوله‌مازسك . چونکه اونلره طاشـیتدقلری یوکك حسـابنی بیلمك ایچین برر چتله طوتدیررلر . ایشـته کورنیورکه سن اوکاده مقتدر اوله‌میه‌جقسك . یوزده ایکیوز دییه‌جککه اوچده ایکی دیسـه‌ك اولمازمی ؟ خایر .. صوکره بویك ساده بر افاده اولور . ذات کسـتاخیلری سـاده‌لکك دشمنیدر . نوین اسلوب معقدده یازیله‌جق . چونکه بو معناسزلقلر ، بومنطقسزلقلر ، بو حمـاقتلر ، جهالتلر ، باشقه دورلو ناصل اورتولور ؟ آچیق یازه‌بیلمك ایچین کلامده جوهر ، قوت ، سلامت ، دماغده جدی سرمایه لازم. فقط یکی اصول شیوه‌سزلکلر ، غرابتلر ، ضعف تألیفلر ، (سنبولیزم) لر آره‌سنده هرفالصو ، هرنقصان

فکری ، هرعیب ادبی اورتولور . یالکز اورتولمز بلکه برر لطافت ، مهارت ، فضیلت بدیعه اشکالنی آلیر . ایشته ادبیاتمزك تحت تهدید وقهرنده قالدیغی تهلکه ...

دماغلرك صاغلام ، صریح ، مقویات علمیه وفنیه ایله تربیه آلماسی لازمدر . بوبحث اوزون وپك مهمدر. فرانسه ادبیاتیده بویله برتهلکه‌یه کیرمش اولدیغی ایچون اك مقتدر ارباب قلمدن، برهیئت تخلیصیه تشکیل ایدلمشدر .

بن ادبیاتی اخلاق معناسنه آلوب آلمدیغمه دائر (چادی چارپیور) ده حرف واحد یازمدم . فقط او ، سزك آلمق ایسته‌دیککز ادبسزلك معناسنه‌ده دکلدر . ادبیاته اخلاقه دائر بویله برشیلر ایشتمش ، کلمش بکا چاتم صاته‌جق . . سنك اوقالین قفا کلك ایچنده غبی بر اشکنجی بینی وار. بوحقیقت هرسوزکله عیان اولیور. ادبیاتك معنای اخلاقی تضمن ایدوب ایتمیه‌جکی و ، وجدانك وارلغی یوقلغی حقنده ذهن صرف ایتمك ... بونلر سنك ایچین نه‌قدر اوزاق شیلر . سن دوشون باقه‌لم یوزدن ، ایکیوز ، اوچیوز حیقاره‌رق کبی برکشف مهم عددی‌یه موفق اوله‌رق فن ریاضی‌یی‌ده خارقه‌لره کتیره‌ کله ادبیات کبی آلت اوست ایده‌بیلیرمیسك ؟

معارضم کبی فرانسزجه‌دن صفر آلمش برشقیقهٔ تحریر عجبا بوهزار نظریات مضحکه‌یی هانکی لسانده کوروبده بویله میدان بحثه آتیلیور ؟

عقلده عدم موازنه‌یه مثال :

« شهاب‌الدین سلیمان سزی بر کرسیدن احترامله ایندیرییوردی . فقط سز ذاتاً او کرسی‌یه چیقمامشدیکز ... »

شهاب‌الدین بك ارباب قلمی انزال وارکاب ایچین کرسی مأموریمی اولدی؟ بوشرفلی خدمتی کیم احداث وتوجیه ایتدی؟ ذاتاً چیقمامش اولدیغیردن ناصیل ایندیریلیورم؟ چلمه ایله ، قورد قاپانیله ، قارمانیولا ایله ، بیوندورقله ایندیره مدکاریکزك اطرافنه دیزیلوب بویله بی نهایه هاولایه‌جقمیسکز؟ عوعوهٔ تنقیدیکزله جادینك دهازیاده سورومنه خدمت ایدییورسکز . چکه‌کزه ، قلمکزه قوت ... چالیشکز ... کیمسه‌یی موقع ادبیسندن دوشوره‌مز ، محلول کرسی‌ده بوله‌ماز ایسه‌کز ، بعض سوقاقلرده حمال بکله‌مه‌لکلری واردر ، شمدیلك اوارلرده تونه‌یکز . صوکره یر آچیلدقجه قایریلیرسکز . همدانی یکی قاپیده‌کی مولوز طاغنه کیتسون . او تپه ، عجم اشکلرینك همتیله

وجودبولمشدر. بلكه دده‌سی‌ده بوامرده مسبوق‌الهمه‌در.

نزاكته مثال :

«كل‌حسن (!) عثمانلی عالم تماشاسنده نه‌قدر اكتساب معرفت ایتمش ونه‌قدر صنعتدن بهره‌یاب اوله‌بیلمش ایسه سزده عثمانلی عالم تحریرنده اوندن فضله برشی قازانامشسكز بك افندی . اوده كولدرمش سزده كولدرمشسكز . اوده آرقه‌سنه بر انسان سوروسی طاقش ، سزده طاقمشسكز .. »

شهاب‌الدین بكك « بركتاب شتوم » نامنی ویردیكی (جادی چارپیور) ده برهرزوكیل‌ایله بر (كیرلی‌میقروب) تعبیرلرندن باشقه همان‌برشی‌یوقدر. بز بوكتابك (٢١) نجی صحیفه‌سنده مضحك اویونجیمزك اسمنی « قومیق حسن افندی » صورتنده ذكر ایتمشز .. كندی سعیله تعیش ایدر بر اویونجی‌یی یوقاریده‌كی عریان افاده ایله آغزه آلیش ، عجم اوغلنك ناصیل بر مزبلهٔ تربیه‌ده یتشدیكنی كوستریبور. یكرمی سنه‌در آثار عاجزانه‌می تعقیب ایدن، مملكتمزك اك كزیده قسم مطالعیننی « انسان سوروسی » تعبیر بهیمیسیله افاده حیاسزلغنده بولونیور. بدیع معلمی كندینه بویله برمعاون بیان بولدیغی‌ایچین افتخار ایتسون .

علیهمده کوستریلن الك منفور تشنیعاتله اکتفا ایده‌میه‌رك تحقیرات کمشعورانه‌سنی قارئین معصومه‌یه قدر تشمیل خباثتنه قالقمق ...

دها باقکز :

« شهاب‌الدین سلیمان اولا بو مملکتده بر ایکی ارقداشیله برابر بو مملکتده ، بو نانکور مملکتده .... »

صوص هرکله!.. تورکلر اولاد ضاله‌لرینك تحقیراتنه قارشی بی‌تحمل بولونورلر ایکن سنك کبی ملوث وجدانلی بدخواه براجنبینك آغز قوقوسنی ناصل چکه‌بیلیرلر ؟ بو مملکت نانکورسه ، بو محیطك انسانلری حیوان سوروسی ایسه ، آرامزدن دفع اول .. همدانه کیت .. ذاتاً تورکلکله برمناسبتك یوق . حالا (کلیردیلر) (کیدییردیلر) دییوب طوربیورسك . تورکلك مخصوصات لسانیه‌سنی بیله سکا تودیعدن ایکرنمش .. الآن باغچه اویونده‌کی عجملر کبی قونیشیورسك . (رباب)ك (٢٩٠) نجی صحیفه‌سنده شو افاده‌که باق :

« قدرت بیان اعتباریله پك بیوك حتی بزده یازلمامش برر اثر صنعتدیلر (!) فقط پیه‌س دکلدیلر (!).. »

اكلنمك ایسته‌دیکك مداح سروری شمدی قارشیکه چیقوب‌ده :

« پس بالام همدانی ، اوزدده‌ك لسانك قاباغه‌قویوب اسلامبولده ادیبلشمك خواهش ایدیرسه‌ك ، تورکی بیلمیرسه‌ك ، فارسی آکلامیرسه‌ك ، سققالکه حنا باغلامیرسه‌ك . هانسی انسان کورسه‌ك کاب کبی صالیرسه‌ك . سن نه ملتسه‌ك ؛ اوتانمیرسانمی ؟ قیزارمیرسانمی ؛ هی کوپه‌یوغلی ... »

یوللو بر سرزنشده بولونسه ، بیوك پدرك طرفندن بر وکالت توبیخ ایفا ایتمش اوله‌جغی ایچین ایکی النده اوپملیسك . چونکه قارشیکه حقیقی دده‌ندده چیقسه سکا بوندن باشقه درلو سویله‌مز .

بونانکور مملکتمی ؛ عجم الله بلاکی ویرسون . اوالکده‌کی قلم کوزیکه کیرسون . چیقسون . بو مملکت نانکور دکل ، بالعکس پك منعم ومکرمدر . تورکیا ، طهرانده ، شیرازده ، همدانده اچ‌قالوب بورالره‌دوکولن کتابجی ، تنباکوجی ، اشکجی نوعندن سورولرله عجم بسله‌یور . کوزکزه دیزیکزه طورسون . بورادن یدیککز اکمکه مقابل مملکتمزه نه‌خدمت ایفا ایدییور-سکز ؟ ایشته بر نمونه‌سی سن . دها املا ، قاعده ، ادب ،

تربیه اوکرنمه‌دن ، دیلنی دوزلتمه‌دن اَلنه قلمی آلیر آلماز ادبیات حیدودلغنه چیقیور ، یکرمی اوتوز سنه‌لك قدم ومساعیٔ تحریریه‌سیله طانمش اولادِ مملکتك قتلنه یورییورسلك. هالا ایرانی کتابجیلرك ایچنده کیزلی مطبعه‌لره مالك سارق قومپانیه‌لری وار . نامق کمال مرحومك آثارینی بنم شونك بونك کتابلریمزی کراتله باصوب باصوب خاص مالکز کبی کوزمزك اوکنده صاتمقدن اوتانمیورسکز .

(عفت)ك (مربیه)نك (معادلهٔ سودا)نك تمتعات نشریه‌لرندن بندن زیاده بوخرسز عجملر استفاده ایتدیلر. مملکتمزده‌کی ایرانیلرك ایچنده ناموسلیلرده بولوندیغی قابل انکار دکلدر . فقط سنك کبی برادبسزك محیطمزده‌کی مضار فسادی یوز ناموسکار عجمك خیرخواهیسنی ابطاله کفایت ایدییور .

زمانمزك دورلو دورلو ادبیات موده‌لری ایچنده ، محروم استعداد اولانلرك باشلری صیقلدقجه، وطنه طعن ایتملری، مملکتی نانکورلکله اتهامه قالقملری کبی، برنوع کریهی ده چیقدی. کیمسه کندینه قباحت بولمایور. برکتاب رواجیاب اولمازسه صوجی یازانه دکل، صاتون آلمایانلره

منتحلك رسوخ مدیدینه دلالت ایدن باشقه اوسته لقلرده وار . اکثر عباراتده کی انتحالات طوپلو دکل ، آوجی تعبیه سنه طاغلمش کبی سرپینتی حالنده .. منقد ایچین ألده تعقیب جیمبزیله، اطرافه وبعضاً اوزاقلره کرتنکله کبی قاچیشان بو فراری جمله لرك آرقه سندن قوشه رق بر بر أکسه له مك کلفتی وار .. مثلا بر آز یوقاریده ذکر ایتدیکم عباره لرك جمله اخیره سی اولان : « ظن ایدییور- میسکز که بن اونی کتابه اویدرمدم . » سوزینك فرانسزجه سنی ایکنجی پاراغرافده بوله ماز ایسه کز ، برنجی یه چیقکز . اوراده خفیفجه تبدیل سیما ایتمش کبی برشکلده :

Le juge ne juge point en équité, mais selon la loi-

سوزلرینی همان یاقالارسکز ..

ـ وکره (فاکه) دن بر عباره آلوب فرانسزلرك Délayer دیدکاری اصولده صولاندیدرق ، ایچنه کونشلر، آیلر، ییلدیزلر، ذهنیتلر، عنعنه لر قارشدیره رق ظاهراً هر شیدن باحث فقط حقیله هیچ بر شی آکلاته میان « قومپوزیت » اصولنده آرشون بویی مقالات وجوده

كتيريلير. بوصورتله برطرفدن صاحب امتيازلرك بيهوده كيسەلرى بوشالتيلير، ديكرطرفدن بوش برەقارئلرك قفالرينى شيشيريلير . بونده ايكى منفعت واردر . غزتە طولدرمق، پارەقازانمق .. فائده ٔ شرف حقيقىٔ مطبوعاتك حصەسى همان برهيچدر .

شهـابالدين بك ذهنى يورمادن متفكر و مؤلف كچنمك سرينه مظهر ، پك جسـور بر طفيلىٔ ادبدر . مأكل صنعت ايدنديكى فرانسزجه ، توركجه كتـابلرك ، اك كوزل جمله وسطرلرينى ، اوبور برطيرطيل كبى اويار. رنك اصلى‌يى برآزقاچيرمق ايچين اوفاق تفك (روتوش)لر ايله صحيفەلر آشيرر. آثارى، خرسز ياتاقجيلرينك دكانجهٔ آوانيسـنه بكزر . باقارسـكز مرصع بر خنجر ، اوتەده كوموش برآيينه، يانده آلتون ايشلەملى برچكمجه . . قيمتدار بروازو ... صحائف صنعتى تزيين وتنظيم ايدركن هپ بونلره برر محل بولور . يرلشـديرر . (تەن) دن (فاكه) دن (آلبالا) دن وسائرەدن فرنك متاعى آشيرينتلر يايديغى كبى بزم بدستانه اوغرامقدن‌ده چكنمز . . شرق ماللريلەده قوينى‌قولتوغنى طولدورور . كارسرقتنه كساد طارى اولديغى زمانلر (ادبيات) مؤلفى سليمان فهمى بك

کبی بر صاحب مساعی‌یی یاقالار . محللك جاده‌لکنه‌ده اهمیت ویرمز . صویارصوغانه چویرر .

شهاب‌الدین بکك معهود مقالاتی همدانینك خانه‌سنده وکوزی‌اوکنده‌یازمش‌اولدیغنی عجم‌اوغلوتأمینه‌اوغراشیور . خویلی خوینـدن واز کچرمی ؟ بودرجه قاشرلنمش بر (ادبیات) یانکسیجسنی قونترول آلتنه آلمق قابلمیدر ؟ همدانی کبی فرانسزجه‌نك (آلفـابه) سـنه غیر واقف بر جاهل بو ایشدن نه آکلار . بدیع معلمی ، فرانسز ملی کتبخانه‌سنی طاقیله آشیرسه آلیق عجم ینه‌فرقنه‌وارمماز .

شهاب‌الدین بکك ارتکاب انتحالنی اثبات‌ایده‌مزایسه‌م همدانی بنم ایچین سفیل بر مفتری دییه چکمش ، فقط ادعام بویله ثابت اولونجه بن‌اونلره نه‌دییه‌یم؟معارضلریمی اوتاندرمه‌یه اوغراشمه‌نك عبثله اشتغال اولدیغنی بکاچوق کیمسه اخطار ایتدی . بناءً علیه بو سطرلری اونلری شرمسار ایتمك‌مقصدیله دکل ، زمانمزك ادبیات نامنه‌اولان ملوثات اخلاقیه وقلمیه‌سندن مملکته مؤلم نمونه‌لر ، خلقه موجب انتباه وثیقه‌لر کوسترمك ایچین یازییورم .

(جادی خورتلادی) مقالهٔ شنیعه‌سیله ألمه تودیع ایتدیکی روح جهالت وحماقتی سطرسطرقارئینه کوسترمك

اضطرابنه قاتلاندیغم همدانینك لاشه‌سی ایشته پیش استکراهمزده یاتیور. قاره‌لادیغی هذیانامه‌ده‌شیوهٔ لسانمزه موافق بر سطر، عقل ومنطقه مطابق بر سوز، علم وتربیه‌یه دلالت ایدر بر کلمه یوق.

« صنعت ادبیات ایچریسنه بویله بر بند غریبك دخولنه (؟!) تشبث ایتدکارندن طولایی حسین رحمی بك..»

ادای بلاهتیله علم و ادب ادعا ایدن، طامطاقیر بر قفا، شتوم آزما بر لسان، کیرلی بر قلم صاحبنك بدخواهیسی، جهالتی فرق ایدیله‌میه‌رك خطابت کفریاتنه سامع بولونان بر محیطده، حس، حیثیت وناموس ادبی یوق دیمکدر. چونکه حیثیت، اوندن جدا متعرضینه قارشی دائمی بر جدال مدافعه سایه‌سنده قابل محافظه‌در. مهمانی اولدیغی بر مملکتك انسانلرینی حیوان سورو-لرینه بکزه‌تن، پروردهٔ نان ونعمتی بولوندیغی بر محیطی بی پروا نانکورلکله اتهامدن چکنمه‌ین بر کستاخك، استعمال ایتدیکی لسانك اك بسیط قواعدینی اوکرنمه‌دن،

وجدان و اخلاق منکریتنك فضیلت اوله‌مه‌یه‌جغی آکلامادن، شتومك ادبیاتدن صاییله‌مه‌یه‌جغی بیلمه‌دن تکرار اطرافنه‌چرکاب هذیان صاچمه‌یه قالقارق بو مملکتده سامع وقارء بولورسه بوحال کندندن زیاده بزم ایچین، بزم حیثیت وناموس ادبیمز ایچین عیبدر. بیوك برشینددر. زوال علم وعرفان علامتیدر.

شهاب‌الدین سلیمان بك ـ مسلك ادبیسی ـ
قدرت تنقیدیه‌سی ـ ظرافت طبع واسلوبی

بر کتاب طبع اولوندیغی زمان انتشاری اعلان ایدلمك ایچین غزته اداره‌خانه‌لرینه بر رعدد کونده‌ریلیر. (جادی)یی صباح مطبعه‌سنه کوتوره‌ن ذات اوراده شهاب‌الدین سلیمان بکه تصادف ایدر. و کتابی اوزاتیر. منقد مغرور، قاشلرینی چاتار . أَلنه آلدیغی اثر ایله، مقدمك یوزینه طوغری هوائی برقوس سریع چیزه‌رك :

— رحمی‌یی بر آز خیرپالایه‌جغم !...

بیورورلر . انکیزیسیون محکمه‌لری کبی (جادی) علیهنده‌کی (حکم اعدام)ك قبل‌المطالعه ویرلمش اولدیغنی بی‌پروا آکلاتیر . رومان برنجی درجه‌ده آثاردن اولسون، بیوك برفائدهٔ اجتماعیه‌وتنویریه‌یی حائز بولنسون، نه‌اولورسه اولسون کتابك حقیقی ماهیت ادبیه‌سیله منقدك اوکا

صالالایه جغی مروحهٔ تلطیفی ویاایندره جکی ضربهٔ تنقیدی تولید ایده جك اسباب باشقه باشقه شیلردر .

ایشته شهاب الدین بکك ادبیاتده کی مسلکی ... قدرت تنقیدیه سنه کلنجه یبوســت ادا ومنطقیه ایچنده بوکالدیغی زمانلر ، ســوزلرینه لذت ویره بیلمك ایچین طوماتس صالچه سی قوللانیر . زواللی شهاب بووادیده طوماتســله پاتاتسله اثبات هنر ایدیله میه جکنی آکلایه جق قدر آداب تنقیده واقف اوله ایدك . . . . ادب کبی تنقیدکده عالمه بوقدر پست منزله دن پك چیرکین برقاریقاتورینی ارائه دن صیقیلیردك . سنجه موهوب ومکســوب اولمیان مزیتلر ، فضیلتلر ، فنلر ، علملر ایله یعنی برطاقم مفقودات نفسیه کله عرض موجودیته اوغراشـدقجه ، مباهات فکریه نامنه تون قابالقلریکی ، طبع خامکی میدانه دوکدرك آجنه جق وکولونه جك برحال آلیورســك . چونکه دماغده باشقه سرمایه ، قلمده باشــقه قوت یوق ... فطرتلری مســاعد اولمیانلرك بدیع کتابلری اوقومقله دهاطوغریسی اوقومش اولدقلرینی ادعا ایتمکله ادیب اوله میه جقلرینه سن بر ، بر برهان جلیســك . بوکا شــاهدده (٦٢) نومرولی (رباب) ایله ویردیکك جوابده ، فقدان علم وتربیه کی ستر ایچین صاپیتدیغك

کیرلی یوللر، قوللانديغی ايكرنج تعبيرلر، ملوث سوزلردر.

ادبیات عثمانیه‌مزك بو شـلقلرینی املا ، نزاهتی اعلا ادعاسنده کزه‌ن بر ادیبك بو سوزلرینی ایشته نقل ایدییورم. قارئلرك كوزلری باری بداعت بيان، ظرافت طبع و اسلوب كورسون :

« بو جادی چارپیور » عارسز ، عاجز ، سـوموكلی (منقدك كوچكلكی کبی) روحی غلیظ بر طاقم محله‌چوجقلری واردر . طبقی اونلره بكزییور ، اونلر کندیلرندن دها بیوك ، دها قوتلی برینك قیرباجلری آلتنده قیورانیرلرده قاچارلر . وصوکره بر کوشـه‌یه چکیلوب ، مثلا اولرینك سوقاغه ناظر بر پنجره‌سنه چیقوب ضاربك ، قوتلینك حقنده سویله‌مدك سوز ، نقل ایتمدك اسنادات براقمازلر . بونلره ویریله‌جك جواب عدم تنزلدر . نه‌یاپه‌یم که حسین رحمی بك بو اثرینك کوشه‌سنده بو جاغنده بعض نظریات ادبیه صرفنه قالقمشلر . وبونلری هیچ بیلمه‌یورلر ... »

معارضـلرمله قارشی یه کله‌لی تحف بر حاله اوغرادم . جواب ویرمك ایچین هانکی سطرلرینه کوز آتسه‌م اوکمده بریبغین صاچمه‌دن باشقه برشی بوله‌میورم. کسونْ طباعت آلتنده ذی‌مال ظنی ویره‌جك برر اشکال

مغفله عرض ایدن بو جمله‌لری بره‌ر، بره‌ر محك معنا ومحاكمه‌یه سورترایسه‌ك قوفلقلری انسانه حیرت كتیرییور. بونه عجزولاهتدر. خصملریمی قارشیمده قوتلی ومنطقی كورمك ارزو ایدر ایدم. ایشته باقكز :

بن شهاب الدین بكك قوتلی قیرباجلری آلتنده قیوراتان سوموكلی محله چوجغنه بكزییورمشم. نصلسه بو ضارب مدهشك ألندن قورتوله‌رق أویمك سوقاغه ناظر پنجره‌سنه قاچمش، اورادن سویله‌مدك سوز براقمامشم.

شهاب بكك بنی قورقوتمق ایچین، ألنده بوقدر حدت وشدتله قوللاندیغی تازیانهٔ تهدیدك نه اولدیغنی بیلیورمیسكز؟ نمونهٔ عرفانی اولان معهود طوماتسلی تنقید ... بن اونی صاغلام، چوروك تكمیل كوفه‌سیله برابر منقد جنابلرینك تپه‌سندن آشاغی كچیردم. شیمدی شارلاتان بر آت جانبازی كبی ألنده قیرباجله كیمه قارشی چیقیور؟ (همدانی) بی (دره‌سه) ایتمك ایچونمی؟ بو وظیفه‌یی عجم اشكجیلرینه براقسه دها مناسب اولور. بو قیرباچلی، صوپالی ادبادن الله مطبوعاتمزی قورتارسین.

بن هزل نویس بر عوام محرری، بن صوك اثریله سقوط ایتمش بیتمش ده‌موده بر رومانجی، بن قیمهٔ

طوماتســه معادل آثاريله صوك نفسنى ويرمش بر محرر أولوسى ... بنى بويله تصوير ايتدكدن صوكره قيرباجله چيقوبده ضربان غيظكزك آلتنده كيمى قيورانديرييورسكنز ؟ برپارچه منطق ، اذعان ، ادراك اللهم !..

بيكلرجه قارئك حضورنده‌يز . مطبوعاتك بو زمين مناقشه‌سى سوموكلو محله چوجقلرينك كوشه تجره‌لرى دكلدر . عقلكى باشكه آل . بن ارض مناقشه اوزرنده طورييورم . تجره‌يه هيچ بر طرفه قاچميورم . ايشــته اثباتى‌ده همدانى‌بى پاچه‌لريمه طوغرى صاليويرديككدر .

بزم كيلرينه ويريله‌جك جواب عدم تنزل ايمش . فقط بزى ارشاد اديبلرندن محروم براقمامق ايچين ضبط قلمه موفق اوله‌مامشــلر . باقه‌لم ناصيل جواهر حكمت صاچه‌جقلر ؟ مستفيد اوله‌لم .

ايشته :

« أوت طوماتسك هانكى فصيله‌يه منسوب اولديغنى بر محيط المعارف معلوماتيله ذكر ايدييورلرده صــوكره اوته‌ده (لســانمزده ســاده‌لكك الزميت واهميتى جداً بيلنديكى كونى ادبيات باشلامش اوله‌جقدر .) دييورلر . ديمك كه حســين رحمى بك كندى فتواسنجه بو بويوك

رومانجی ادبیاتله لسانی قارشدیره‌جق قدر بر سادكیٔ رؤیت وبر عدم وقوف (!) صاحبیدر . »

بك افندی اولاً (محیط‌المعارف) لر حین حاجتده مراجعتله حل مشكل ایدلمك، اوقونمق ایچین یازلمشلردر. عكس ادعاده ایسه‌كز تصحیح ذهاب بیوریكز . ثانیاً بونلردن اخذ ایدیله‌جك معلوماتك مردودیتی حقنده بر حكم ادبی یوقدر. ثالثاًطوغری وصریح اولان معلومات علمیه وفنیه ، منبعلرینه نسبتلری اعتباریله تبدیل ماهیت ایتمزلر. رابعاً بویله منابع علمیه‌یه مراجعتله مستفیداولمه‌یی عیب صانانلر كندی‌قفالرینی احاطه‌جه‌قاموسلردن‌دها واسع عد ایدن برطاقم زواللی بلهادر ... خامساً .. سادساً .. دها هانكیسنی سویله‌یم ؟ .. (رباب) ك تار آهنكنده اویله برتأثیر مخدر واركه بتون‌مطربلرینك‌مستیٔ جهالتله بینلری اوغوشمش ...

« لسانمزده ساده‌لكك الزمیت واهمیتی جداً بیلندیكی كونی ادبیات باشلامش اوله‌جقدر.» دیدیكمه‌خطا ایتمشم. لسان اوكرنیلمه‌دن ادبیاتده فوق‌العاده‌اختصاص وتعمق قابل اولور ، دیملی و مثال اوله‌رق (همدانی) یی ارائه ایله بسبلای بوبیوك حقیقت اوكنده بیون أكملی ایمشم...

معارضم بنم ایچون (بر عدم وقوف صاحبیدر(!)) دیور و بو سوزیله وقوف لسانیده همدانی ایله اوموز اوپوشدیکنك فرقنه وارمایور. بوقلغه کیم مالك اوله‌بیلیر؟ بن ، شیئی عدیمه ناصیل صاحب اولیورم؟ زواللی لسان؟ بی‌چاره منطق.. نه کونلره، نه اللره قالدیکز!.. آلنکزه عجم شاهنك کونشی کبی بر (بدیع معلمی) پلاغی یاپشدردقدن صوکره هر صاچمه‌یی سویله‌یوب یازمقده آرتق مأذون اوله‌بیلیرسکز. زمانمزك مفتونین بدایعی بتون ترهاتکزده بر کرامت معنا تحریسیله آرتق یورولسونلر. طورسونلر.

« آثارم » « آثارم » دییه بوبورلندیککك صحائف ، سطحیجه بر نظر تحلیلدن کچیرلسه ، امین اول شهاب ، بولونديغك مکتبك کرسیٔ تدریسندن تا بوابلغنه قدر اینرسك .

معلمی دیکلیکز :

« لسان ادبیات دکلدر . ادبیات ایچون بر واسطه‌در. هیکلتراش ایچون اشکال ، رسم ایچون الوان و خطوط نه ایسه ادبیات ایچونده الفاظ و کلمات اویله‌در. »

استاد کیتدکجه دها که حیران اولیورم . فقط عفو ایدرسك . دعوا ایله حکم آره‌سنی قارانلق کوریورم .

شرط ابتدائیٔ ترسیم وتجسیم اولان خطوط ویا الواندن عاری بر رسم کوستر ، یاخود لازمهٔ اولیهٔ افاده بولونان حروف ، کلمات ، جمل کبی صوتی، شکلی ادوات لسانیه یه غیر مفتقر بر نوع ادبیات ارائه ایت. اولا لسانله ادبیاتك، ثانیاً خطوط و الوانله رسمك جسماً ، روحاً قابل تفریق اولدقلری ثابت اولسون . مسئله بر وضعیت لازمهٔ فنیه ومنطقیه آلسون صوکره بحثه کیریشه‌لم . لسان ، یازی، جسمانیت و ادبیات ده روح فرض اولونه بیلیر . فقط ادیانده اولدیغی کبی صنعتك سمای معنویت و بدایعنده جسمسز روح کزینه‌مز. برمعنا افاده‌ایده‌مز . ادبیاتك صولتکار اولدیغی (ئیده آل) ی یعنی غایهٔ فراریسی ، مآل کریزانی دائما لساندن متعالی و اونك فوقنده عد اولونه بیلیر . چونکه بریسی ، محدود ، قوهٔ مفکره‌مز، ناچیز صنعت شاعریتمزله کورمکه ، تصوره ، تزیینه اوغراشدیغمز برفضای لایتناهی، دیکری، اورایه وصول ایچون قوللانمغه چالیشدیغمز بر واسطهٔ اشکال معانیدر.

فقط لسانله ادبیات آره‌سنده‌کی رابطه او درجه قویدرکه برینك وساطت قطعیه‌سنه مراجعت ایتمه‌دن دیکرینی تصور قابل اولماز . ادبیات ، غایه‌سنه طوغری

تعـالى ايچين چیر پیندره‌جغی قانادلرینك قوتی لسـاندن آله‌جقدر . لسـان ، طیارهٔ صنعتك پروانه‌سـیدر ... بر لورد (بایرون) تحسسات نظمیه‌سنی اوساحر آتشلریله (اسکیمولر) لساننده‌ن یازه‌مزدی . (فضولی) انکلتره‌ده طوغه ایدی بلکه (سکشپیه‌ر) اولوردی . بزی ترقیدن آلیقویان اك بویوك سببلردن بری‌ده زواللی لسانمزدر . الآن او نامه مستحق بر صرف ، نحو ، حتی لغـات کتابیمز یوق . بیوك ادیبلریمزدن هیچ بری اوکا ، لسانه تماميله حقيله تصرف ايده‌مامشدر .

صـوك بر بچق عصر ظرفنده تورکچه‌نك کچیردیکی ادوار تکامليه‌یه بر کوز آتکز . اولدن بعض آثار ادبیه همان آکلا- شیلمازمش ، صوکره‌دن رشید پاشا زماننده‌ن اعتباراً بر دورهٔ وضوحه کیره‌رکبی اولمش . یازیدن مقصد آکلاتمق و آکلامق اولدیغی حقیقتنی تورکلر بر آزادراکه باشلامشلر . ضیا پاشا ، شناسی ، نامق کمال کبی بر طاقم ادبا وشعرای منکوبه منفالرده ، او متوالی فلاکتلر آره‌سنده لسـانه ادبیاته نه قدر اوغراشه بیلمك قابل ایسه چالیشمشلر . صـوکره عبدالحمید کبی معـارفك خصم بی آمانی ، جلاد بی انصافی بر پادشاه کلیور . لسانك ادبیاتك هنوز

سورمه‌یه باشلایان شاخ و برکنه بر طیربان اتیور . مشئومیت معنا توهم ایتدیکی کلمه‌لری لغاتلردن دفع ایدییور. قواعد رساله‌لرنده‌کی امثله‌یه قدر هر شیئی چیقاروب آتیور. ذاتاً بر رفاه حیات وثروت مطلوبه‌یه ایره‌مه‌ین لسان بوسبتون طاراليور . بر فاقهٔ الیمه‌یه دوشویور. چوق شکر نهایت حریت یتشیور . تکمیل امیدلر اویانیور . مانعهٔ جریانی آلوب کوتورمش بر نهر خروشان صولتیله معارف عثمانیه سوقاقلره بوشانیور ، قالدیرملر ، غزته ، رساله ، کتاب آلماز اولیور . بو برکت مطبوعاته یار واغیار پارمق ایصیرییور . مستبدین سابقه منفعل خاسر ، اهالی‌یه قاریشیور ، اسکی خفیه‌لر ایش قیزشدرمه‌یه باشلایور . غزته‌لر تحقیراته کیریشیور . اسکی بر مستبد ترذیل تشهیر اولونورکن اوکا بعض مرتبه قرابت ومناسبتی بولونمقدن باشقه کناهی اولمیان بر طاقم معصوم کیمسه‌لرده سوز بولاشیور. هر کسده بر حرص وغیظ تجاوزدر اویانیور. حریت بویله تجیل ایدیلیر ظن اولونیور . غزته‌جیلر اهالی‌یه ، اهالی غزته‌جیلره ، حکومت هر ایکیسنه کیروب چیقیور. جنایت وجنحه محکمه‌لرینك قاپیلری آچیلیور.

الكاوصلو والك اديتمزه آيده اوچ وديرت احضار پوصله‌سی کلیور ...

لسان یالکز سب وشتم شعبهٔ ادبیه‌سندن ایلری‌له‌یور. تاریخمز دوش فلاکتنه(۳۱) مارت وقعه‌سنی‌ده قیدایدوب کچیور ... اوح ارتق حرف وصـنایعه ، ادبیاته ، صنایع نفیســه‌یه چالیشـیله‌جق زمان کلدی ظن اولونیور .. صحائف مطبوعاتده یکی امضالر، اسلوبلر، ادعالر کورینیور. نه اولدیغمزی آکلامه‌دن ادبای جدیده پیشـدارلری طرفندن اسکیلره قارشی بر یایلم آتش هجومیدر باشلایور.

دونکیلر وبوکونکیلر نامیـله ایکی فرقهٔ ادبیـه ایشیدیلیور ، دونکیلر قابا ، اختیار ، مغلق ، بوناق .. بوکونکیلر هپ داهی ، عالم ، فاضل ، صنعتکار، اینجه. اکر بز تورکلر قاچ زماندر تدنئ نسل ادبی‌یه‌اوغرامش ایسه‌ك ، مکتب ، مدرسه ، دارالفنونناملرینه مستحق مؤسسات تحصلیه‌مز یوقسه، بو علما ، فضلا، ادبا، شعرا حاصلی بتون بو دهات صغیره بردنبره نره‌دن چیقدی ؟ حیرت !...

بو ادبی ارباب خروج ، بو یأجوج مأجوج آلایی ارغنون خولیالی بایراقلری ، یشیل صدالی ترامپته‌لری ،

کلشمزه، کچشمزه (یوف) بوروسی چالان باندولری ، قولاقلری صاغیر ایدن ناقوس جرأتلریله سلفدن، حالدن پامال تحقیر وتزییف ایتمدکاری صحیفه براقمادیلر . محلی ارباب تحریری بیتیردکدن صوکره تا (وولته‌ر) لردن (روصو) لردن کریشه‌رك اجنبی رجال قلمیه‌سنه‌ده ایروب یتشمه‌یه باشلادیلر . (لامارتین) اسکی ، أله آلنماز . (ویقتور هوغو) پك رومانتیك ، اوقونماز ، (بالزاق) چکیلیر بلا دکل ، (زولا) قابا، حیوان... (تولستوی) روس پاپاسی (میستیق) ... پول بورژه بیتیرمش ... (مارسل پره‌وو) برآز دها حساس وایجه اولسه اوقونه‌بیلیر ... بو افاضل اجنبیه اوزرینه اویله تنقید (فانتازی‌یه) لریمز ، اویله یوز قیزارته‌جق جهل نمونه‌لریمز واردرکه ... کچه‌لم ... کچه‌لم ....

سیاسی اختلاللر آره‌سنده‌کی بو هرج ومرج ادبی عصاتنه :

— امان افندم بزه قیمایکز . باریشه‌لم . شرائط صلحیه‌کز نه‌در ؟

دیدك. برلره‌قدر أ کیلدك. اوکلرنده‌احتفال بخوردانلری یاقدق. جهللرینی ، یاکلیشلرینی تقدیس ایتدك. بوصورتله

يواش ، يواش مختلف دره‌بكلكلری اشكالنی آلان ادبی بر (اوتونومی) تشكل ایتدی . بو یكی حكومتك تاج سلطنتی‌ده داهیٔ عظیم‌الشان عنوانیله بر ذاتك باشنه قوندردق . معلوم‌آ شمدیكی مشروطی‌اوروپا مملكتلرنده حكمدارك یالكز نامی وار . بوده اویله‌اولدی . بو تاجك اطرافنده چولق چوجق حكومت ایدییوردی . چونكه صاحب اكایلك نه‌طرز اشعارینه، نه‌مسلكنه، نه‌فلسفه‌سنه اهمیت ویره‌ن یوقدی . هركس بیلدیكی هوایی چالیور ، بو ادبی آنارشی موجب اندیشه فنا جریانلر آلیوردی .

نهایت شرائط صلحیه‌یی بزه شویله بیلدیردیلر :

كنجلرك باشنه قواعدپرستلك كبی بر بلای‌ادبی براقمق ارتجاعنده بولوندیغی ایچین معلم ناجی‌یه طعن ایدیله‌جك . تورکجه ، عربی فارسی بیوندریغنی سیلكوب آته‌جق ، وهیچ بر قاعده‌یه تابع اولمه‌یه‌جق ... هر ادیب كندی اجتهادینه كوره املا اصولی ایجاد ایده‌جك ... قواعد بسیطهٔ لسان بیلنمه‌دن (حكمت بدیعه) اوقونه‌جق . سكز آی اولی یازیلان آثار اسلوباً (ده‌موده) یعنی اسكیمش صاییله‌جق ... سلك تحریرده دوام ایتمك ایسته‌ینلرك تذكرهٔ ادبیه‌لرینه باقیله‌جق . یاشی قرقی بولمش‌اولانلره:

— بابا سن ارتق مطبوعاتدن چکیل . . . بر اوفاق چکمجه یاپدر . اوزرینه حقه ، قلمدان ، سونکرلك یرلشدیر ... بو کوچك دستکاه تحریریکی، یکی جامع طرفلرنده بریره قوی. صله مکتوبی فلان یازه‌رق کچین...

— امان اولاد قباحتم ؟

— بیوك !.. سن ناجی زمانی مدونات ادبیه‌سندن برشخصسك. او، دورده ساده، سیال واضح یازیلیردی. اوزمان محیط ادبمزده حکمت بدیعه نه‌در بیلنمیوردی . روزکار أسیور ، کونش طوغدی . هوا ایصندی کبی بسیط و چارچابق آکلاشیلیر ، عادیات لسان قوللانیلیر، وادبیات صاییلیردی . شمدی اصول دکیشدی . آرتق هرسوزك روحنده برهیجان بدیعی آرانه‌جقدر . برادیب افاداتنه برحسن بدیعی ووسعت تحسس ویره‌بیلمك ایچون هرجمله‌نك اینجه مینا ایشلر کبی سطح ورقه اعتنای نقشنده بر ساعت دوشونورسه بواعجاز صنعتی ، اوقویانلر ایکی ساعت اندیشهٔ تفهمده قالمادقدن صوکره آکلایامامالیدرلر. چونکه عوام ایچین ادبیات اولماز . چونکه صنعت منفعت نا اندیشدر . چونکه اونی کوچك بر اندیشهٔ منفعت أولدیرر . چونکه بر ملت ادبیاتندن ، صنعت بدیعه‌سندن ذره قدر

بر منفعت ترقی وتعالی بکلەمەدن ایلریلەملیدر ... چونکە صنعت منفعت نااندیشدر! چونکە کوچك براندیشۀمنفعت اونی أولدورير . بیتیرير ... چونکە ...

— استوپ ... فقط افندم مرحمت ... ادبیاتدن، صنعتدن غایە هرحالدە بر منفعت اجتماعیەدر .

— جاهل حریف صوص هذیان ایتمە ... سن (لالو) یی اوقودکمی ؟ بن اونی طاقملە یوتمشمدر ...

— امان نیقورقودییورسکز ... مؤلفیمی؟ اثریمی؟

— غبی حریف .. اثری ...

— بو (لالو) جنابلری آثاربدیعەسنی مارول یاپراغی، کاغد حلواسی کبی شیلرك اوزرینەمی یازار ؟

— بویاپدیغك براستهزای غیر بدیعیدر. هیچ مارولە یازیلیرمی ؟

— هیچ کتاب یوتولورمی افندم ؟ تربیۀ فکریەیی معدە طریقیلە آلمق اصول تدرسیەسی اوروپادە نەزماندن بری باشلادی؟ دیمك ذات بدایعشناسکز آچ قالمش چوراقلق کچیسی کبی اوراق مطبوعە یوتارسکز ؟ بو صحائف کتبی قورو قورویەمی یرسکز ؟ یوقسە تسهیل اکل ایچین شربتە ، لیموناتەیە باتیرر ، و یا صلاطە کبی یاغلار ،

سیر که‌لر، ویاخود قوتلت پانه‌کاری غله‌طه اونه بولایوب قیزارتیرمیسکز ؟

— اوف... صغوق حریف بو سوزلرکده هیچ بر قیمت صنعت ادبیه یوق.. انسانه هیجان بدیعی ویرمه‌یور...

— امان افندم قولکزه بولاتی کلیور . هیچ قنطارلرله کتاب یوتمش بر علامه‌نك قارشیشنده آغز آچه‌بیلیرمی‌یم ؟. مملکتده ییه‌جك ایچه‌جك هرشی آتش بهاسنه فیرلادی . عالم مطبوعاتمزده دهاء ادبیکز هنوز تقدیر ایدیله‌مدی . نانکور محیط آثار برکزیده‌کزی قاپشه‌رق آلمایور . بازار کتبده بورواجسزلق دوام ایدرسه ذات علامه‌کز طوعاً کرهاً دها پك چوق کیرلی کاغد یرسکز ... مثلا (لالو) یی آقشامدن مزه ایدرسه‌کز (ره‌می دوغورمون) و (غولتیه) فلانه‌ده صیقیجه قارن طویوروسکز . طعام اوزرینه صغوقلق ارزو بیوریلورسه آثار مطبوعه بدیعه‌کزی اکل کافی.. قانه سرینلك ویرر . . یوقدر مقویانه معده‌کز تحمل ایده‌من ایسه همدانینك مقالاتی‌ده مسهل اوله‌رق آلسه‌کز هم سوء هضمدن قوتولور ، هم‌ده عجمك غیر نزیه

محصولات فکریه‌سنه لایق بر محل صرف بولمش اولورسکز .

— هذیان ایدییورسك حریف هذیان ... بویله ترهات تزییفیه ایله بحث قازانیلماز . سن « قیمت بدیعیه » نه‌در بیلیرمیسك ؟

— امان افندم بویله شیئلری ممکلتمزده .. حتی دیمکه جسارت ایده‌بیلیرم‌که اوروپاده بیله تکمیل هیجان بدیعی و وسعت تحسسیله ذات معلمانه‌کزدن باشقه بیلن وارمیدر؟ مز همت بیورورسه‌کز بومحیط براز اویانیر. دریغ لطف ایدرسه‌کز بویله کثافت جهل ایچنه کومولوب قالیرز ...

— دیکله یاوه‌کو حریف ... (لالو) جنابلری حکمت بدیعه‌یه مدخل اوله‌رق یازدیغی کتابك اوچنجی قسمنك برنجی بابنده بیورورکه :

« اك خیالی ، اك مجردندن ، اك مادی ، اك متحثرینه واك منفعت نه اندیشندن ، اك فعلی اك عملیسنه طوغری بالجمله افکار ، وتصورات ومعلومات باشلوجه اوچ درجه‌یه قابل تفریقدر . کافهٔ وقوف ومعلومات نظری ،

تطبیقی ویا قاعده‌وی اولور . وآز چوق بو اوچ حالدن بریله متصف بولونور .

موجودات ویا اشیا حقنده‌کی وقوف نظری، بونلرك تحلیل و یا ترکیبلریله قابل اکتسابدر . وقوف نظری ، توصیف ایچون موجوداتك اقسام مختلفه‌سنی ویاعناصرینی، وایضاح ایچون دخی شرائط متعددهٔ موجودیتلرینی، علل وقوانیننی تعیین ایدر . مثلا بر صاحب اراضی ، بر فائدهٔ مادیه‌تعقیب ایتمکسزین، هرنوع تطبیقات زراعیه اندیشه‌سی خارجنده اوله‌رق صرف سائقهٔ تجسسله بر،نباتات عالمی کبی نباتاتك ترکیباتی کیمیویه‌لرینی تتبع ایده‌بیلیر . کذا بر خسته ، بو وقوف نظریسیله دها ایی هضم ایتمك و یا نوبتی تخفیف ایتمك کبی ادعالره قالقمقسزین صرف فکر تدقیقله علم منافع الاعضا اوکره‌نه‌بیلیر...

— کافی کافی نافله یورولمایکز افندم.. سوزلریکز پك مغلق... بز، «عوام ایچین ادبیات اوله‌ماز» ادعای بدیعیکزه قارشی، شمدیلك بزم ایچین یعنی ادبی، زراعی، اقتصادی والی آخر دها، نوع علوم وفنوندن همان کلیاً نصیبسز لکله ارتق بر جهل کثیف ایچنده حیاتلری یاری یاری‌یه سونمش بولونان (تورك)لر ایچین شعبات علوم وفنوندن هیچ برینه منفعت

نا اندیش بر صورتله باقیله‌جق صره دکلدر. او (لالو)نك تعریف ایتدیکی قورو ذوق تتبعله‌دمکدار اراضی صاحبلری، کندی خسته‌لقلرینی تسکیندن خارج شیلرله مشغول مریضلر، بوکون هیئت اجتماعیه‌مزك ایچنده مضر بر عضو صاییلیرلر.

بزده اراضی صاحبی دینلنجه چیفتلکلرینی، ترلالرینی منفعت اندیش بر صورتده باشدن باشه ایشلتمه‌یی بیلن انسانلر و ادیب، محرر اسمی آنیلنجه وقوف علمی و ادبیسنی قصبه‌لریمزك، کویلریمزك الك ایزبه کوشه بوجاقلرینه قدر نشر امکانی دوشونن و بو مملکتك احتیاجاتنی تماميله مدرك خیرخواه بیوك قفالر لازمدر. سکاهرنه سویلنسه حقیقتی کورمك ایسته‌مه‌یه‌رك کتب بدیعه‌دن یالان یا کلیش تدارك ایده‌بیلمش اولدیغك بش اون نتیجه‌سز معلوماتی اورته‌یه دوکمك ایچین بحثی اوطرفه طوغری چکوب کوتورمکه اوغراشیورسك.

بز نه‌دیدك؟ ثروت علمیه‌سیله مفتخر فرانسه‌ده‌بیله یتمش سکسان سنه اولکی اوژه‌نسو، دوماپر، یول‌دوقوق کی قدمای ادبیه‌نك آثاریندن بوکون آلان استغنا حاصل اوله‌مامش، بونلرك کتابلری برقاچ سنه‌ده بر، یکی یکی

(أديسيون) لر يعنی کسوۀ مطبوعاتله نشر ایدیلیور ، یوز بیکلرجه صاتیلیور . بوکون اویله مملکتلرده بیله عوام محررلرینك آثاری خواص ادبانککندن نسبت قبول ایتمز مقدارده زیاده صاتیلیور . آلکساندردومانك (مونته‌قریستو) سنی میلیونلرجه عوام حیرتله مراقله اوقویور . (کوستاو فلوبر) ك (تانتاسیون دوسنت آنتوان) ی‌نی حقیله آکلایه‌رق متلذذ اوله‌بیله‌جك پك آز قارء بولونیور . نه‌یاپه‌لم ، قانون تکامل بویله‌در . بسیطدن مرکبه ، پستدن یوقاری‌یه ، سهلدن مشکله‌طوغری حصول موفقیت پك کوچلکله اولیور . حکمت بدایعله تحریکزدن طولایی بوقانونی هرکسدن زیاده سز بیلملیسکز . حکمت بدایعه قدر نصیبه‌دار تدرس اوله‌میه‌جق قسم عوام دیلسز ، یازیسز ، ادبیاتسزمی قالسین؟ اوروپابدایع (دوغماتیزمه) سی بین‌العوام انتشار ایدنجه‌یه قدر تحریر آثار ایچین کیمسه‌یه اجازت ادبیه ویرلیه‌جکمی ؟ بو (دوغم) لری ذات فطانتکز قطعیتله آکلایه بیلدیکزمی ؟ حتی اونلردن بحث‌ایدن اساتذه‌نك بونازك زمینلر اوزرنده نه‌بیوك ترددلرله کزندکارینی ،

ناصـیل حکملرك ، کلملرك اطرافنده طولاشـدقلرینی کورمیورمیسکز ؟

سز ، حکمت بدایعك دائرهٔ شمولنده‌کی کوزللك ، چیرکینلك ، صنعت کبی کلمه‌لری کورونجه بونلرك اوصافندن. مثلا حکمت طبیعیه وکیمیاده صـویك خواصندن بحث اولنور کبی ــ برر (فورمول) قطعیتله‌می دم اوروليور ظن ایدییورسکز ؟

کتـاب یوتمش اولدیغکزی ویا یوته‌جغکزی سویله‌مکله بنی قورقوته‌ماز ، بلکه بول بول کولدورورسکز . اکتسـاب علم وهنر اکل کتبله قابل اولسـه بو امرده سزی عاجز براقه‌جق نه اوبورلر بولونور . هکبه‌لی آطه‌ده ، یاغلی ، شـکرلی برر استـعمالدن صوکره سوقاقلره ، چاملقلره آتیلمش ، هر لسـاندن اوراق مطبوعه پارچه‌لرینی اکل ایله مشـغول بر چوق حیوانات کورییورم‌که بونلرك علماً ، ادباً همدانیدن هیچ فرقلری یوق ... برلطیفهٔ فنیه اوله‌رق بو ادعامی سره ، هرصورتله معتقد فکریسی اولدیغکز بر استادك دلائل بدیعیه‌سیله اثبات ایده‌جکم. (لالو) جنابلری [١] حکایه

[1] Impressionnisme et le dogmatisme بحثنده صحیفه ۲۱۲

نویس شهیر (آناطول فرانس) ك حکمت بدایع نظریاتی حقنده‌کی اعتقادسزلقلرینه و یك ظریف براستهزا اولان شو : « او دیدکاریکز، حیوانلرك تکلم ایتدکاری زمان ترقی‌ده اولور . » مألنده‌کی :

Au temps où les bêtes parleront

سوزلرینه قارشی برصولت عصبیه ایله اخلال جدیت ایدرك

Mais, au fait paurqnoi ne parleraient - elles pas un jonr ?

(فقط های‌های برکون حیوانلر نیچین تکلم ایتمسونلر؟)

دییور. و (آناطول فرانس) ایله اونك استادمحترمی (ره‌نان) ك امیدوار معجزاتی اولدقلری بر سحر فنیٔ آتی بولوندیغندن مستهزیانه بحث ایدییور .

استادك بو شاقه‌سی ایشــته شرقده بر جای ثبوت بولدی. بر عجم اشکی معجزهٔ تکلم کوستردی. قیامت ادبیه باشلادی . شمدی قاطرلرك طوغورمه‌سی قالدی . بلکه اوده اولور . خالق کون و بدایع نه‌لره قادر دکلدر ... أوه‌ت کولمیکز. عیناً بویله‌در . اکر زیره‌ك بودروملرنده آخور بند ، بتون او متعفن مولوز مرکبلری لســانه کله ایدیلر علماً ، فناً ، ظرافةً ایشته انجق بوقدر بر

وقوف تنقیدی کوستره‌بیلیرلردی . بو ، بتون معناسیله بر آکیرمقدی . انظار و صماخ نزاهتی ازعاجدن باشقه برشی دکلدی... فقط آهنك تنقیدینه نغمهٔ دیکر ویره‌ن بو فالصو (آقونیا‌نیمان) دن بدیع استادیمز پك محظوظ و متلذذ کوروندیلر . . . انکر اصوات‌ده بلکه حکمت بدایع فصولندن برکوزللکدرده جهالتمز حسبیله بز تقدیر ایده‌میورز .

* * *

اوروپاده بر (ره‌نان) فلسفه‌سنی اعتقاداتی ، وجدانیاتی ایسته‌دیکی کبی تمهید ایدر . بر (آناطول فرانس) بدیعجیلرك نظریاتیله آله‌بیلدیکنه اکله‌نیر . بز بوراده، فراستلری اشکجیلکك حدود غلیظه‌سنی کچه‌مامش عجملرك فرمانبر معارفی و

« عدم وقوف صاحبیدر »

دییه‌جك قدر هنوز لسانی دوزه‌لته‌مامش بدیع معلملرینك اسیر جهالتلری قالمه‌یه محکومز . بزده فضل وادب ، علم وعرفانله دکل جرأتله ، شارلاتانلقله ، کستاخلقله اکتساب اولونور . آره‌مزده تك توك صاحب مسلك فضلای حقیقیه یتشسه‌ده اونلره اهمیت ویره‌ن اولماز .

چونكه مقدر اولمق مقتدر بولونمه‌يه توقف ايدر . بز علمى اهال ايتديكمز قدر جهله طاپينير ، جهلادن اوركر ، « شرلرينه لعنت » سوزيله متعرضلردن دائما چكينيرز . فقط بو ، بيوك بر خطادر . عرفان حقيقى‌يى تپه‌له‌يه‌رك سرير نشين كستاخى اولمق ايسته‌ين غاصبين ادبيه‌يه يومروقلريمزى صيقه‌رق كوسترملى ، حقيقتده مخالف ادعالرك ، اقناعياتك نتايجى ذلت فكريه اولديغى آكلاتماليدر.

دكز وصو موجود دكل ايكن سفينه ياپيلمه‌سى ، هوا يوق ايكن بالون اوله بيله‌جكى قابل تصور ايسه لسانسز ادبيات‌ده اوله بيلير . فقط سفينه‌سز دكز ، بالونسز هوا اوله بيله‌جكى كبى ادبياتسز لسان‌ده بولونور. ادبياتى لسان طوغورمشدر . آمنا .. برنجينك تعاليسى ايكنجينك ترقيسنه متوقفدر . بو ايكى شى آره‌سنده بو درجه بر علاقهٔ صميميه و قويه موجود ايكن بنم : « لسانمزده ساده‌لكك الزميت واهميتى جداً بيلنديكى كونى ادبيات باشلامش اوله‌جقدر . » سوزمده تنقيد نامنه وسيلهٔ تمسخر اوله بيله‌جك نه واردر ؟

لسانسز ادبيات اوله بيله‌جكنى شهاب‌الدين بك يالكز خود فروشلغى ايله دكل ايكيده برده تذكار نامليرنى

مدار تفضل ایدندیکی بتون اوروپا بدیعیون محترمه‌سنی
بر آرایه طوپلاسه ینه اثبات ایده‌مز .

شمدی منقدده‌کی شدت تتبع وعطش تفننه باقکز :
« چونکه ادبیات آنجق حسن بدیعی‌یه مالکیتله یاشار .
هیچ اولمازسه (غولیتیه) نك معنای صنعت نامنده‌کی
کتابنی بنم کبی ییرتارجه‌سنه، یوتار وایچرجه‌سنه‌اوقومش
اولسه ایدیکز شو راز صنعته واقف اولور وبویله بر
معناسزلقده بولنمازدیکز . »

(ادبیات حسن بدیعندن تجرد ایله محرومیتله یاشار)
دیه‌ن اولمادی‌که بونی تصریحه لزوم کورییورسکز .
لاف اوله پادشاهم .

افندم سز، کتب بدیعیه‌یی اطعمهٔ ملیه‌دن پاطلیجان
طولمه‌سی، شربت (خوشاف) قبیلندن برخفت شکمپر-
ورانه ایله تلقیده یاکلیورسکز . شمدی‌یه قدر مطالعه
یرینه اکل وشرب ایله مشغول بولنمش اولدیغکز ایچین
دواناپذیر بر سوء هضم ادبی‌یه اوغرامشسکز . آرتق
تربیهٔ فکریه وظیفه‌سنی معده‌کزدن دماغکزه نقل‌ایدیکز.
کتاب ییرتمق خوپراتلغنه کلنجه آدم اوله‌جق بر چوجق
دها مکتب ابتدائیده ایکن مدار تفیضی بولونان کتب

تدريسيه‌سنی حسن محافظه ایتمك لزوم وحرمتی اوزماندن درك ایله‌مك اذعانه مالك بولونور .

سزك کبی ذکا وفطانتیله مفتخر ،قوصقوجه بر معلم، کتابلرینی ییرتمق یارامازلغنده یالکز بر صورتله معذور صاییله‌بیلیر . کتب بدیعه‌یی اوقور اوقور آکلایه‌ماز . یر ، یوتار ذوقنه وارەماز، خروب شربتی کبی ایچر، ینه بر لذت طویاماز . اوحالده بومعناسز صحائفی پارچه‌لایوب روزکاره صاوورمقدن باشقه برچارۀ خلاصی قالماز. بوده انواع بدایعدن (آلا) شهاب بر اصـول تدرس اولور . اوه‌ت،آکلایه‌مادیغکز ایچین کتاب ییرتمق حدت وشدتنده، بوعصبیلکده بردرجه‌یه قدر معذور اوله‌بیلیرسکز . فقط بوحالکزی اعتراف، سزه کولنج اولمقدن باشقه برموفقیت تأمین ایتمز :

« فقط سز بو کبی انافس آثاری اوقویه‌جق یرده (قساویه دو مونته‌پنلر) و امثالیله اوغراشمش بر حمال ذهنیتدن آیریله‌مامشسکز . »

چوجقلغمدن ، یعنی کتـابه مالك اولمغه باشـلادیغم زماندن بوکونه قدر (قساویه دو مونته‌پن) ك آثارندن نه آصل ونه‌ده ترجمه‌اوله‌رق برصحیفه کتبخانه‌مه کیرمامشدر .

بو کروه محررين ايله مسلکاً نوعاً بر کونه مناسبت ادبيه‌م
اولمديغنه آثارم شاهددر . فقط سز، وجدان منکرلری،
سويلدککز سوزلری حقيقتله اولچمك اذعانندن اوزاق
خاسرين ادبيه‌دن‌سکز . يالکز سويلرسکز . ادعالريکزی
بلا محاکمه ولا تفکر قبول ايده‌جك بعض دالغينلره ،
شاشقينلره تصادف ايده‌بيلرسه‌کز ايشته موفقيتکز بوندن
عبارت قالير . فقط آدم آلداتمق هيچ بر مسلکده مقبول
دکلدر که ادبياتده سزه برشرف وفائده تأمين ايده‌بيلسون.

بن « جادی چارپيور » اثرمده « اوژه‌نسو » لردن
« نات پينکرتون » لردن فلانلردن نه‌صورتله بحث ايتدم؟
بونلر ايچين عصرك عليين کمالاتنه ايرمش لازم التقليد ،
اساتذهٔ ادبيه‌دندر ديمدم . بزه نسبتله برعمان معارف
اولان فرانسه کبی برمملکتده‌بيله بوکبی آثاره منجذب ،
مفتقر برقسم وفير قارئين بولونديغنی واونلر ايچين بوکتابلرك
ادبياتدن صاييله‌جغنی آکلاتمق ايسته‌دم . سز ايسه درحال
بکا (مونته‌پنلر) دن متشکل بر اثقال ذهنيت يوکلاتمکه
قالقيورسکز . عزيزم سز يازار ايکن ، يعنی اوککز ده‌کی
کاغدی قره‌لار ايکن قارشيکزده ، سوزك صاغلامنی
چوروکندن قطعياً فارق ناقابل اغفال قارئين جديه بولونديغنی

فرض ایده‌رك تحریك خامه ایدیکز . چونکه بو کلفت اغفالیه‌کز ایله فکری صائب برفردی آلداته‌ماز بلکه آلداته‌بیلمش اولدیغکز وهمنه دوشه‌رك کندی کندیکزی اغفال ایتمش اولورسکز .

عواملکله اتهام ایتدیککز ، (مرده‌زاد) تزییفیله یاد بیوردیغکز (جادی)نك (۱۷٤)نجی صحیفه‌دن آشاغیسنی و (۲۰۸) نجی یاپراقده باشلایان آخرت مکتوبنی دقتله اوقویکزده انصاف ایدیکز .(نات پنیکرتون)ده(مونته‌په‌ن)ده بوواديده سوزلره، فکرلره تصادف ایده‌بیلیرمیسکز ؟ بن هر اثرمده قارئلریمی، عوامی شطحیات آره‌سنده یوکسك بر فلسفه‌یه‌دوغری چکمکه اوغراشدم . آثار معلمانه‌کزده داخل اولمق اوزره تورکجه‌ده، (جادی)نك حکایه‌شکلنده درعهده ایتمك ایسته‌دیکی وظیفهٔ تنویریه وانتباهیه‌یی تعقیباً یازلمش برکتاب دها کوستریکز ... ایشته جادی‌ده‌میدانده سزده.. بن‌ده.... الحمدالله قوجه‌ملت عثمانیه‌هنوز بو حقیقتی فرق ایده‌جك ارباب اذعان وانصافدن کلیاً محروم قالمامشدر . اماسز، ادبیاتك حکایه‌نك، تیاترونك اخلاقه‌اولان تأثیراتی مناسبتی انکار ایده‌جکسکز . بو حقیقتی آکلامق ایچین (کوته) (مولیه‌ر) کبی اعاظمك اثرلرینی، ترجمهٔ حاللرینی

اوقویکز . یاشادقلری زمان وَمحیط اوزرینه کوستردکلری تأثیراتی آکلارسکز .

سز حکایه‌دیننجه انسانیتی، منحصراً قیصراق آرقه‌سندن شاخلانه‌رق کیشنه‌ین آیغیرلر، فوران عشق ایله باغره باغره طاملرده بر برینی دیدیکله‌ین قیزغین کدیلر، حالت غلیانیله جنت سودا ایچنده تصویر ایدن کتابلری مراد ایدییورسکز. چونکه کوستردیککز نمونه‌لرهپ بویله ..... « ادبیات » ادبك بو غایه‌سنه انحصار ایدر ایسه صوکره هانکی شـیئه (ادبسزلك) دینه‌جکی بیلنه‌مز .

بوفکریکزده معذورسکز . چونکه‌سز آنجق بر قادین چهره‌سی، بر خانم چارشافی، بر مادام شابقه‌سی، اسقارپین، بالدیر، پاچه، قورسه فلان فلان کورمدکجه جذبهٔ ادبیه‌یه کله‌مزسکز .

منبع بدایعکز فسـتانلر آره‌سـنده (چشم چره‌ز) لکنمکدر. اوخیز وقوتله‌نه‌سویله‌یه‌بیلیر ایسه‌کز سویلرسکز. چونکه باشقه سرمایه‌کز یوقدر .

(رباب) ده‌کی قره کوز کوسترمه‌لکنه بکزه‌ین قادین رسـملری محصول بدایع شـناسـانه‌کز اولان کوزللك نمونه‌لرندن ایسه طبیعتکزه طورپ صیقه‌یم . بزده صنایع

نفیسه‌یی عتیق خیالجیلکك دوه دریسی، نازیبا اشکال ابتدائیه‌سی درکه‌سنه ایندیریبورسکز.

قدیم صنعت ترسیمیه‌مز شاه اثرلرندن اولوب‌ده آرتق اونودولان (قانلی نگار) لری، (قیناب‌زاده) لری (نارچیل بك) لری (طوتسز) لری صنعت نامنه ذوق ملیمزده احیایه اوغراشیور، صوکره‌ده حکمت بدیعه، (لالو) (کیبو) فلان دییه باربارباغریبورسکز. [١] برمجموعه‌نك تصاویریله مصورات قلمیه‌سی صنعةً بربرینك معادلی اوله‌جغنه شبهه یوقدر.

(جادی) حکایه‌سنك قابنه قورقونج برقادین شکلی قویمق ایچین خیلی اوغراشدم. فقط (رباب) ك نمونهٔ حسن اوله‌رق نشر ایتدیکی چیرکینلکلره بکزه‌ر برشی بوله‌مدم:

« برده بنم ظنیله آلتنده‌کی امضایه باقه‌یه‌رق ربابك حرکت ادبیه‌سنی آیری آیری سطر سطر تحقیر ایدییورسکز. یازیق دکلمی، افندم چوق تره‌لمشسکز. نیچین بوقدر اوزولدیکز، اونلری بن یازمادم. »

		نومرو	صحیفه	
[١]	(رباب)	(٥١)	(١٢١)	بوصحائفده‌کی تصاویره
	»	(٥٩)	(٢٥٤)	مراجعت اولونسون.
	»	(٦٤)	(٣٤٤)	

اونلری سزك یازمدیغکزی بیلیورم . اعتراف ایدرم، او، فکراً ، اسلوباً سزدن پك آشاغی برقلم. بوحقیقت یك نظرده فرق اولونیور. اوسطرلری تنقیددن مقصدم (مدیریت ادبیه) کز مارقه‌سیله بازار رواجه چیقارمه‌یه اوغراشدیغکز هذیانلری عالمه کوسترمکدر .

اضافهٔ نام استادانه‌کز ایله اعلای قدرینه همت بیوردیغکز بر مجموعه‌ده‌کی او ، بی سروبن ترهاتدن محله بکجیسیمی مسئولدر؟ وظیفهٔ مدیریتکز نه‌اولسه‌کرك؟ یالکز پاره آلمقمی؟ قاچ زماندر آفاق مطبوعاتمزه ولوله انداز اولان خشم ادبیکزدن اورکمه‌یه‌رك برطاقم آبوق صابوقلر، عجمی، فقط جرأتکار اللریله (رباب) ك اوتار صعتنی بوقدر آهنك شکنانه اذعانسزلقلرله ناصیل طیرمالایه‌بیلیورلر ؟ همان بورنکزك دیبنده (قارانلقده مشهور اولمق) کبی دلی صاچمه‌لری ناصیل سویله‌نوب یازیلیور ؟ یوقسه نسبت نامکزله مباهی اولان هرصاچمه‌نك اکتساب معنا ایده‌جکنه اینانه‌جق قدر نفسکرجه بر کرامت ادبیه‌می توهم ایدییورسکز ؟

ظن ایدرم‌که « مدیر » کلمه‌سی بر قورو غروردن زیاده بر وظیفه‌یی متضمندر. سزایسه یالکز قورولیور،

وظیفه‌کزی هیچ ایفا ایتمیورسکز. بناءً علیه اوهذیانلری یازان بن دکلم دیمکله دفع مسئولیت ایده‌مزسکز. باقکز بکلك تظلملرینه :

« بن هب ییقمقدن اولدیرمکدن خوشلانیر بر وحشی ایمشم ... یاربی بونه‌قدر جهالت . . . »

(جا ی) حکایه‌سی واوکاقارشی تنقیدنامه‌کوستردیککز تجاوزعقورانه‌کز بوایکی وثیقهٔ مظلومیت وتعدیٔ قلمی باقی قالدقجه‌وشودنیاده‌صاحب‌شعوروبحاکمه‌بش اون اهل وجدانك وجودینی قبول ضرورتی پایدار اولدقجه سزوحشیلککزی مخربیلککزی ستر ایچین نه قدر شرتلك ، شارلاتانلق واویلرنده طولاشسه‌کز بیهوده‌در .

بر ظالم ادبی رولنی اوینایانك لزوم کوردکجه متظلم موقعنه اینشنه باقکز :

« بن‌ده نه‌قدرصافم ، سز حیات‌خصوصیه‌م حقنده ، اوتانمه‌دن ذره قدر عذاب وجدانی (! !) حس ایتمه‌دن حکم‌ویرییور، اسنادلرده افترالرده بولنیورسکزده بونیی دوشونه‌جکسکز ؟ . . . حرص وغرضکزی تأمین (!) ایچون ألکزده چامور، دماغکزده چرکاب، یوزکزده نی‌حجابی ، هجوم ایدییورسکز . ایشته بوقدر ... »

حقيقةً پك صافسكز مونشر... قايش طاغی صویی
كبی.. بن حیات خصوصیه كزدن بحث ایتمدم. عمرادبیكزك
كذركاهی ، او سانحه پیرا آپارتیمانلرك قاپیلرندن ایچری
بر خطوه آتمادم. بو اسنادله افترایی سز بكا ایدییورسكز..
صفوت حزینكره عالمی ایناندرمق ایچونمی (وجدان
عذاب) ندن بحث ایدییورسكز ؟ . . بو نه كلفت . . نه
یورغونلق افندم ! همدانی بك افندی رفیقكز ، اونی
كوله كوله انكار ایدییور . . .
وجدانك لاف بی معنا اولدیغنه ، یوقاغنه متفقاً قرار
ویردكدن صوكره بو (شقاوت ادبیه) یه چیقمالیدیكز.
اوكا بریكز یوق ، دیكریكز وار ، دیرسه‌كز ناصیل
اولور؟ چونكه بر وجدانلی ایله بر وجدانسز هیچ بر وقت
همفكر اوله‌مازلر . . . یوقسه علی ناجی‌یه نسبةً ذات
كمالاتپرورکز (قاشرلنمش) بر ادیب اولدیغكزدن عوام
اوزرنده‌كی تأثیرات معنویه‌لری غیرمنكر بو نوع مجوف
كلماتك استعمالی حقه بازلغنده مهارتمی كوسترمك ایسته ـ
یورسكز ؟ كندی نفسكزی هر دورلو قیود واحكامندن
آزاده بولدیغكز بر (سوز) ایله دیكرلرینی قورقوتمه‌یه
اوغراشمق عیبدر . (عیب) ده سزك ایچون بی معنا

كلمات انواعندن ايسه . . دييه‌جكم يوق . . .

نم ألمده چامور ، دماغمـده چركاب ، يوزمده بی‌حجابی . . . هجوم ايدييورمشم . . . ألرنده خامهٔ ادب ونزاهت... دماغلرنده انوارفضل و فطانت ... يوزلرنده حمرت‌حجاب... بويله مستثنا.. بويله اوتانغاج ادبا كورمك ايسترسه‌كز شهاب‌الدين ايله همدانينك (جادی) حقنده‌كی مقالات تنقيديه‌لرينی اوقويكز . او زمان نه اونلره سوز قالير . نه‌ده بو عاجزه . . حقيقت بتون مستكراهاتيله آكلاشيلير....

(جادی‌چارپيور) ناميله يازديغم اثره (بركتاب‌شتوم) عنوانی‌ويرمشسكز. شوكوسترديككز نمونهٔ علم‌وتربيه‌يه نظراً بوفوق‌الصنعت مقالهٔ نازككزه نه‌اسم‌طاقملی عجبا؟

سز هر نوع قيود ادبيـه و اخلاقيه‌نك زنجيرلرينی قيرمش برر عقورسكز . فقط يری كلنجـه ديكرلرينه قارشی برر سلاح كبی قوللانمق ايچون (وجدان) دن (حجاب) دن فلاندن استعانه‌كز ، استمداديكز انسـانه آجی بركولمه كتيرييور...

بيوريليوركه :

« برده بوندن صوكره كله‌جك اثرلريكزی اوقور

یازارسه‌م سوزمدن دونمش اوله‌جغمی بیـان ایدییور ،
وآثار مستقبله‌کزی سیغورطه‌آلتنه‌آلمق ایسته‌یورسکـز.
امین اولیکـز ینه اوقویه‌جغم .... »

خایر افندم یا کلیورسکـز . بویله بر تدبیرك کارکر
اوله‌میه‌جغنی بیلیرم . سیغورطه حریقه ، دکـز قضالرینه
فلانلره اولور . وبایه ، چاقیرجه‌لیلره قارشی سیغورطه
اولماز . بویله‌لرندن صون صمدانی‌یه صیغینیلیر ... ایلك
تنقیدیکـزده شویله بیورمشدیکـز :

« اسکی حسین رحمی‌یی بولمق امیدیله کمال تهالکله اثری
اوقومه‌یه باشلادم . کاشکه اوقومایه ایدم . هیـچ اولمازسه
شو سطرلری یازمق کبی کناهدن بری اولیردم . »

اکر سز یازدیغکـز شیلری ، برر معنـایی تضمن
ایتمدکلرینی بیله‌رك قاره‌لایورایسه‌کز، سزه دکل قارئلریکزه
اوزوالليلره آجیرم. « کاشکه اوقومه‌یه‌ایدم. کناهه‌کیردم. »
ندامتیله « ینه اوقویه‌جغم » اصراری آره‌سنده قوصقوجه
برتضاد وار ... شمدی صرف ایتدیکی سوزك برمدت
صوکره عکسنی ادعا ایده‌نه اولدن ثباتسز، آبوق‌صابوق،
قاچیق ، بوناق فلان دیرلردی . زمانمزده بو یاوه‌کولك
ادیبلك ، منقدلك علائمندن ، مزیاتندنمی صاییلیور ؟

شمدی قارئین حضراتندن . بر جاهلك ، ابلهجه معلومات فروشلغنی دقتلی دیکله‌مه‌لرینی رجا ایدرم. ایشته باقکز :

« سز ادبیاتده حقیقتدن، اسلوبدن‌مقصدك نه‌اولدیغنی هنوزبیله‌میورسکز. بر آز «ته‌نی» ی بر آز « وه‌رون » ی بر آز « کیبو » یی بر آز « غه‌لتیه » یی بر آز « لالو » یی اوقوسه‌یدیکز بونلرك ده نه اولدیغنی آکلاردیکز . «بوفون» « اسلوب عینیله انساندر » دیمشدی. وه‌رون ده اسلوب طرزتفکر، طرزتحسس، طرزتبلیغدر دییور... الی اخره »

بو سوزلر طفره اندازلغك کولنج بر مثالیدر . شهاب‌الدین بك کمالات علمیه‌سیله مخاطبنی قورقوتمق ایسته‌دیکی زمان‌قارشیکزه‌قوجه برفهرست کتب چیقاریر. برچوق اسامی مؤلف صایار . وسزه، بونلرك جمله‌سنی اوقومش اولدیغی حسنی ویرمك ایچون (پسدن‌کرانی) بر ایکی نظریهٔ بدیعیه آطوپ طوتار. بوبرکوز داغیدر . صاقین آلدانمایکز . منقد حضرتلری « یدم ایچدم . » دیدیکی صحائفی چیچکجی اوغلونك یووارلاغی کبی یوتار کورونمش فقط حقیقتده بونك بش اون سطرینی ، بیله

ذهننه مال ایده‌مامشدر . ایشته سزه شمدی بوحقیقتی ، بو کتاب یو تمق غرابت تفننده کی قومدیایی اثبات ایده جکم...

مناظرم ، بر هیبت معلمانه ایله (غولتیه) (لالو) فلان کبی اسملر صایجه ، انسان متهالکانه بر سونجاله ، یکی یکی نظریه‌لر ، فکرلر ایشیده‌جکی امیدینه دوشه‌رك بکله‌یور . وصوکره «بوفون»ك «اسلوب عینیله انساندر»[١] جملهٔ مشهوره‌سنی فقط مع التأسف پك بیات عصرلق بر سوزنی ایشیته‌رك انکسار خیاله اوغرایور. بوسوزك اوزرندن یوزیتمش، یوزسکسان سنه‌لك برزمان کچمشدر . اکر معارضم «بوفون»ك Le style est l'homme même جمله‌سندن مقصدی نه اولدیغنی آکلایه‌بیلمش اوله ایدی بو ساخورده نظریه‌یی برای نزاکت بر دها دیکلر وچوقلرینك دوشمش اولدقلری عامیانه برخطادن نفسنی قورتاره بیلمش بولندیغی ایچین فطانتنی تبریکاً ناقلی آلقیشلاردم . فقط اویله دکل . شهاب بك او سوزی بوراده قائلنك بوسبتون ضدی بر معنا ومقامده ایراد ایدییور . چونکه « بوفون » « اسلوب بیان عینیله

---

[١] یاخود بیوك برادیمزك ترجمه‌سی وجهله « اسلوب بیان عینیله انساندر . »

انساندر » قوليله «برانسانك اسلوبی عينيله كنديسيدر» فكرينی قصد ايتمامشدر. بو حقيقتی ايضاح ايچون فرانسزجه معتبر بر مأخذدن شو سطرلری عيناً نقل ايديورم :

« Le style c'est l'homme », Forme dénaturée que l'on donne à une pensée de Buffon : le style est l' homme même » , qui est généralement interprétée à contresens . Buffon a voulu dire, et avec pleine raison, que dans un ouvrage les faits et les idées deviennent le patrimoine commun de l' humanité , mais que le style reste la propriété personnelle de l'ècrivain. Il n'y a aucun raport entre cet aphorisme et la pensée contestable de Sénéque: Le style est le visage de l'àme.. le style des hommes ressemble à leur vie. Il y a parfois en effet désaccord entre le style d'un ècrivain et son caractére

ترجمه‌سی

« اسلوب انساندر » شكل محرفده قوللانيلان « بوفون » ك « اسلوب عينيله انساندر » سوزی عموميتله خلاف معنا بر تفسيره اوغرامقده‌در. « بوفون » بو قوليله « بر اثرده » وقايع وافكار ، انسانيتك ميراث عموميسی حكمنه كچر فقط اسلوب محررك مال شخصيسی اوله‌رق قالير » ديمك ايسته‌مشدر كه پك حقلدر .

بوقول ایله (سه‌نه‌ك)ك «اسلوب، روحك چهره‌سیدر.
« انسانلرك اسلوب بیانلری حیاتلرینك مشابهیدر » یولنده‌كی اعتراض كوتوره‌ن سوزلری آره‌سنده هیچ بر مناسبت یوقدر. فی الحقیقه بر محررك اسلوبیله اخلاق وطبیعتی بیننده مطابقت بولونمدیغی بعضاً مشهود اولور.

* * *

سز، صاغنی، صولنی چیكنه‌یه‌رك: «یمان قاچار خواجه پاشالی» فخریه‌سیله یانغینه قوشان محله طوسونلری كبی هر خطوه بیانكزده « سز بیلمیورسكز، بز بیلیورز » ادعاسیله نعره‌زن قابادابیلره بكزیورسكز. هر بیلدیككز شیده (بوفون)دن یا كلیش آ كلامش اولدیغكز بو اسلوب نظریه‌سی درجه‌سنده نصیبه‌دار ایسه‌كز وای حالكزه.. باخصوص یازیق تحت تعلیم وتدریسكزده‌كی طلبه‌یه...

دیكله‌یه‌لم، باقه‌لم، بدیع معلمی بزه نه كبی بیوك حقیقتلر تعلیم ایده‌جك:

« (وه‌رون)ده اسلوب طرز تفكر، طرز تحسس، طرز تبلیغدر، دییور.»

بوكا شبهه وارمی؟ عكسنی كیم ادعا ایتدی؟ بو سوزلرده یكی بر فكر، یكی بر حكم یوقدر. بر انسانك یالكز

اسلوبی دکل شفاهیاتیده کندی طرز تفکری، طرز تحسس وتبلیغدر. احمدك اسلوبی محمدك طرز تفکرینی کوستریر، دیینن اولمدی که، بوسوزلری ایراده لزوم کورییورسکز.

معهذا دیکلهمك ایچین دیشمزی صیقهلم. بلکه برشی اوکرهنیرز:

« بونی برآز ایضاح ایدهلم. اسلوب یالکز بیان. ادا یعنی طرز افاده، شکل دکلدر. اسلوب برشخصیتك، یعنی روح وفکرك ادا ایله امتزاجیدر.»

« یالکز شکل کفایت ایتمز. بونی بیلمهیورسهکز اوکرهنیکز.»

اسلوب کلمهسی ذاتاً روح ایله فکری ده متضمندر. هپ بونلر ممتزج بولونورلر. چونکه فکرسز اسلوب اولهمیهجغی کبی روحسز فکرده قابل تصور دکلدر. هر فکرك منبع ظهوری بر ذیروحك حال فعالیتدهکی دماغیدر. یالکز شکلك کفایت ایتمیهجکی سوزندهده درست بر شی آکلاشیلمایور. چونکه بیمدلول الفاظدن متشکل صرف شکلی بر اسلوبك غرابت وجودی انسانی حیرتلره دوشورییور. بزم ایچین برطاقم قارغهجق، بورغهجقلردن عبارت اولان « هیهروغلیف » خط قدیمی بزه

بلکه بر آز ، شکلی اسلوب حسنی ویره‌بیلیر . .

روح ایله فکرك ادا ایله امتزاج ایتمـدیکی افاده‌لر هانکیلریدر ؟ معنا بولونان بر اسلوبده ، بر افاده‌ده فکر واردر . فکری حس تولید ایدر . حسی‌ده روح ، یعنی دماغ...بناءً علیه‌هر معنالی سوزده اثر فکر وروح واردر. فقط قوتجه‌متفاوتدر.ماهیت‌ومزیت کلامی ایشته‌بو تفاوتك درجه‌سی تزیید ویا تنقیص ایدر . حتی بی‌معنـا بولدیغمز دلی صاچمه‌لرنده بیله موازنه‌سی مختل بر دماغك، مریض برروحك تأثرات بی انتظامی واردر.

مونشر سز هیچ بوفونی ، وه‌رونی بحثـه قاتمه‌یه‌رق کیدن حسابکـزه صاچمه‌لامقده اولدیغکـزی سویله‌سه‌کز مردانه بر حرکت ایتمش اولورسکـز.

مع‌هذا ینه دیکله‌یه‌لم . صاچمه اما اکلنجه‌لی :

« حقیقته کلنجه بوحقیقت خارجیه، ثابته دکلدر.بر حقیقت وار،که متبدلدر . شخصـه کوره شخصك طرز رؤیتنه ، طرز تفکرینه، طرز تحسسنه کوره دکیشیر..»

سز « دوغماتیزم » « سپتسیزم » بحثنه کیریشمك‌ایسته یورسکـز. فقط بونی سزدن صـوران اولمادی . نه‌ایسه، مستحضراتکـزی مناسبتلی مناسبتسز بزه پیشکش چکه ـ

بیلیرسکز . فقط اولا داخلی ، خارجی ، ثابت ، متبدل حقیقتلرك حدودینی وصوکره شخصه کوره تبدل ایدن حقایقك ماهیاتنی ایضاح لازم کلیرسه بوایشك ایچندن سز دکل ، اك بیوك اوستهلریکز بیله یوزیکزك آقیله چیقامازسکز.

بن ، بر کوز خستهلغی تأثیریله تکی چیفت کورورم. اوتهکی، ضعف بصرندن دولایی برجسمی یاریم کورور. بر دیکری نسبةً تمام کورور وهر بریمز شکل رؤیتمزك حقیقت اولدیغنی ادعا ایدر ایکن اورتهیه ذات فضوللری کبی عمای جهلندن بیخبر بر حکم جرأتکار چیقارسه مسئله ناصیل فصل اولونور؟ بو دعوا بر (مولیهر) لك الّه کچرسه بوندن کوزل بر قومدیا چیقار .... کاه نعلنه کاه میخنه اورییورسکز . ایشته :

« ادبیاتده حقیقت ، حقیقت مطلقه دکلدر . »

ادبیاتدهکی حقیقتك مطلقیتنی ادعا ایدن کیم؟ « جادی چارپیور » ده بو بحثه دائر یالکز شو سوزلر وار : « ادبیات بر حسن مطلقمیدر ؟ دکلدر . چونکه بو ، اسمی اولوب جسمی بولونمیان معناسز بر ترکیبدر . »

مطلقیتدن خارج اولان هرشی ایسه برر ماهیت متفاوته‌یه مالك بولونور ... »

بن ، مطلقیتی رد ده سزدن ایلری وارمشکن بویله بر اساددن صیقلمیورمیسکز ؟ ذاتاً لالو شویله دییور :

L'absolu des modernes n'est qu'une relativité élargie [١]

دیکله‌یه‌لم :

«بونی « کیبو» دن « غولتیه »دن اوکره‌نه‌بیلیرسکز. بن ده نه غریبم . (فی‌الحقیقه) نه‌لردن ، کیملردن بحث ایدییورم. سزکه آطه‌ده، اویکزده اوطورییور. هرشیئ الهام طریقیله‌بیلدیککزه، اوکرندیککزه قانع‌اولیورسکز. بونلر کبی حقیقت صنعتی کشف ایچون موزه‌لری ، کتبخانه‌لری، صحنه‌لری‌طولاشانلری بدلا تلقی‌ایدییورسکز دکلمی ؟ افندم الهام طورورکن نیچون چالیشملی ؟ .. »

اوف!. بو (کیبو) لر (غولتیه) لر هیچ قلمکزدن دوشمیور . شکر دیمکله آغز طاتلیلانمه‌یه‌جغی کبی اساتذهٔ افرنجیه‌یی بویله وردزبان‌ایدنمکله بر انسانك حکمت بدایع

[١] ترجمه‌سی: شمدیکیلرك مطلقیتی متوسع بر«نسبیت»دن باشقه بر شی دکلدر .

عالمی اولماسی لازم کلمز. موزه‌لری، کتبخانه‌لر طولاشانلری بدلا عد ایتدیکمه دائر بر کوچك جمله ابرازایده‌مزسکز. بن، هر شیئی الهام طریقیله بیلیورمشم. اعلی فقط ذات فطانتسماتکز، بلدان صنایع ومحاسندن نره‌لری طولاشدیکز؟ تتبعاتکزی هانکی موزه‌لرده، کتبخانه‌لرده مدارسده ایلریلتدیکز؟ صنایع وآثار عتیقه نامنه کوردیککز شیلر: چنبرلی طاش، سلطان احمد میدانندہ‌کی قریق بیلانلر، یکیچری قیافتخانه‌سی، سرای ایچنده، (موزه‌خانه) نامنی ویردیکمز محلده‌کی تصنیف فنی بیله دوشونولمکسزین چارپق چورپوق اورایه‌بورایه کلیشی کوزل آتلمش یوصونلی هیکللر ... دکلمی؟

ها نه‌وه‌ت.. عفوایدرسکز اونوتدم... بك اوغلنده، دخولیه‌سی مجیدیه‌یه جانلی هیاکل موزه‌لرنده‌کی تدقیقات وفعالیت مدیده‌کز عقلمدن چیقدی. غالبا «نه‌تود دونو» شهادتنامه‌سنی‌ده «مه‌زون آمریکه‌ن» دن آلمشدیکز...

اوح مونشر، بو مساعی، بو دهای صنعتکارانه‌کز تقدیر ایدلمدی. قدریکز بیلنمدی. چوق یازیق ... محیطك بو قدرناشناسلغنه رغماً قطعا ییلمایه‌رق بو یرلی موزه‌لریمزده طورمایوب چالیشمالی، « آرتستیق » تتبعا-

تکزده شدتله دوام ایتملیسکز. وهم یوتار یاخود بیرتارجه اوقومش اولدیغکز (لالو) نك «حکمت بدیعیه» مدخلنه «کیبو» نك «مسائل بدیعیه» اثرینه، «موریس غریوو» نك «کوزللك عناصری» کتابنه، بتون بو نظریات دقیقه کزه مؤسسات علمیه و فنیه جه تمامیله برچوراقلق اولان بو مملکتده باشقه بر محل تطبیق نره‌ده بولورسکز؟ دست تجسسلرنده رهنمای سیاحتلریله طولاشان «طوریست» لر کبی سزده بو کتابلری جیبلریکزه قولتوقلریکزه صیقیشدیره‌رق غلطه‌دن شیشلی‌یه قدر کومورجی، چیچکجی سوقاقلری، الما طاغی وامثالی محللرده‌کی دارالمحاسن وصنایعی طولاشه‌رق جولان بدیعیکزده بی‌نهایه ثمرات اقتطاف ایده‌بیلیرسکز.

*
* *

آکل الکتب اولمق اوبورلغیله نه‌قدر فخریه کولقده بولونسه‌کز، بن، سزك کیبلرینك بدایعشناسلقده‌کی درجهٔ قدرتلرینی پك أیی بیلیرم. هر سطرده بر فرنك اسمی ذکر ایتمکی شرف قلم عد ایتدیککز حالده فرنکلرك صنایع نفیسه‌لرینه دائر بیلدکلریکز پك محدود وهمان هیچ کبیدر. طوریکز سزه سویله‌یه‌یم:

موسقیده ، « تراویاتا » دەکی « آدیودەل پاساتو »
« فاووست »دەکی مارش، « ماسقوت »دەکی « دەموتون»
دوئطوسی وامثالی حزین یاخود شوق افزالحن عوامفریبا۔
نەلریلەخرج عالم صرەسنه کچمش پارچەلر. برقاچ (والس)
بومشهور «مورصو» لردەکی «مەلودی» لره فن موسیقی یه
غیرواقف چوق کیمسەلر ، حتی چولوق چوجقلریده
مجلوب اولەبیلیرلر ... صوکره (بەرلیوز) ك بر(اووەر۔
تور) نده مکمل باشکز آغریر . (بەتووەن) ك بر
(سنفونی) سندەدرین براویقویەطالارسکز. بر(آندەل)
بر (غلوق) ایله بوکونکی بر (ماسنه) نك آثارینی ،
آلحان صنعتلرینی بربرندن آییرمازسکز .. نه(آرمونی)دن
آکلارسکز. نه (طونالیته) بیلیرسکز. احتمال که (نوت
سانسیبل) دینیلنجه بونی بقالدن، قصابدن حاصلی آلەجغنی
طلب ایتمك صفوتنده بولونان اصنافك برندن کلمش ،
سینیره طوقونور برحساب پوصلەسی مآل رقیقنده ترجمه
ایدرسکز ...

فن ترسیمه کچەلم . بوکا دائرجدی ، درین نەبیلیرز؟
رسمدن بحث ایدیلنجه،چوجقلمزده لالاریمزك اثریمزدن
طوتوب بزی چارشو ایچنده طولاشدیررکن قاپالی

دكانلرك اوكنده قورولمش رسم سركيلری عقله كلير . اللرنده كرز ، قارشی قارشی‌يه‌شاه اسماعيل‌ايله، اساطيری برجانواره بكزه‌ين، بوينوزلی عرب اوزه‌نكی ... شاه ، فيل قدر هيبتما برآتك اوزرنده . . . ديو هيئتنده‌كی عربك شقاغندن اشاغی قانلر آقيور . صوكره ، ايكی تپه اوزرنده ينه قارشی قارشی‌يه ، ذروه‌لری آل بايراقلی غلطه وبايزيد قوله‌لری... خليجك برساحلندن ديكرينه ايكی اژدر متقلص كبی اوزانمش ييلانقاوی برچيفت كوپرو .. ، ايكی يماجی طولديران مكعبی قوطولره‌مشابه اولر ... يوز انبارلی محموديه ، سائر قاليونلر ... دنيا كوزلی ودكز قيزی تصويرلری ... بومشهور صنعتی ، آغزلر آچيق برر مفتونيت والهانه‌ايله سيرايدن برسورو خلق. شاه‌اسماعيلك‌صوك كرزينه‌قارشی عرب‌اوزه‌نكينك آله‌جغی مشكل وضع مدافعه‌يی متنقد مرلتيلر ...

ايلك تحسسات ترسيميه‌يی، اك بسيط مناظر قواعدندن عاری بوملی لوحه‌لردن طويمادقمی؟ بونلردن تمشقاخانه‌لريمزك تاخلا ديوارلرينه وارنجه‌يه قدربتون جدارلرينی‌قاليونلر، تصويرلر ايله طولديرمازمی ايدك؟ ايلك هوس‌شاعرىتمزك تجربه صحيفه‌لری هپ‌بويله نه‌و،مكتب، سوقاق‌ديوارلری

دكلميدى ؟ بوكون بيله آرانسه اوورالرده دم طفوليت وشبابمزك ، فن رسم واشعارده‌كى الك فورانلى آثار صنعت وبدايعنى بولورز. اعضاى وجودبشردن ترسيمنه الك زياده مراق كوستردیكمز عضوك هانكيسى اولديغنى آ كلار وحالا ديوارلرده :

بونى يازان طوسون

اوقويانه . . . . . .

بيت مشهورينى اوقورز .

مشروطيته ايردك . كويا تزييد مكاتب ، اصلاح تدريساته اوغراشدق . فقط تربيةً روحاً عنعناتمزك معقب حرفيسى‌يز ... برخوردار اولمادق ، اوله‌ميورز .

الك « ناتوراليست » برملتز . اما قيمتمزى نه‌كنديمز بيليورز . نه‌ده قالين قفالى اوروپاليلر آ كلايورلر . حكمت بدايعده‌كى ذوق دهامزى تشهير ايچون قديم صنعتلريمز نمونه‌لرندن متشكل برسركى آچسه‌ق اورايه قويه‌جغمز ، قصابلرده‌كى اركك قيونلركبى اثبات جنسيت ايچون نشانهٔ ادبيله مجهز قرق ، اللى سنه اولكى قره كوز ، اوروپا موزه‌لرنده ، عريان وتام الاعضا اثرلريله الك زياده جسارت صنعت كوسترمش اولان اساتذهٔ هيكلتراشانى

شرمسار براقیر ... وصوکره ادباً ، اخلاقاً نه کولنج ریاکارلقلریمز ، نه‌ساخته عفتپرورلکلریمز واردر ...

صنعت ترسیمه بوقدر ایرکن باشلامشکن بو کون بر (رامبران) Rembrandt بر (واتو) Watteau نه‌در بیله‌مه‌یز . اثرلرینی بربرندن آییره‌مایز . کچن سنه‌پارسده موزه‌دن آشیریلان ، (له‌اونار دووینجی) نك (ژوقوند) تابلوسی و (میلله) نك (باشاق طوپلایان) قادینلر ، اثر بنامی . نوعندن یعنی (غولتیبه) نك معنای صنعت عنوانلی اثرنده مثال اوله‌رق کوستردیکی لوحه‌لر قبیلندن بعض مشهور آثار ترسیمه‌یی ، رساله ، کتاب وغزته‌لرده قوپیه‌لرینی کورمش اولمقله طانیمشزدر . وهرحالده روح صنعته حلول اقتداریله ، آکلایه‌رق جدی برمفتونیت تأثیریله ، عالمانه برتنقید مسخوریتیله دکل ...

هیکلتراشلقده بتون بتون یابانز . نحته دائر چوغمزك کوردیکمز درس ، بیوك قیشلرده ، قار ییغینلرندن ارسلان هیکلی نامنه ، تراشیدهٔ صنعتمز اوله‌رق وجوده کتیردیکمز کوموردن سیاه کوز وقاشلی اشکال عجیبه‌در . بوبضاعه‌ایله اسرار دقیقهٔ صنعته و (فیدیاس) ایله (میکل آنژ) آره‌سنده‌کی مقایساته دائر آچیلان بحثلره قاریشمق بیوك برحدناشناسلق

سلقدر اما بو کستاخلقلری مهارت وفضیلت ظن ایدنلریمز چوقدر .

، بونوع منقدلریمز ، بدیعجیلریمز طوب طولودر . جهالت ناسدن جرأتلنه‌رك فن ، علم ، فلسفه ، بدیع نامرینه ایستـه‌دکلری کبی آتوب طوتارلر . آکل الکتب اولمق تمدح غربیله ایشیده‌نلری حیرتلره دوشورورلر . بونلرك قحف علم وادراکلرینی قارشدیرر ایسه‌کز میدانه برصفر ، برهیچ ، برشهاب الدین چیقار ...

*
* *

منقد حضرتلری ، صوك مقاله‌لرینك ایلك سطرلرنده شویله بیوریورلر :

« بن ادبیات وصنعت قارشیسنده کندمی دوشونه‌جك قدر برکوته‌بین ویادماغی معلول برشخص دکلم . »

بن ده معلول دماغلر ، ویدیکی کتابلرك سوء هضمیله صاچمه‌لایان دیوانه‌لرله برباب مناقشه آچمق مراقنده هیچ دکلم . بو بحثك ایچنده نه بن وارمشم ، نه ده شهاب الدین بکك کندیسی ... انجق صنعت (!) ادب (!) حسن نیت (!) وار ایمش ... فقط هزار تأسف معارضلریمك سطرلرنده بوادعا ایدیلن فضائلدن شمه کوره‌میورم . نقصانیٔ بضاعه

واقتداری سوکوب صایمقله قابل جبروا کتساب ظن ایدییورلر. صوکره بوفضیحه‌یی‌مناظرلرینه اسنادشرتلکیله قباحت باصدرمه‌یه اوغراشیورلر . بونه ذلت ادبیه !...

* * *

ادبه یان باقار بر موضوع

معارضم : « بن ادبیات وصنعت قارشوسنده کندمی دوشونه‌جك قدر کوته بین ویا دماغی معلول بر شخص دکلم . » بیوریبورلر . . مکتبدن تاریخ نشأتلری اولان اون سنه ظرفنده ادبیات وصنعت قارشیسنده کندینی دوشونمیوب‌ده شهاب بك عجبا نه‌یه وقف تفکر ایتمشدر؛ هانی‌یا ثمرات تتبعلری نره‌ده ؟ بو سؤاله قارشی ینه بنم ایچون : « بوآدم یا کوردر . یاخود مملکتده‌کی حادثات ادبیه‌یه واقف دکلدر . بنی واثرلریمی طانمیور. » شکایت مغرورانه‌سیله فریاده باشلایه‌جقدر . « اثرلرم » تملك عظمتفروشانه‌سیله باغیردیغی آثار، کوچوك حکایه، مقاله، پیه‌س ، فانته‌زی کبی بر طاقم قوپوق شیلردن عبارتدر . بونلرك ایچنده ادبیات عثمانیه‌یه عائد قالنجه جلدلیلری‌ده واردر . فقط حضرت مؤلفك طرز مساعیسنده‌کی

مطربازلغی بیلنلر ، هله مقصد تألیفنه صمیماً واقف اولانلر ، بومؤلفات برگزیده‌نك اسملرینی طوتنجه بر تقدیر معکوسله دوداق ایصیرمقدن کندیلرینی آله‌مازلر. شهاب‌الدین بك صدای موجودیتنی تجمنك برقاچ یوز بك مثلی مسافه‌لره قدر نشره ساعی بر ناقوس ادبیدر. طنین‌انداز صنعت اولدیغی زمانلر ولوله‌ٔ ادعاسنی طویوب‌ده دهاسنه حیران اولمیانلری حسسزلکله، جهالتله‌اتهام ایدر. بدیعجیمزك، مثلاسامی‌پاشازاده سزائی‌بكك«سرگذشت»ی واحمد حکمت بكك (خارستان ، گلستان » ی قیلندن اشتهار ایتمش بر شاه اثری یوقدر . کندیسی قدرت فاطره‌نك دنیایه نادرگلیر برنسخهٔ بدیعه‌سی اولمق اعتباریله اثرلرندن دها مشهوردر . واویله قاله‌جقدر .

بوبیوك مؤلفك دهاء هنرویسی قارشی‌سنده بنی لال ومبهوت براقمق ایچین، همدانی، رفیق ادیبسنك (چیقماز سوقاق) ندن بحث ایتدی . نجم اوغلنه گوره (شهاب)ك الك شهباز اثری بو ایمش .

موضوع، ماهرانه تصویرایچین مؤثرك کندی‌قلمندن الكزیاده امیدوار موفقیت‌اولدیغی برشی: «سویجیلك» ... فائدهٔ اجتماعیه‌جه بو بحثك مباحث سائره‌یه تقدیماً تدقیقنه

شـتاب كوسـترلمه‌سنده‌كی حكمت انتباهیه البته مؤلفجه معلومدر .

اثر مفید ، مختصر ... اوچ پرده‌لك بر (پیه‌س) طرز تحریر بعضاً ، شهاب‌الدینك شـدتله تنقید ایتدیكی كمال بك مرحومك اسلوبنی تقلید درجه‌سنده «رومانتیك» چونكه :

« كوزلركده هرشیئی صاقلامق ایسته‌ین بر بولود ... كوزل دوداقلرینك اوجنده زهردن بر تبسم چیچكی (!) وار ...»

نوعندن ادبیاتمزك سكسان بش، طوقسان تاریخلرینه عائد معرفت بیان نمولری كوریلیور .

مؤلفك بوموضوعه‌كی وقوف علمیسنه كلنجه، ینه كوز بویاماجیلق اعتیادندن شاشمیور . عندیات فنیه‌سـنی اورته‌یه صاچیور. اختیـار اركلرك كنج زوجه‌لری بو علتله مصـاب اولورلرمش ظننده بولونیور. بعض قادینلر آره‌سنده‌كی بو مصابیت صرف اركسزلكدن دكلدر . بومعلولیته همان هر كیجه‌سـنی برار كله كچیره‌ن آلفته‌لر میاننده‌ده تصادف ایدیلیور. بومرضك شـمدی غربده شرقی دوچار خجل ایده‌جك قدر كثیر اولدیغنی بعض اوروپا

مؤلفاتنده اوقويورز. بونك مولدى اورادەده عين اسباب اولديغى ادعا ايدبلەمز. بناءً عليه چيقمازسوقاق (پيەس)نك اوچنجى پرده واون برنجى مجلسنده ، اختيارنسيب پاشانك كنج زوجەسى (رفيقه) خانمك اوكى اوغلنه قارشى اولان شو :

« أوەت اعتراف ايدييـورم . بن (جاويده) يى سوييورم . « اغلامەيه باشلار » اونك يرينه برارككده سوەبيليردم . اوزمان پاشانك ناموسى نه اولوردى؟ « دها زياده اغلار » بزم نەقباحتمز وار؟ قباحت قوجەلريمزده.. تازه (!) كنج (!) قيزلرى اختيارقوللرينك آرەسنه آليورلر. شبهەسز، بز، كنجلكمزى، حرارتيمزى، قلبمزى اونلره وقف ايدەميز ... اونلر اختيـار، بز كنج ، ذاتاً قلبمزده سومك ، سولمك ايچون بيوك براحتياج وار. بز بو مايه ايله اونلرك محيطنه دوشويورز . اونلرى سـوەمەيورز . طبيعى اوزمان آرايورز. بركنج اركك اوزرنده توقف ايدييورز. فقط اونكله كوروشمك اوقدر كوچ كه . . . بوقدر مشكلاته معروض قالمقدنسه . . »

اعتراف متظلمانەسى ستركناهايچين سوز تدارككندن، باشقه برشى دكل ... چونكه بر اوروپالى سويجى قادين

عين معذرتی سرد ایتسه بوکا هرکس کولر ... چونکه اوراده عین اسباب معذرت مفقود فقط عین مرض موجود .... بوامراض جنسیه‌نك روحی وفیزییولوژیقی اوقدر درین اسباب فنیه‌سی واردرکه مثلا عین یوقسوللق وفلاکتنه مبتلا دیکر بر خانم اختیار زوجه‌، الکیرلی بر اوشاغی، اسپیری، باعچوانی ترجیح ایده‌رده بر قادینله تسکین ارزودن شدتله نفرت کوسترر .

بناء علیه شهاب الدین بکك پیه‌سده‌کی رفیقه خانمه : « بن جاویده‌یی سوییورم . اونك یرینه بر ارککده سوه‌بیلیردم . او زمان پاشانك ناموسی نه اولوردی ؟ » دیدیرتمه‌سی پسیقولوژی، و فیزیولوژی نقاط نظرلرنده بیوك بر خطا وکولنج بر تجربه‌سزلك اثریدر . چونکه « عشق » انتخابله، اراده ایله، اولچو ایله، میزانله اوله‌ماز. بو دنیاده اك زیاده منفعت نا اندیش برشی وارسه اوده محبتدر. بر انسان منافع مادیه‌سنه اك چوق توافق ایده‌نی سوه‌بیلمك اختیارینه مالك دکلدر . ذی ثروت عائله‌سنی ترك ایله عادی بر حریفه قاچان قیزلره، و فرومایه‌دن بر معشوقه ایچون اصیل والدینندن ابدیاً افتراقی وهردورلو قضا، بلایی کوزه آلدیره‌رق سفالتله‌قوجاقلاشان دلیقانلیلره

رومان صحافندن زیاده حقیقت ساحه‌لرنده تصادف اولونور. عشق هیچ بر حسابه کلمز. اونك شدت حرارتی بعض درجه‌لی صوبالر کبی ارزویه کوره تزیید ویا تنقیصاً تنظیم ایدیله‌مز . . .

بر طاقم اختیار زنکینلرك ، کنج قادینلری تحت زوجیتلرینه آلملرنده‌کی محذوردن ، بونك سوء تأثیرات اجتماعیه‌سندن بحث ایدلمك ، و بالخاصه بو حالك شرقده تولید ایتدیکی وخامت کوسترلمك ایسته‌نیلمش . . . فقط یا کلیش فکره ، یا کلیش نظریه‌یه صاپیلمش . . چیقماز سوقاق محررینك بو ادعاسی شاذ قبیلندن اوله‌بیلیر. لکن هیچ بر وقت قاعدهٔ عمومیه اوله‌ماز .

کنج قادین آله‌بیلمك قرصته مالك اختیارلرك هر مملکتده ، هر دیارده بو سعادتدن تنعم ایچین جان آتدقلری کوریلیور . بوندن پك چوق وخامتلر ، فاجعه‌لر تولد ایده‌بیلیر. فقط سویجیلك بو وخامتلرك بلکه صوکنجیسیدر. بر نسبت و موازنهٔ طبیعیه بولونمیان بو نوع ازدواجلرك سبب اولدیغی سوء عواقب و فجایعی دائما رومانلرده ، پیه‌سلرده ، سیناماطوغرافلرده کوریبورز. ثروت زرك ، ثروت قلبك ، وفرت محبتك بر اختیار وجودی کنج

بر قادینی حرارتلندیره‌بیله‌جك قدر انتشار ایده‌مدیکی کوریلیور. بوحقیقت قارشی‌سنده اعاظم‌فلاسفه ومتفکر-یندن بیله چوغی یا کله‌رق، بوصله‌یی شاشیرمشدر..

« شوپنهوئه‌ر » آلتمش یاشنده بر ارککی تمام سننك دورهٔ زندکیسنده عدایدییور. « مانته‌غازا » نوع رجالدن مسنلرك، الك کنج قادینلر ایله ازدواجلرنده هیچ بر محذور بولونمدیغنی ادعایه قدر واردیغی حالده بر قوجه قارینك کنج بر ارککه وارمه‌سنی پك مستکره، پك غیرطبیعی انواع مضراتی داعی برکیفیت تلقی ایدییور. (مولیه‌ر) (بالزاق) کبی مضحکات بشریه‌یی پرتوسوزله تحلیل ایدن نوادر فحول بیله اثرلرنده‌استهزا ایتدکلری بوکولونچ‌ضعفه نهایت‌الامر تودیع کریبان ایتمك تهلکه‌سندن نفسلرینی قورتاره‌مامشلردر.

اختیارلرك، بوشبابتپرستلکلرینی عادتا جنایت‌عدایدن دلیقانلیلرك عین منزلهٔ حیاته وصوللرنده، عین صنمك عبادتکاری اوله‌جقلرنده شبهه یوقدر.

انسانیتك پك درین سفالتلری، پك آجینه‌جق علتلری وار.. « سویجیلك » بونلردن بری.. فقط نوعیندن محبت متجانسه ایله متهم قالان یالکز جنس لطیف

دكلدر.. رجالكده بوندن عين حصهٔ معيوبه‌لری وار .. اخلافك ، تاسقراطلردن ، ويرژيللردن طوتديره‌رق « ميكل آنژ » « كوته » لورد « بايرون » وسائر الك بيوك دهاته طوغری تشميل ايتديكی بو اتهاماتی اوقور ايكن انسان نه دوشونه‌جكنی شاشيرييور .

رجنده‌ده عين حالت غير طبيعيه‌نك ظهورينه بادی ، شهاب الدين بكك رفيقه خانم حقنده دوشونديكی عين سبب اولمسه كرك ، چونكه « كوته » نك « بايرو » نك هيچ براختيار نسيب پاشانك خيانت ناموسی انديشه‌سيله بوچيقمازسوقاغه صاپمش بولونمه‌لرينه‌وهله قحط نسوانه اوغرامش اولملرينه هيچ احتمال تصور ايديله‌مز .

* * *

« مارسه‌ل پره‌وو » اجنبی مربيه‌لرينك فرانسز عائله‌لری نزدنده ايقاع ايتدكاری پك اليم مضرتلری تصويرا ، Les anges gardienes « ملك الصيانه‌لر » ناميله يازديغی صوك اثرينه سويجيلكده قاريشديرمش . بو حالك اخلاق وصحت وزرينه اولان روحی وفيزيولوژيقی بتون تأثيراتندن كمال وقوف ، مهارت وظرافتله بحث ايتمش ... بياننده او قدر نزاهت واركه هرشيئ سويليور . فقط « سويجی »

کلەسنی چیزمکدن قلمنی صاقینیور . یالکز بوتعبیری قوللانمیور .

بانکر « اومون سەرژه » عائلەسی نزدنده انکلیز مربیەسی بولونان« فانی »، تربیه کردەسی اولان مادموازل « بەرت سەرژه»نی سەوییور. امانەسەویش!.. ایکی قدین بربرینی عادتا کندی کوز ببکلرندن قیصقانیر برر حاله کلیورلر. « فانی » مادموازەل « بەرت » اوزرینه بر حاکم مطلق کسیلیور. مربیه نەدیرسه او، اولویور. آرتق آنانك بابانك هیچ اهمیتی قالمایور . طالب ازدواجی اولانلره « بەرت » هپ جواب رد ویرییور. تأهلدن ابا ایدییور .

« بەرت »ك پدری بانکر « اومون سەرژه » افلاس تهلکەسنه دوشویور . آچیغی قاپاتمق ایچین قیزینك ثروت ذاتیەسندن استعانه ایتمك ایستەیور . فقط مربیه « فانی » برحبه ویردرمیور . بتون ثروتیله برابر یدضبطنه آلمش اولدیغی شاکردی « بەرت »ی خانهٔ پدردن قاچیرییور . مادموازەلك پدری افلاس ایدییور . والدەسی حالت نزعه کلیور . فقط خائن فانی، قیزی، حال احتضارده‌کی آناسنی کورمکه کوندرمیور . بدبخت مادام « سەرژه » قیزینی کورمەدن اولیور .

مربیه ایله شاکردی، فرانسه‌نك جنوبنده «قانی» اورمانلرنده کائن بر «شاله» نك انزوای پرسکوتنه کیزله‌نیورلر . بعضاً پرده‌لر اینیك، قاپیلر قاپالی، یکدیکری براوطه‌ده ساعات وحدت کچیرییورلر .. فقط «به‌رت» کوندن کونه صحتنی غائب ایدییور . عصبی‌له‌شیور . بربار اولیور . مادموازه‌لك پدری مفلس بانکر موسیو «تومون سه‌رژه» برکون کیزلیجه «قانی»یه کلیور . مربیه‌ایله قیزینك انزوا کالرهلرینه برخرسز کبی کیرییور . قانی‌یی صالونده یاقه‌لایه‌رق اوزرینه چوللانیور . عطش انتقامله برر دمیر قیصاج صلابتی پیدا ایدن پارماق وطیرناقلریله انکلیز قاریسنی بوغیور ...

*
* *

ایشته سزه اختیار نسیب پاشا زوجه‌سی اولمق فلاکتنه اوغرامقسزین عین داء سودایه طوتولمش برمادموازه‌ل ...

«به‌رت» ارککی مبذول بر محیطده بولونیور ... صاغدن صولدن عرض سوزش ایده‌ن چشید، چشید دلیقانلیلر وار ... فقط قیزك میلی اوجهته دکل ... او، «پره‌وو» لری تصویرنده مشکلات تحلیلیه‌یه‌دوشوره‌جك

برشدتله مربیه‌سنی سه‌وییور. اونك ایچین آناسنی، باباسنی، دنیاسنی هرشیئنی فدا ایدییور .

مختلف سببلر عین علتی تولید ایده‌بیلیرلر . فقط هرنسیب پاشا زوجه‌سنی اختیار قوجه‌سندن جاویده خانمك سوداسیله انتقام آلماز . بو بر شاذدر . بن ایسه حکایه‌لرده پیه‌سلرده ، عمومی قاعده‌لر ، جاده‌لر اوزرندن یوریمك ایسته‌رم . اوروپاده بوموضوعلردن دم اوره‌ن محررلر یوق دکل ... فقط اوراده بتون موضوع زمینلری قاریش قاریش ایشله‌دلمش، اشکال تصویرات دارالمش ... لکن بزده هنوز هرطرف نارفته ... هرساحهٔ تفکر همان قلم کیرمامش بر بکارتده ...

سویجیلکه کلنجه‌ یه‌قدر محتاج تنویری اولدیغمز واهمیةً اوکامتقدم نه موضوعلر وار. فقط شهاب‌الدین بك بوکریوهٔ اخلاقی‌یی ، اوندن ، استعانهٔ موفقیت مقصدیله انتخاب ایتمشدر . قوهٔ قلمیه‌لرندن هنوز بك امین اوله‌میانلر ، موضوعك وقاحتنه تعلیق امید ایدرلر . یارین، اوبرکون شعبده بازان قلمدن بری‌دها چیقوب‌ده . . . . . لقدن بحث ایتسه، کندینه، «مصور تاریخ حرب» محررندن

يوز قات زياده قارء بولور . چونكه عالم ديدى قودى مراقليسيدر .

فرنك بدايعشناسانى نه دييور ؟

علم ، ادب ، ترقى وصنعت قارشيسنده كنديمزى اونوتهلم . بيهوده ادعالردن ، غرورلردن ، فضوللقلردن وازكچهلم . صميمى حركت ايدهلم . كنديمزى داهى ، عالى سرسم ظن ايتمهيهلم .

شهاب الدين بكك ، يازديغى هر سطرده ، علت تحريرى ، نه اولديغى كوزلره باتوب طورور ايكن « صنعت منفعت نا انديشدر » فلسفهٔ بديعيهسيله بزه چاقه صاتمهسى يالكز كولمكله كچيله بيلهجك تحفلقلردن دكلدر .

بن ، بوعنادجى بديعجىيه بدايت بحثنده «ئهستهتيك» كتابلرينى « آنسيقلوپدى » لرى فلانلرى قارشديرهرق مسئلهيى اطنابه دوشورمهسنى اخطار ايتمشدم . فقط بكم معلومات صاتهجق ... همدانى كبى سوريجلرى طرفندن بالتوكيل صدر كلامه كچيرهجك . . . « صنعت ، منفعت نا انديشدر » يايغارهسيله هر شيدن بر استغناى اخلاقى كوسترهجك . صوكره الك اوفاق وسيلهلردن استفادهيى

قاچیرمیەرق « رباب » دە رسملرینی نشر ایدەجکلر ...
اشتهار ایچین هر فرصتی غنیمت بیلەجکلر... اشتهارە لیاقت
صحیحەلری اولمایانلر، رسملرینی نشر ایتمکلە مشهور دکل
بلکە کولونج اولورلر. بو اعتبار ایلە قیرمزی (خروس) سزدن،
اوەت هر ایکیکزدن پك مشهوردر .

اهالی ، بر ادیبك آثارینی . کثرت مؤلفین ایچندە
کزیدە بر فضیلت تصویر ومستثنا بر قدرتلە یازلمش آثارینی
طانیدقدن صوکرە مؤثرك چهرەسنی کورمك مراقنە دوشر.
یوقسە بر قاچ هفتەدە بر، بش اون سطرلق ترهات نثریە
وشعریەسی بالاسنە درج تصویر ایلە خلقە وجهنی پیشکش
چکمك تقدیری دکل نفرتی موجب بر یوزسزلکدر .
(رەقلام) صحائفندە بر چوق قوندورەجی ، بقال ، قصاب ،
سیمالری حتی بیکیر ، ایناك ، کوپك نوعندن حیوانات
رسملری بیلە کوریلیور، بو بر نوع شهرت دیلنجیلکدر.
کیمسەیە بر مزیت وشرف حقیقی تأمین ایتمز. صیقیلماز
ایسەکز بر چوق قارت پوستاللرە فطوغرافیکزی
چکدیروب شهرك بتون قهوە خانەلرینە دستە دستە توزیع
ایدەبیلیرسکز . فقط کورەنلر : بو ذات کیم ایمش ؟
نە یاپیورمش ؟ دییە صورارلر. کیفیتك مشکل جهتی ایشتە

بوکا جواب ویرمکدر . چونکه او سیما خلق ایچون
بر مجهولیت مطلقه‌در . بویله بر (ظیب چیقدی) نك
بلکه قاشنی کوزینی بکنن بولونور . فقط بو صورتله
قازانیله‌جق شهرت هر حالده بر شهرت ادبیه دکلدر .
چونکه بونی بر ، پروکار چیراغی‌ده یاپه‌بیلیر ....

همدانی کیم اولیور ؟ هانکی صلاحیت وقوف وتتبعیله
بحثه قاریشیور ؟ بو اسمده بر عجمك له ویا علیهنده
حرف واحد یازمادم . بو بحثله اونك نه‌علاقه‌سی اوله‌بیلیر ؟
مطلق مشهورلق سوداسنده ایسه قابلیتنك اشتهاره مساعد
دیکر جهتلرینی تدقیق ایتسون . او محرر دکل ، حتی
انسان بیله دکل ، طاش آتمه‌دن عالمه صیچرایان برچرکاب .
بر چرکابك مشهوریتی منفوریتنی ازاله ایده‌مز ...

*
* *

شمدی صنعت « منفعت نا اندیشدر » نظریه‌سنه کله‌لم !

Rerchercher une fin comme servant à la vie c'est à dire Comme bonne et utile—c'est nécessairement perdre de vue son caractére esthétique

ترجمه‌سی

« حیاته خادم بر غایه آرامق ـ یعنی ایی ونافع اولمق

اعتباریله مصلحتك بالضروره خصلت بدیعیه‌سنی نظردن غائب ایتمك دیمکدر . »

بوعباره‌یی ، (کیو) « اسپنسر » دن نقلاً ، « مسائل بدیعیه » عنوانلی اثرنده ذکر ایدییور . وصوکره جواب ویرییور . ویردیکی اوزون جوابك بعض جمله‌لرینی فرانسزجه متنلریله برلکده ایشته عیناً نقل ایدییورم .

.... Pour éprouver un plaisir esthétique, encore faut-il d'abord éprouver un plaisir quelconque; il n' y a rien d'esthétique dans un état indifférent et neutre.

ترجمه‌سی

« برذوق بدیعی طویمق ایچین اولجه هرهانکی برشیدن ذوقیاب اولمق اقتضا ایدر . بر حال بیگانکی وبیقیدیده شمهٔ بدیعیه بولونه‌ماز . . . . »

و :

..... Or il n'est pas de plaisir plus intenses que ceux qui répondent à la satisfaction d'un besoin vital....

ترجمه‌سی

« بناءً علیه بر احتیاج حیاتینك تطیبنه [١] یارایان بر ذوقدن دها شدتلیسی اوله‌ماز ... »

و :

... il nons paraît donc impossible par cette raison, de considérer le désir et sa satisfaction comme essentiellement antiesthétiques.....

ترجمه‌سی

... بو سببه مبنی ، ارزو واونك تطیبنی اساساً خلاف بدیعی عد ایتمك بزه غیر ممکن کورینور ...»

اختصاره رعایت اندیشه‌سیله بو جمله‌لری اوزون صحیفه‌لر آره‌سندن اورادن بورادن آلدم ... (کییو) « یی اوقودکمی ؟ » استفهام مغرورانه‌سیله یوزیمه باغیران معلم بدیعی بك افندی‌یه بو اوزون ومهم بحثی اصلندن ، فقط بو دفعه یالامادن ، یوتمه‌دن دقتلیجه انسان کبی اوقومه‌سنی توصیه ایدرم .

ادعای فاسدینه طرفدار کوسترمك ایچین «کییو» یی یالانجی شهادتنه دعوت بیوك بر جسارتدر . فقط فضیلت

---

[١] اکثر ادبامز (تطیيب) یرینه (تطمین) کلمه‌سنی سوء استعمالده ایلری واریورلر .

دكلدر. بو مؤلفين اجنبيه‌يی يا كليش آ كلامق جهتندر. قباحتدر. فقط بويا كليشلغی بی محابا تعميمه اوغراشمق. حماقتدر. رذالتدر. امتياز قرائنلرينی كنديكزه موهوب ظن ايتديككز بديعيون محترمه‌دن بری ايشته بويله ميدانه چيقار. سزی علی ملاء الناس تكذيب ايدر.

صنعتده « منفعت ناانديشلك » مسئله‌سنی ايكی سوز ايله قابل حلمی ظن ايدييورديكز ؟

بركره مسئله‌يی نفسكزه تطبيق ايتسه‌كزه ... سزك حيات صنعتكارانه‌كز نره‌لرده جريان ايدييور ؟ مكتبلرده ، غزته ستونلرنده ، كتاب صحائفنده ... آ كوزم بردفعه انصافله دوشونسه‌كزه !.. هانكی غزته پاره‌يی چوق ويررسه اورايه كيدرسكز ... هانكی بحث قولايكزه كليرسه‌اونی قارالارسكز.. هانكی موضوعلرك احتمالات اتحاللری واسع ايسه اونلری يازارسكز ... سزك ، حياتك صنعتك زير حكم منفعت نا انديشيسنده ياشاديغكز آنلر ، هانكی زمانلريكزدر ؟ بيلمه‌مز ... ها، أوه‌ت عفو ايدرسكز ... روحكزده هيجان بديعی واونك مولودی برحسن بديعی و، وسعت تحسس طوغديغی زمانلرده .

عزيزم سزه برشى سويله يه يم .. طوغرى وانجه دوشونن بدايعپرستانه اعتبار مفقود اولان برمملكتده تحسسات بديعيه سنه وسعت ويره جك اسبابدن محروماً اون پاره سز آچ ياشايان سوزم اوكا برصنعتكار . صنعت قارشيسنده منفعت ناانديش بروضع مفتونيت وتفكر آله ماز . بوحقيقت نفسكزجه چوقدن درجهٔ ثبوته ايرمشدر اماحكمت بديعيه يه فرط حرمتكزدن طولايى منفعت نااندیشلك نظریه سنك برقربان مسلكى اولوب قاليورسكز .

بوحقيقتى ينه سزه (كيو) ايله اثبات ايده جكم . ايشته عباره :

La vie humaine est dominée par quatre grands besoins ou désirs, qui correspondent aux fonctions essentielles de l'être : respirer, se mouvoir, se reproduire. nous croyns que ces diveres fonctions peuvent toutes revêtir un caractère esthétique.

ترجمه سى

«حيات ، مخلوقك وظائف عضويهٔ اساسيه سنه تقابل ايدن دورت بيوك احتياج ويا ارزونك زير حكمنده دركه

اونلرده : تنفس ، تحرك ، تغذی ، تناسل‌در . بو مختلف افعالك هپ بر رخصلت بدیعیه اكتساب ایده‌بیله‌جكلری ظننده‌یز ....»

شو صورتله ایشله‌ین انسان ما كنه‌سی ناصیل منفعت ناانديش اوله‌بیلیرمش ؟ بو افعال حیاتیه بر رخصلت بدیعیه اكتساب ایده‌بیلیرسه منفعت تا وظائف عضویه‌دن باشلایور.

دنیاده تام معناسیله « منفعت ناانديش » هیچ برشی اوله‌ماز . « منفعت ناانديشلك» سوزی‌ده برمنفعت اقتضا-سیدر. مسئله‌قورجه‌لانجه اورته‌یه اوزون بر «ده‌ترمینیزم» كیفیتی چیقار . فقط صوكره ایشك ایچندن بزدكل معارضمك بدیع استادلری‌بیله چیقه‌مازلر .

دنیاده هرذیروح برمنفعت خصوصیه مركزیدر . بن صنعتده (مادیون) دن كبی دوشونن برآدمم . اوقو-دقلریمی كندی قفامله‌ده محاكمه ایتمك ضعفنه مغلوبم . دورت فرنك اسمی قارشیسنده آیشان مناظرم اونلرده معارض میدانه دورت فرنك دها چیقدیغنی كورونجه بتون بتون آقلالایوب قاله‌جقدر .

معارضمك بنی اسكات ایچین (غولتیه) نك :

Les beaux-arts n'ont pas plus pour objet le bien ou la perfection .... etc

(صنایع نفیسه‌نك مقصدی خیر وتكمل ده دكلدر ...
الی آخره)

و :

Aussi bien, les beaux-arts se distinguent des autres arts, non pas seulement en ce qu'ils ne poursuivent ni le bien, ni le vrai, ni l'utile.... etc

(صنایع نفیسه ، صنایع سائره‌دن یالكز نه‌خیر ، نه‌حقیقت ونه‌ده نفع تعقیب ایتمامش اولمقله آیرلماز ...
الی آخره)

عبارات واقوالیله قارشیمه چیقه‌جغندن امینم .. بیهوده زحمته كیرمیكز . بیلیورم . بونوع سوزلرك ایراد واستشهادینه لزوم یوق ... بوكتابلرك قارشدیرلماسی ایچین واقع اولان ایلك اخطارم دیكله‌نیلسه‌ایدی هرایكی طرفده بویورغونلقلره كیرمزدك .

بیوك برصنعتكار تصور ایدیكز كه وقف دها ایتدیكی براثرینی وجوده كتیرر ایكن صمیمی اندیشهٔ صنعتدن باشقه برشی ایله مشغول اولمایور . ایشته بوده اوصنعتكار ایچین برعلت خلقیه بناءً علیه برمنفعت شخصیه‌در .

برآز اول ، حیاتك زیر حكمنده بولونان دورت

فعلی صایدق. بونلردن بری بتون ادباء شعرا و صنعتکارانی
زبون تأثیر ومفتونیتی ایدن برمنبه برینه کچدیکی ایچین
بوکا دائر (ژاندودەن) ك L'Art et le geste عنوانلی
اثرندن برعباره نقل ایدەجکم که ایشته شودر :

C'est en vain que vous couvrez, avec l'expérience des aînés et toute la subtilité d'un praticien aceompli, du papier, de la toile ou des portées de cinq lignes, si, dérrière les phrases, les couleurs et les sons que vous triturez, ne bouillonne pas sans Cesse, pour les vivifier, toute votre sensibilité d'homme. Vous ferez de la littérature de la peinture ou de la musique estimable, intéressante, étonnante même, vous ne ferez pas une seule œvre d'art.

Et c'est même pourquoi certains penseurs, M. Rémy de Gourmont par exemple, qualifient justement le phénomène artistique de phénomene sexuel. Le tempérament de l'artiste a sa source aux sources mêmes de la vie et vaut juste, en chacun de nous, ce qui vaut la mystérieuse énergie qui jette les êtres aux bras les uns des autres et veille aux destinées aveugles de la race..

ترجمه‌سی

«یازدیغکز جمله‌لرك، أزدیککز بویالرك، چیقاردیغکز صدالرك ماوراسنده، اکر، بونلری جانلاندرمق ایچون، بتون حساسیت رجولیه‌کز غلیان ایتمیورسه . تجارب سن وسالکز و بتون رقت ومهارت مکتسبه‌کز ایله کاغدلری ، مشمعلری ، بش خطلی نوطه پورطه‌لرینی املا ایتمك بیهوده‌در . بوصورتله قیمتلی ، معتنا ، وحتی حیرتبخش آثار ادبیه، ترسیمیه، موسیقیه وجوده کتیرمش اولورسکز . فقط برتك اثر صنعت اعمال ایتمش اولمازسکز . ایشته بونك ایچوندرکه مثلا موسیو (ره‌می دوغورمون) کبی بعض متفکرین طوغری اوله‌رق، حادثهٔ صنعتکاری‌یی حادثهٔ جنسیه عد وتوصیف ایدرلر . مزاج صنعتکارك منبع زلالی بذاته حیاتك منابعنده‌در. بزم بهریمزك صحیح دکریمز، مخلوقاتی بربرینك قوللری آره‌سنه آتان ونسلك مقدرات نابیناسنی کوزله‌ین ، اسرارانکیز قوتك دکری نه‌ایسه اودر . »

ایشته کوریلیورکه صنعتکارك سائق منفعتی پاره دکل ایسه ، شان وشرف دکل ایسه عشقدر . منفعتلرك اك

بیوکیدر . انسانلری بونك قدر جور و نشوه‌سنه زبون ایتمش برقوت دها یوقدر . شاعرلر ، ادیبلر ، قلملریله رساملر فورچه‌لریله ، موسیقی شناسـان آلات ترنملریله هپ غایهٔ خیالیه‌لرینی آرارلر ، ویا، صنم روحیلرینی زمین صنعتده تثبیته اوغراشیرلر، یاخود که رنجیدهٔ سودا اولمش قلب ودماغلرینی مشغلهٔ صنعتله اویالارلر ...

بی آمان ، أزیجی خطواتیله هر لحظه بزی چیکنه‌یوب کچن حیاتك ثقلت مرورینی بزه اك آز حس ایتدیره‌جك، آلامه برنك نشئه، زواللی مصابین خلقته قدرت تحمل ویره‌بیله‌جك باشـقه نه واردر ؟ بر صنعتکارك بیوك بر موفقیتله تتوج ایدن اثرینك قارشیسنده‌کی نشئه سعینی‌ده بر منفعت صایمیه‌جقمی‌یز ؟ هر آرزو کوچك برعشقدر. هر صباح اویاندیغی زمان، انسان، آفاق عمرینك فجرلری، کونشـلری بلوطلری ، سیسلری آره‌سـنده امیدلرینك طلوعنی آرار. بولامایجه عین نشئه انتظار ایله ینه یاتار. هر کون بویله . هر امید بر منفعت منتظره‌در . عالمده بر ساعت امیدسز یاشامش برفرد بولوندیغنی ادعا ایدرلرسه اینانمایکز .

Le sens de l'art عنوانلی اثرینی، غولتیه‌نك کمیا

منفعت نااندیش بر صورتده یازدیغنه ایناتیرسه‌کز سزه آجیرم . دوه قطـاری قلاغوزی کبی اوکده همدانی ، بتون او صایوب دوکدیککز قافلهٔ بدایعشناسانله اوکمده نه‌قدر زسم‌چید یاپسه‌کز ، اك اوفاق بر حرکت عضویه، حیاتیه واجتماعیه‌سی کورونور کورونمز مطلق بر منفعته تعلق ایدەن (انسان)ك منفعت نااندیشانه برایش کوردیکنه وکوره‌جکنه بنی ایناندیره‌مزسـکز . بلکه بو منفعتك شرائط انواع ودرجاتی بولونسون ...

بزم ایچون مسئله‌نك اك بیوك اهمیتی نره‌ده ؟

« اقدام » ك کچمش نسخه‌لرندن برنده، (بلغارستان مکتوبلری) سرمانه‌سی آلتنده شو سطرلری اوقودم :

« بلغارلغك انتباهنده و سرعتله تجدد و ترقیسنده دیکر بر طاقم اسباب دها واردرکه ، بونلره‌ده اسـباب ادبیه‌دییورم. بواسباب ادبیه‌دن مقصدم، لسانه وحروفاته عائد اولان اسبابدر . بلغارلرك لسان تحریری ایله لسان تکلمی آره‌سنده همان فرق یوق کبیدر .

. . . .

« كرچه لسان كيتدكچه ايشلنمكه ، تكمل ايتمكه ، باشلامش ايسه‌ده ، لسانك بو ترقيسنده‌ده قاعدهٔ تكامله رعايت اولنمش ، لسان اصلا طبيعتندن چيقمامش، يازمق لسانی ايله سويله‌مك لسانی آره‌سنده درين بر اوچوروم وجوده كتيرلمه‌مشدر . »

. . . .

« بلغارجه‌ده لسان تحرير ايله تكلم آره‌سنده همان فرق اولمامسی آثار محرره‌دن بتون ملتك استفاده ايتمسنی موجب اولديغی كبی، بلغارلرك استعمال ايتدكلری «سيريل» حروفنك زنكينلكی ويازينك واملانك ساده‌لكی‌ده ملتك پك قولای اوقويوب يازمق اوكرنمسنی انتاج ايتمشدر.. »

. . . .

« بر ملتك‌ده‌ها ياريم عصره وارمايان بردوره ظرفنده انتباهه كلمسی ، حيات سياسيه‌يه نائل اولمسی، بر امل ملی ابداع ايتمسی ، واو املی استحصال ايتمه‌سی . . . . كرچه بلغار ملتنك بوسرعت ترقياتنی ، تركيانك وترك ملتنك ضعفی وتدنيسی دخی تسهيل ايتمش ايسه‌ده . . . .

بوسطرلری درین برتأمل وتأثر ایله اوقوملی یز .

بیهوده نخوتفروشلغی بر طرفه براقه‌لم . طوغرویی سویله‌مك ایچین کیمسه‌دن قورقمه‌یه‌لم . خاطره کوکله باقمه‌یه‌لم . روش خامه‌لرینی هر دورك ابرهٔ منفعتنه عیار ایدن ، سوزم اوکا ، منفعت نا اندیشان ادبایه قاپیلمه‌یه‌لم . سفسطه ، غرور ، تفاخر عادتندن واز کچه‌لم ... چونکه دیوانلریمز ، کتبخانه‌لریمز هپ بونلر ایله طولو ...

تورکلردن کوجه‌نه‌جك اولانلرك انفعاللرینه‌ده اهمیت ویرمیه‌رك سویله‌یه‌جکم که غالبا ، حروف ، املا ، وقواعدجه نا محدود ، نا معین لغزی مشکلات ایچنده بوغولوب قالمش اولان لسان چینجه‌دن صوکره تورکجه‌در ...

حروف متصله ایله یازیلان ، تورکجه‌دن باشقه لسانلرده وار . مثلا عربی ، فارسی .. فقط بوایکیسنك املالری ، قواعد صرفیه ونحویه‌لری مضبوط ... مثلا (سعدی) [١] نك (٦٠٠) بو قدر سنه اول یازدیغی کلستانده‌کی املاسی نه ایسه بوکونکی احفادی‌ده اویله یازییور .. فقط شمدی ایچمزدن بریمز ، (کاتب چلبی) نك

---

[١] (سعدی) کلستانی اللیسندن صوکره تألیف ایتمش اولدیغی ایچین همدانی‌جه بواثر ، محصول پیری برتألیف مرده‌در .

(جهانما) سی املاسنده براثر یازسەق، ادبای جدیدەنك یالکز معیوبی دکل بلکەده مسخرەسی اولورز ...

ترقیات فکریەمز اصلاح لسانمزه منوطدر. سعی عقیملری، واضحاً آکلایەمدقلری «سنبولیزم»ك محیطمزده انکشافنه انحصارایدن بعض ادباایله، «آقشام» «اورمان» کبی ایکی منظومهٔ نوادا نشریله زعملرنجه اعتلا واشتهار ایدی ویردکدن صوکره، آیلر، سنەلرجه ابکم قالان بر طاقم مفلسین شعرانك ذهنیت ادبیەلرینی بو ایشدەکی اهمیتی حقیله تقدیردن پك‌جدا کوریبورم.

بزه «اوت تهستەتیك» دن «سنبولیزم» دن اول اکثریتك آکلایه بیلەجکی، واضح، معقول، جدی برلسان علم وادب لازمدر. لسان بوچوراقلقدن، لغزلکدن، بورکاکت جهالتدن، بر سورو هوپپانرك بازیچهٔ کیفیلری اولمق فلاکتندن قورتارلمالیدر. ملته تعلیم وتدریس ایدیلەجك پك چوق حقایق علمیه، فنیه وادبیه وار. بتون بوحقیقتلر بوقوش دیلی طرز تبلیغیله آکلادیلەماز ...

مللمترقیەیه آرقەسندن شهراه مدنیتده قوشەبیلمك ایچین بر قاریش یولمز یوق.. صنایعمزی، ادبیاتمزی،

مخصوصات ملیه‌مزی اجانبه آکلاتوب سودیرمکده وحتی کندی آره‌مزده آکلاتمه‌یه واسطه اوله‌بیله‌جك [١] سهل‌التحصیل بر لسانمز یوق . طوغری سویله‌ینلرك نصایحنی تقدیر وتسلیمه کافی اذعانمز یوق . نفسمزدن باشقه‌لرنده علم وعرفان وجودینه تحمل کتوره‌بیله‌جك قدر اخلاقمز یوق ... بتون بو فلاکتلرك اوکنده، بادئ تدنیمز اولان سیأتی سچه‌بیله‌جك کوزیمز یوق ... یوق ... یوق ...

قفاسنده واضح افکار جدیده‌یه مالك بر عالم، بر ادیب، بر شاعر حاصلی هر هانکی بر صاحب قلم بو سرمایهٔ دماغیسنی اوندن محروم بولونان هم نوعنه آکلاته‌بیلمك ایچین لازم اولان ساده، عیان، روان لسان تفهیمی بولور. نه‌دیدکارینی نه‌دیه‌جکلرینی بیله‌مه‌یه‌رك، (ئه‌سته‌تیك) لك (سنبولیزم)لك نواحئ کثافت و عقامتنده ستر جهالته اوغراشانلرك بینلرنده اورته‌یه دوکه‌جك سرمایهٔ فکریلری اونـادیغی ایچین بو زواللیلر بر رکاکت مؤبده‌یه محکوم قالیرلر. آکلایه‌ماز و آکلاته‌مازلر ...

---

[١] ولایات ، قصبات ، وقری اهالیسی یعنی بتون عثمانلیلر قصد ایدلمشدر .

(آناطول فرانس) زمانك اشتباهلری ایچنده، یالکز برنقطه‌ده یعنی (سنبولیزم) علیهنده، بلا تردد، اولواورته یورویه‌رك دییورکه :

— «مظلم برلسانله افکار مشکله بیاننه اوغراشان برمکتب ادبینك موفقیتدن قطعیاً امید وار دکلم ...»

ایناینکز افندیلرم .. متین برتحصیل وتربیه کورمش عالم بردماغك سوزلری‌ده صاغلام وکونکبی روشنا اولور. قدرت تفکر لسانه‌ده فصاحت، قوت بیـان و، وضوح بخش ایدر. تورکجه‌مز اوروپا لسانلری درجه‌سنده متکمل دکلسه‌ده محرومیت علمیه، فنیه وادبیه‌مزی ازاله‌یه هیچ یارامیه‌جق قدر قابلیتسزده دکلدر. ترقی‌یه مستعددر. فقط بوکون اونی چینجه‌یه چویرمکه اوغراشانلرك سوء قصدلری، جاهلانه تخریبلریله بیتیور. شیوه‌سنی، لطافتنی، قوتنی، وضوحنی بتون مخصوصات ملیتنی غائب ایدییور. بیچاره‌یی کیمیمز فرانسزجه‌یه، کیمیمز انکلیزجه‌یه، کیمیمز عجمجه‌یه بکزتمکه اوغراشیورز. حالبوکه او، تورك قالمق شرطیله بزم اوله‌بیلیر. تورکلکك الك بیوك ممثلی اودر. چونکه هرشی اوندن طوغه‌جقدر. برملتك حیاتی لساننك وارلغیله

توأمدر. ایکیسی برابر یاشار. برابر أولور. لسانی أولمش ملیتی پایدار اولمش برملت کوستریله‌مز .

(لانو) نك (حسیات بدیعیه) اثرنده :

Or il y a eu de tous temps et dans tous les pays des esprits clairs et des âmes maladives.

(بناءً علیه هر زمان و هر مملکتده افکار واضحه اصحابی بولوندیغی کبی مریض روحلیلرده اولمشدر.)

فقط شمدی بزده ، رایت تجدد آچمق ایسته‌ینلرك چوغی ارواح مریضه ... تخریب لسانی ترقی ظن ایدن جهلا ... هر ترقی، تکامله وابسته‌در . تکاملك ایسه بر قاعدهٔ طبیعیه‌سی ، برسیر معقولی واردر. احمد بك محمد بك ، نصرت بك ، حاصلی کرامت ادبیه‌لری کندیلرندن منقول ، اورته‌ده قول یوق یمورطه یوق ایکن کندیلرینی داهی ظن ایتمك مرضنه مغلوب، اوچ بش کشی برقاچ مقاله ، حکایه ، فانتازیه ، منظومه ایله لسان یاپه‌مازلر . یاپدق، یاپیورز ظن ایدییورلر ایسه آلدانیورلر، کولونج اولیورلر. لسان دینلن شیء یازانلرك ، یالکز کندیلری دکل ، اوقویه‌جقلرك أکثریتی‌ده آ کلامق مشروطدر .
اکر مملکتمزده برمبدع لسان ادب وارایسه هانکی

اثریله بو بیوك شرفی احراز ایتمش اولدیغنی، رجا ایدرم خبر ویرسون ...

لسان بر نوع طریقت اسراری دکلدر. واویله اولهماز. یازیلان بر اثری اونك محرریله بر قاچ خواصندن باشقهسی آکلایهماز ایسه، عفو ایدرسکز، اوکا لسان دینهمز. ادیبلریمزدن بری بر ایکی سنه اولکی برمقالهسنده، بین الادبا تداول ایدن لسان صنعت و نزاهتی، قوجه تورکیاده آکلایهبیلهجك انجق یتمش سکسان کشی قدر بولوندیغنی یازمشدی. اوخ نه غریب حال ... دیمك مملکتمزده بو مقداردن زیاده تعبیر حقیقیسیله اوقوریازار کیمسه یوق ... معارف نظارتمز، مکتبلریمز هپ برر لاف بیمعنا، قورو کورولتی ... مکاتب عالیه ودارالفنون هیئات تدریسیهسی، بتون اوقافلهٔ معلمین بو حسابك ایچندهمی؛ طیشندهمی؟ بو معارف ملیهیه قارشی بر تحقیردر. یوز بیکده بر کیشیمز اوقور یازار فرض ایدلسه ینه محرر بکك قلت عرفانمز حقندهکی بو سوزی افترا قبیلندن قالیر.

بو حساب نزاکتسز اولدیغی قدر طوغری بولونهایدی هضم اولونهبیلیردی. محرر بو قولنی فعلیله تکذیب ایتمهیه ایدی سکوت قابلدی. فقط مؤلف حضرتلرینك اوزماندن

بری نشر بیوردقلری آثاردن بهرینك عدد تمثیللری برقاچ بیکر اولدیغنی بیلیورم. یتمش سکسان قارئه قارشی بوکافت عددینك لزومی نه؟.. بومقداردن فضله سنی شیطانلرمی اوقویه جق؟ یوقسه استقبال ادبی بطنلرینه اوقوتدیرلمق ایچین بونلرك شمدیدن طورشولریمی قوروله جق؟.. یاخود محرر کندینی، بوسکسان کشیلك متفردین ادبیه نك واسطهٔ بیانی اولان اولسان نزاهتك قادرو خارجمی عد ایدییور؟ بوکاده احتمال ویریله مز. چونکه بوادعاده، ممالك عثمانیه سکنه سندن یتمش سکسان کشیلك اوزمرهٔ ممتازه دن متباقی میلیونلری علم وادبدن بی نصیب عدایدن برطور کستاخی وار. ظن ایتمکه محرر کندینی بو بی نصیبلر ایچنده براقسون... اك بیوك متفکرینمزدن کچینلرك بیله سوزلرنده حقیقت، صمیمیت کوروله مز. هپ بویله منطقسزلق ایچنده یوزه ریز..

*
* *

شمدی ألکزده طوتدیغکز بو کتابی، کوزلریکزك آلتنده کی بو «شقاوت ادبیه» یی برقاچ مباحث بدیعه سی مستثنا اولمق اوزره اوقویوب آکلایه جق اوتوز بیك، قرق بیك، اللی، آلتمش بیك ودها زیاده عثمانلی

بولونه‌جغندن امینم.. چونکه متأخرین دهاتمزه مخصوص خلاف شیوه قوش دیلی رکاتیله یازلمامشدر. چونکه (سنبولیزم) ه بدل آچیق فکرلر، واضح سوزلر ایله بر مقصد أدبی، اجتماعی افهامنه اوغراشلمشدر. چونکه بوسطرلرده آکلاشیلمامه‌یی هنر ادبی ظن ایتمك خسته‌لغی یوقدر. چونکه میلیونلر ایله خلق ایچندن یالکز یتمش کشی‌یی قابل خطاب عدایتمك انحصارفکری وخودبینسی هدف نظر اتخاذ ایدلمامشدر. قوجه ملت عثمانیه‌یی یتمش نفوسه ایندیره‌جك بر کستاخلق کوسترلمامشدر. چونکه یتمش کشیلك نفوس قلیله‌یه بر ملت دکل، عشیرت دکل، قبیله بیله دینه‌مز، بوجرأتکار ادیب تورکلکی جف القلم نفوس عالمدن طرح ایدی ویرمشدر. أولدورمك، أولو کوسترمك ایسته‌مشدر. بوبرمقاله دکل عموم تورکلر ایچین بر کتابهٔ سنك مزاردر.

بو «شقاوت ادبیه» یی بیکلرجه عثمانلینك اوقویوب آکلایه‌جغی خصوصنده‌کی امنیت وقناعتم، بکا اثبات ایدییورکه لسانه اسناد ایدیلن آکلاشیلمامازلق قباحتی نقصانی بیوك وحتی شنیع برافترادر. بیچاره تورکجه‌مز، اونی، واسطهٔ تفهیم اولمق حسن نیتیله استعمال ایدنلره،

ایشته بتون معاونت بیانیه‌سنی عرضدن کیری طورمایور. دیمك نقصانی وکفایتسزلك تمامیله لسانده دکل اونی یاکلیش، اونی اقتداری فوقنده، طبیعتی، شیوهٔ ملیسی خارجنده برغرابت افادهیه اجبار ایدنلرك دماغلرنده‌در. دیمك قبحتك بیوکی تحریری تورکجه‌یی آکلایه‌میانلرده دکل آکلاته‌میانلرده‌در. اصل یاشایان اسف کروه جهله‌مز، اوقومه‌یه اوغراشانلردن زیاده غرور بیهوده ایله یازانلر میاننده‌در. بوکون تورکجه‌ده کوستریله‌جك اك بیوك حمیت ومهارت لسانیه اونی اك چوق نفوس عثمانیه‌نك آکلایه‌بیله‌جکی واضح برطرز بیانله استعمال ایده‌بیلمکده‌در.

(سنبولیزم)ه دوشکونلك ادبی برمراق نتیجه‌سیدر. فقط لسانك لزوم، بلکه‌ده مبرمیت وضوح وسادکیسنی ادراکه چالیشه‌رق مقتضاسنه توفیق خامه ایتمك اك مهم وظائف حمیتدندر. بوکون تورلکك، حیاتی، اوروپالیلرك فراش احتضاره اوزاته‌رق، « جان چکیشیور » دیدکلری تورکلکك روحی لسان اویانده‌بیله‌جکدر. زوالی خسته دردینی، بتون اطرافنده‌کی اولادینه وکندینی تداوی‌یه کلنلره آکلاته‌بیله‌جك بر دیله مالکیتله او، دوشکدن قالقه‌بیله‌جکدر.

معلم ناجی زمانه طعن ایدنلر، شمدی یه قدر لسانك نه صورتله توسع، اعتلا و زنکینلمه‌سنه همت ایتدیلر؟ استعمالی موده اولان:

نفیس، نوشین، حار، محرور، أمك، تیتره‌مك نوعندن بعض کلمه‌لر، پنبه امللر، یشـیل تفکرلر قبیلندن برقاچ تراکیب ملونه وشیوه‌سزلکلر... وصوکره عقامت افکار و هیچلك!

یکی قوستومی قویدم. بوکون هوا صیجاق ایدییور. بوراسی قاراناق یاپیور... صباحلین بر بانیو آلدم. کبی لفظاً تورکجه فقط شیوه‌جه بزه تماماً اجنبی سوزلر صحائف ادبیه‌یه قدر کیرمکه باشلادی. بو بر همت ترقی دکل، پك فنا بر جهالت اثریدر. چونکه تربیهٔ ملیه کورمش بر تورك مطلقا: یکی قوستومی کیدم. بوکون هوا صیجاق... بوراسی قارانلق.... صباحلین حمامه، یاخود دکزه کیردم. صورتنده افادهٔ مرام ایدر.

شیوهٔ لسانمزی بوزان مؤثراتدن بری‌ده ایچمزده قاریشان ولایات محررلریدر. بونلردن تماماً بزه بکزه‌مش اولانلری وار. فقط نه‌قدر نازك اولسه‌لر، ینه نازنینم

اوله‌مایانلری‌ده چوق . بونلر پای‌تخت تورکجه‌سـنه ایچه صغوق شیوه‌لر قاتدیلر .

صوکره همدانی کبی پاپاقلی، یاخود شاپقه‌لی قاسکتلی اجنبیلر ... بونلرده زواللی صاحبسز دیلمزی تخریبده بر عامل مضر اولدیلر . مثلا همدانینك : « ذاتاً بوكا ادبیات دیمزلر . طارخانه چورباسنك باقر تجره‌سی بیله بوندن دها شرفلی و قیمتلیدر. » سوزی شیوه‌سزلکك، تورکجه‌نك ادای صمیمیسیله عدم الفتك اك صغوق مثاللر- ندندر. شوایکی جمله‌نك هر کلمه وتشبیهنده تورك‌قولاقلرینه ناخوش کلن بر برودت، بر ملایمتسزلك وار. اك جاهل بر تورك هرمناسبتسزلکی یاپار . فقط « شرفلی تجره » خلطنی ایتمز . همدانده « نی‌یاولامق » ایچین طوغان بو بر حچلی زاده‌نك ، بوچالم وجهالتله تورکیاده کرسیٔ تنقیده چیقمه‌سی قدر تحفلق اوله‌ماز . علی‌ناجی ارباب درایت وحمیتدن ایسه بورادہ نه طورییور ، ایرانه کیتسون ... دها دون و بلکه بوکون حضور شـاهی‌یه چپلاق آیاقله چیقمه‌یی اك بیوك اثر احترام عد ایدن عجملرك احتیاج تمدن وترقیلری تورکلردن پك‌زیاده‌در... همت‌قلمیه‌سنی مملکتنه حصر ایتسون ...

قواعد لسانیه‌مزه عدم وقوف سیئه‌سیله اونی یا کلیش
استعمال ایدن شـابقه لیلرك سوء تأثیراتی‌ده شو صورتله
کوزیلیور : مثلا غزته‌لرده ، « ملت خان » نومرو فلان ،
دییه براعلان کورورسکز . بونك (ملت خانی) اولدیغنی
بناءً علیه ایلك ترکیبده‌کی خطای فاحشی برتورك درحال
آکلار . بونده اصل شاشیله‌جق جهت تورکجه‌یه بوقدر
بیکانه برقلمك تورك جرائدینه اعلان یازمق خصوصنده‌کی
کستاخلغیدر . . . فقط نه چاره ! همدانی کبی جرأتلری
جهللرینه غالب کیمسه‌لر چوق . . . هر کسده کندی ماهیت
حقیقیه‌سنی ادراك ایده‌جك عقل وانصاف اولسه بودنیا
چوقدن دوزه‌لیر ایدی .

صوکرده تورکجه بیکانه‌لرندن بر ، ایکیسی دهاچیقوب :
عجم اشك ، قوطو بالق ، مکتب چوجق کبی نهایتنده‌کی
اضافت (ی) لرینی یوته‌رق ترکیبلر یاپار . بونلرك اصللری
عجم اشکی ، قوطو بالغی ، مکتب چوجغی اولدیغنك فرقنه
وارامیانلرده بولونه‌بیلیر . الله امانت بزده ، بو لسان سوء
استعمالی لاابالیلکنه اشـترا کدن قلمنی صاقنمه‌یه جق
(ادبا) ده اکسیك دکل . . . دقت ایدلسه ، بزده قواعد
بیلمك . بین‌الادبا عیب صـاییلدیغی کوندنبری زواللی

توركجه‌مزه بويله نه اونولمـاز يارەلر آچيلمش اولديغى كوريلور ...

مثلا (اقتحام) كلمهٔ عربيه‌سى ، كوكس كرمك ، معناسنه اولديغى ايچين (مشكلاتى اقتحام) مى، يوقسه (مشكلاته اقتحام) مى ديه‌جكز ؟ اولدن بويله شـيلرى دوشـونور ايدك . و حل مشـكل ايچين معلم ناجى‌نك آثارندن باشـقه بر ، رهنماى قلم بوله‌مازدق . مرحوم بوكبى كوچك صعوبتلره شايان حيرت برخرده انديشلكله جواب ويرمشدر .

سنه‌لرجه مسلك تحريرده بولنمش اولانلردن چوغمز حالا (ميت) مقامنده (موتا) كلمه‌سـنى قوللانيرز . هانكيسى مفرد ، هانكيسى جمع دقت‌ايتمك عقلمزه بيله كلمز. بويله يوزلرله خطالريمز واردر. بونلرك طوغريلرينى تحقيق نه‌دن عفو اولونماز برعيب ، لازم‌التحقير برنقيصهٔ ادبيه عد اولونسون ؟.. بوخدمتندن طولايى تجيلى ايجاب ايدن معلم ناجى نچين مستحق طعن وتشنيع كورولسون ؟

ايشته بر ملت ادباً بويله بويله دوشر ، كوچولور ، منقرض اولور . . . بوكون لساناً اوقدر ترقى ايتدك كه ، (اقتحام) ك (ازدحام) ك طوغرى اشكال استعماليه‌سنى

ارامغه نه حاجت!.. كورميورميسكز؟ همدانى كبى خذلهٔ ادبيه (دخول) ايله (ادخال) بيننده‌كى فرق معنانى بيله قالديرديلر. ايسته‌ديككز يرده دخول، ارزوبيورديغكز مقامده ادخال قوللانه‌بيليرسكز. بو قلم زوربالرينك كيفلرى ارتق بزم ايچين قاعده يرينه كچه‌جك.. سزه اعتراض ايتمك حماقتنده بولونانلر اولور ايسه آغز طولولرى شتوم ايله معارضكزى تحقير ايده‌رك بحثى قازانيرسكز.

شو حالمز نه‌يه بكزييور بيليرميسكز؟

طشره بكلرندن جاهلك برى استانبولده احمق بر حريفه مسافر اولمش. بك، شهريمزك هيچ بر حالنه واقف دكلمش، هر كورديكى شى حقنده اوزون اوزادى يه سؤاللره تدقيقاته كيريشيرمش. هر ناصلسه ألنه برسوبك كچمش، استعمال حقيقيسنى بيلمه‌ديكندن، بونى بر نوع قاوال ظنيله آغزينه كوتورمش، اولانجه نفسيله اوفله‌مكه باشلامش. فقط اوغراشمش اوغراشمش هيچ بر سس چيقاره‌مامش. بو غريب حركتك اثر جهل وخطا اولديغنى قطعياً عقلنه كتيره‌مه‌ين خانه صاحبى مسافرينك بويله ايكى يناغى طولوم كبى شيش، آلى آل، مورى مور

بر وجد ایله چالیشدیغنی کورونجه اعتذاراً همان دیمش که:

آمان افندم، بزم خنزیر قاری، آلات موسیقیه‌دن اولدیغنی بیلمه‌یه‌رك بونی بك کریه بر استعماله تخصیص ایتمشدی. بیهوده چابالامایکز. آیلردنبری سوبکله‌شن بونازك آلت نه‌قدراوفله‌سه‌کز ارتق نای صداسی ویره‌مز. ناصلسه برکره ترس قوللانیلمش. بونك استعمال اصلیسنی بزه اوکره‌ته‌رك جهلمزی تصحیح بیورمش اولدیغکز طولایی عرض شکران ایده‌رز.

صاحب خانه، بر بدلانك مسخر بلاهتی اوله‌رق سوبك حقنده‌کی قدیم فکر صوابنی تبدیل ایلمش ...

ایشته همدانی بوطشره‌لی بکه، بوبی مغزه آلدانه‌جق قدر معاذاه اوندن دها جاهل بولونانلرده صاحب خانه‌یه بکزه‌رلر ...

بر آز کیرلی وغیر بدیعی بر مثال، فقط بوندن تمیزله‌ده علی ناجینك تعریف ماهیتی قابل اولماز .. بو کیبلرینك شهادت ادبیه‌لریله سوبکلری نای ظن ایتمك غفلتنه دوشنلر، آره‌مزده اکسیك دکلدر.

(وجدان) نه‌در ؟

همدانینك تجاوز ایتمك ایسته‌دیکی کیمسه‌لره قارشی الك بیوك مدار تحقیری « سن املا وقاعده بیلیرسـك » تزییف عجیبی اولیور . یاسن آمبارك اونلره‌ده واقف دکاسـك‌یا ! لسـانجه بو عدم وقوفکه مقابل طوغری بیلدیکك دیکر شیلر نه‌در ؟ بو جهتدن اولان قوفلغکی هانکی طرفدن طولدیرییورسك؟ فرانسزجه‌دن دوندك . لسـان بیلمزسـك . اسلوبك ، منطقك ، درجهٔ اذعان ومعلوماتك میدانده ، اجهل بشرسك . معلم ناجی ایله وجدان کلمه‌سـیله استهزاك ، قوهٔ نامیه‌دن محروم قالمش الك‌خیشیر قارپوزلردن دها قاباق‌برقفا اولدیغکی کوسته‌ریر .

وجدانك نه‌اولدیغنی آکلامقمی ایسته‌یورسك ؟ سکا برقاچ اثر سویله‌یه‌یم :

(پول صولیه) نك Morale et moralité سنی

(قاروس)ك le Problème de la conscience de moi اثرینی ، و :

(ماریلیه) نك la Liberté de conscience

کتابنی ، و :

(هربرت اسپنسر) ك ؟ Qu' est - ce que la morale

تألیف کزیننی

اوقو دییه‌جکم اما سنك کبی بال قاباغنه بویله برتکلیفده بولونمقده، دره‌ده‌کی قوربغه‌دن برخطابت فلسفیه طلب ایتمك قدر کولونج اولور . بلکه قوربغه‌نك وقوقهٔ حیوانیه‌سندن (لافوتن) لر برمعنای حکمت بولوب چیقاریرلر . فقط سنك بی‌هنر آکیرتیلرکدن باشقه‌سی دکل کندك بیله برمأل آکلایه‌مازسك .

وجداندن باحث دها یوزلرجه اثر واردر . بیلدیکم الك یکیلرینی خبر ویرییورم . سنك برضربهٔ قلمیه ایله انکار ایدی ویردیکك بوکله‌دن ، بونجه مؤلفین محترمه جلد ، جلد بحث ایتمشلر . یابونلرك طوپنه بردن حمقا وجهلا آلایی دیمك یاخود سنك حیوانیتکی قبول ایتمك ضرورت حکمنی آلیور . ظن ایتم‌که استانبولك بیلمم هانکی لیسه ویا اعدادیسندن حقیله چیقمه‌یه‌بیله لیاقت کوستره‌مامش برهمدانینك مدافعهٔ بلاهتی ایچین، وجودلریله اوروپانك الك معلا کرسئ تدریسلرینه شرف ویرمش دهات بشریه‌نك جهالرینه حکم ایده‌جك دنیاده برصاحب

اذعان بولونسون ... اوحالده .. أوەت .. حيوانلقسنك ایچین بیچلمش (قفتان) دیمکدر ...

(اسپنسر)ك خبرویردیکم « مورال نەدر » اثرینك: Le point de vue psychologique عنوانلی یدنجی بابنی آچ... بالخصوص (٤٤) نجی (پاراغراف)ە دقت ایت... اوقومەیە اوغراش .. اوغراش ... یاریم سطری درست آکلایەمیەجككدن قطعیاً امینم ... صوکره بوجهلكك اوكنده اوتان ، تمامیله غافل اولدیغك برشیدن بحث ایتدیككه قیزار ، ترله ... بوخسران عجزك قارشیسنده چهره كده حقیقةً حمرت عاربلیرەجك قدر بختیارایسەك، ایشته یوزیكی قیزارتان بوشیئه (وجدان) دیرلر ... بونی بیل ... قانی بوزولمش بعض خستەلر واردر . فن طبك هیچ برتدبیر تحلی بونلری ترلتەمز . حس عاردن سن ده بودرجه معافیت قطعیه قازانمش ایسەك ، اوحالده مسلكداشك سلیمان شهاب الدین بك افندی یه كیت . سنك یرینه اواوتانسین... بوآرانیلانشیدن اونده ده شمه یوقسه مصرچارشوسندن ، فلاندن، بوداروی عاردن اونپاره لق صاتون آلیویرسین ... اونك ایچین ده بر چارهٔ احمرار بولونەماز ایسه ترلمه بوغوسنه یاتسین... ینه اولەماز ایسه

سزك يريكزه بز اوتانه‌لم . . . بويله ناقص الحس عجيبه‌لر يتشدردیکی ایچین محیط ادبیمز عارلانسین ...

حضرت فاتحك استانبولی طبانجه ایله فتحی (!)

«ادبیات» ك پیاسه‌سی دوشه‌لی ، ادبیلك خور حقیر اوله‌لی ، اسملری بیله تورك اولمیان دیل بیلمز بر طاقم كم كوملر غصب شهرت حیدودلغنه چیقه‌لی (باره‌س) واری صاچ طرامه‌يي بیلنلر ، كوكسلرنده برر ایری چیچكله فطوغرافیلرینی چكدیره‌نلر ، شهرمزك مجامیع ادبیه‌سنده چهره‌لرینه برر كوشهٔ تشهیر بولدیلر . ادیب ، شاعر اولدیلر . بوالهوس الوانی بك ، شیرازی مهمانی بك ، محمد قطائف افندی كبی نادیده اولدقلری قدر تحف اسملر میدان آلدی . بر جاوالاجوز آلایی ، بر بنلك دعواسیدر كیدییور .

اسلافك براقدقلری توزلو جلدلر خارج حساب طوتیلور ایسه كتبخانه‌لریمزده قفالریمز كبی بوم‌بوش ... مكتبلریمزده هنوز نافع اصول تدریس واداره تأسس ایده‌مدی . احتیاجمزه تماميله توافق ایده‌جك پروغراملر

تنظیمنی بیله‌مدك . غزته‌لریمز هپ سیاستله مشغول ..
هفته‌لق ، آیلق رسائلك ، مجامیعك مندرجاتی معلوم ...
اثر نشر ایدنلرك الك بیوك هنر وغیرتلری سرنامهٔ کتابه
پارلاق بر عنوان بولمقدن عبارت ... یاپراقلری آچانلرك
آجی برانکسار خیال ایله اشتهای مطالعه‌لری قاپانیور .
اهالیده رغبت مطـالعه ، کتابجیلقده رواج یوق . بزم
ایچین بویك فنا بر مرض اجتماعیدر. کیم حقلی، مؤلفینمی؟
مطالعینمی؟ اوقونمایانلرك دعوای تظلملریله اوقومایانلرك
بیقیدیلری قارشی‌یه تدقیق و محـاکمه ایدیلرسـه
وخامت علت کوزیکور . اوقونمایانلردن چوغنك او ،
عظمتفروشانه سـاخته وقار شکایتلرینه پك قاپیلمایکز .
محیطك نانکورلکندن مأیوس کورینانلرك یایغاره‌لرینـه
آلدانمایکز . یالکز اونلردن صـوریکز . میدانه ناصیل
شاه اثرلرقویمشلرده خلق ابراز رغبتده بخیل طاورانمش؟
برینك ألنده (سویجیلر) پیه‌سی ، دیکرینککنده
(چادی‌خورتلادی) مقاله‌سی نوعندن آثار مکروهه‌لرینه
استناداً دعوای فضل و ادب ایدن شهـاب‌الدینله همدانی
کبیلری قارشـیکزه چیقنجه ، قبـاحت ، یازانلرده‌می ؟
اوقومایانلرده‌می ؟ اوزمان آکلاشیلیر .

محصولات قلمیه نك، محیطك احتیاجات علمیه و ادبیه سنه توافقی نسبتنده راغبلری آرتار. دکرلی آثار چوغالدقچه قارءده تکثر ایدر. فقط همدانی جهالتنده توره ین محررلر عادتا قارء وباسی، باغ ادبك (فیللوقسرا)سیدر. بونلرك کوکلرینه (تعبیر تورکیمزجه) کبریت صویی دوکولمز، مضرتلرینی تحدید اسبابی دوشونولمز ایسه صحت مطبوعات بوزیلور. اثمار معارف یواش یواش صاراریر صولار. هرطرفده (رخیطس) باشلار.. هرشیده بر رنك تدنی کورینور. کیت کیده اثر نامنه مستحق شیلره تصادف ایدلمز، بناءً علیه تغدیء مطالعه کورمه ین خلق، بوکونکی کبی طبیعی، اوقومه یی سه ومز واوقومازاولور. ادبیاتمزك بام سفالتنده همدانی بایقوشلرینك قهقههٔ سرور وشئامتلری ایشیدیلیر..

شمدی دقت بیوریکز. هانکی اثر دست رغبتده، هانکی محررموقع اشتهارده در؟ ایشته هجوم اوکا اوله جق. اونك جانته قصد ایدیله جکدر (پاپا)لرك (ئه نده قس) ی کبی بونلرك فهرست خصومتلرنده کیم بیلیر دها هانکی مقتدر قلملر، معصوم اسملر، پاك ناصیه لر مقیددر؟

فرض ایدیکزکه بوادبای باغیه، صور مماتلرینی

اوفله‌یه‌رك هپمزی أولدوردیلر. عثمانلیلغك میدن تحریر وهنرنده کندیلرندن باشقه قلم اویناته‌جق کیمسه‌قالمدی. امین اولکز، بونلری‌ینه کیمسه‌اوقوماز. بونلراوقونه‌ماز. بونلر محرر ، ادیب ، شـاعر ، بك ، افندی ،ناملری آلتنده بر قاچ مجنون ، بر قاچ هرزه نویسـدر . بونلر هرشیدن بحث ایتمك مراقنده هیچ برشی بیلمه‌ین زواللیلر، اشتهار ایچین هرتجاوزی، حقسزلغی، کپازه‌لکی مباح کوره‌ن قودوزلردر.

اولا بونلر ، بربرینی بکنمزلر ، چکه‌مزلر. کندی اثرلرینی کندیلری اوقومه‌یه تحمل کتوره‌مزلر. صوکره بیلمم نه‌صـوراتله عدم رغبت شکایتیله صیزلانیرلر . هله همدانینك یازدقلری سراپا صـاچمه‌در. هانکی مقاله‌سنی، هانکی سطرینی‌اوقور ایسه‌کز هذه‌یاندر. ایشته اوزانجه ألیمه(٥٩) نومرولی (رباب) کچدی . یاپراقلرینی چویردم. « توبه قاپوسی » عنوانیله عجم اوغلنك بر مقاله‌سی وار. « توبه قاپوسی » نه‌در؟ دییه‌صوریکز. بیلمز. اونك ایچین (شش‌ویك) قاپیسیله بونك هیچ بر فرقی یوقدر. قره‌لادیغی او، صـاچمه‌لر بوایکی نام آلتنده‌ده بلا تفریق یازیله‌بیلیر، ومعناسزلغنه هیچ خلل کلمز . (دوبارا) قاپیسی دیسه‌ده

اولور. چارشوقاپیسی‌ده اویار. باغچه قاپیسی‌ده کذا.. کذا مأل مقاله‌نك برعنوانله مناسبتنی دوشونمکه حاجت یوق.. چونکه میدانده نه‌موضوع وار، نه‌معنا.. تاریخدنمی بحث اولنیور؟ اساطیردنمی ؟ ادبیاتدنمی ؟ آکلاشیلماز. ایشته دیکلیکز:

«بز استانبوله (قافا)مزله دکل طبانجه‌مزله کیرمشدك... بز استانبولك هواسیله کندی قابلیت روحیه‌مزی مقایسه‌دن بیله‌استنکاف(!) ایتمش بوکالزوم کورمه‌مشدك.»

دقت !.. استانبوله طبانجه‌ایله کیریلیور. فتح قسطنطنیه ایله طبانجه‌نك تاریخ ایجادی ارقامنی قارشیلاشدیرانلر، عجمك بووقوف تاریخیسنه البته‌پارماق ایصیریرلر . فاتحك مشهور طوپنی بیلیورزاما طبانجه‌سنی ایشتمامشدك . ضرری یوق. بونی یازان همدانیدر . استانبولی (آرمسترونغ) یاخود (قروپ) طوپلری، دها جانی ایستر ایسه (رووه‌لوه‌ر) ایله فتح ایتدرسه ینه بأس کورولمز. چونکه‌دیوانه‌سوزی قلمه‌کلمز . قباحت محررده دکل اونك سوزلری ایچنده اندیشهٔ معنا ایله یورولانلرده‌در .

همدانی، یوق آرتق بودفعه‌مارصووانی دیه جکم، أوه‌ت مارصووانی، استانبولی ، وزنه‌جیلرده سیر ایتدیکی فتح

قسطنطنیه (پیه)س نده اولدیغی کبی قورو صیقی پاسلی طبانجه‌لر، کستانه و آرا ایجی فشنکلریله فتح اولنمش ظن ایدییور...

استانبوله قفامزله کیره مدیکمزه پك متأسف کورینیور. حضرت فاتحك عسکرینی صالیانغوز، صوغوجان، ویا دها ایری زواحف انواعندنمی عد ایدییور؟ یوقسه، زواللی عجم بوکم کوم افاده‌سیله: «استانبوله مهارت وذکای سیاستمزله دکل سلاح قوتیله کیردك» دیمکمی ایسته‌یور؟ ایکنجی جمله معناسزلقده برنجی‌یه رحمت اوقوته‌جق قدر کولونج: — استانبولك هواسیله کندی قابلیت روحیه‌مزی مقایسه‌دن بیله استنکاف ایتمش بوکا لزوم کورمامشز!!...

بوندن نه آکلاشیلیور؟ حضرت فاتح، بو مقایسهٔ دقیقه‌یی همدانی قدر برکیاستله یوروته‌میه‌رك، صوك قرن تاریخی‌یه مبدأ اوله‌جق ماهیتده‌کی بوفتحندن طولانی خطا ایتمش وبعدالفتح بورانك هواسی تورکلره یارامه‌یه‌جغنی آکلایه‌میه‌رق شهری اعاده ایتمدیکی ایچین سیاستده بتون بتون یا کلش دیمك اولیور! ومحرر (استنکاف) کلمه‌سنی

صحنه اوزرنده ککه‌لەین عجمی بر آقتور کبی الٔ یاراشیقسز بریرده قوللانیور .

همدانی استانبولك تأثیرات اقلیمیه‌سنه دائر اوزون قولاقدن برشیلر دویمش ، شمدی بومعلومات مکتسبه‌سنی قاریشدیره‌رق بزه تاریخدن بحث ایده‌جك .

بهی بیلسز ! استانبولك هواسی بك‌اوغلنده‌کی سکنهٔ افرنجیه‌یه ، « لوانتن » لره ، غیرمسلم ارباب تجارته یارایور ، اونلرك چالیشمه‌لرینه ، غیرتلرینه ، معناً مادةً ترقیلرینه کسل ویرمه‌یورده تورکلره نه‌دن عطالتبخش اولویور : بك اوغلی ایله استانبولی ، عین اقلیمك هواسنی متنفساً قارشی قارشی‌یه طوران بو ایکی مملکتی بربریله مقایسه ایتسه‌که . . عجبا نوبت نوبت شمالدن ، جنوبدن شرقدن غربدن أسن عین روزکارلرك ، هر ایکی طرف ایچین اولان بو اختلاف تأثیراتی تولید ایدن اسباب وعوامل نه‌درر ؟ استانبولك هواسندن خیلی اوزاق بولونان قونیه ، انقره ، قسطمونی تورکلری نیچین مجارلر ، ژاپونلر کبی اویانه‌مامشلر ؟ اونلر ، پایتختدن یوزقات بدتر بر مسکنت حیات ایچنده قالمشلر ؟..

بیوك بر شعشعهٔ تاریخیه‌سی اولان ایرانك او اسکی

جهانگیرلری ، قهرمانلری علماسی ، ادباسی ، شعراسی نره‌ده؟ مدنیت قدیمه‌سنك یرنده‌بوکون نه‌دن یللرأسیور؟ بو قوجه قطعهٔ جهـانك اقلیمیمی بوزولدی ؟ هواسیمی دکیشدی ؟ بدبخت مملکت بوکون نیچین روس ، انکلیز کابوس سیاستی ، بوایکی رقیب حکومتك مدهش مقصد استیلالری آلتنده اوغوشوب قاله‌رق خاتمهٔ موجودیتنی بکله‌مکدن باشقه بر شی یاپه‌میور ؟..

قارئین حضراتنك صـاجمه دیکله‌مکده‌کی تحمللرینی سؤ استعمال‌ایدییورم. فقط بر آز دهاغیرت‌کوسترمه‌لرینی رجا ایدرم :

ایشته :

« اوروپایه یرلشدیکمز دقیقه (!) دن شمدی‌یه قدر اجنبی‌نفوذی آلتنده ،بیزانسلیلرك، عربلرك، عجملرك(!) فرنکلرك تأثیرات مشترکه‌لری (تحتنده) (!) شخصیت واصالتمزی ، بنلکمزی غیب (!) ایتدك . یاشامق ایچین کندی محیطمزدن ، کندی اقلیممزدن تنفسـه مجبور اولدیغمز (!) هوای‌وجدانی (!) آنلرك مایع سمدار(!) حاکمیتلری آلتنده تفسخ ایتدی ...»

علم، هنر ، ذکا ، ظرافت ، صنعت وبونلره انضمام

ایدن متانت، سعی وغیرت هر یرده وداٸما تأمین غلبه ایدر. فطین ، ظریف ، کبار ، تربیه‌لی بر آدمك طرز تکلم ، تلبس ومخصوصات مدنیه‌سی، بوخصائلده کندندن آشاغی اولانلر طرفندن داٸمـا تقلید ایدیلیر . بویله شخصیتلر ، فردلر، ملتلر هر زمان دیکرلرینه مقتدی وپیشوا اولورلر. بو ، تأثیرندن قاچیله‌ماز بر قاعدهٔ طبیعیه‌در .

ایشته بزم آلافرانغه‌لغه أوزنمه‌مز بوندن ایلری کلیور. اوروپا ملتلرندن هانکیسنك لساننی اوکرنمش، بردرجه‌یه قدر طرز معیشـت وحیاتنه واقف اولمش ایسـه‌ك اوکا میل ایده‌رك کیمیمز فرانسزه ، کیمیمز انکلیزه، بعضمز المانه بکزه‌ر کورونمکله بر قابلیت مدنیه ابراز ایتمش اولدیغمز قناعتنی کتیره‌رك مغرور اولیورز.

ایچمزدن بری چیقوب‌ده بر بخـارالی‌یه ، بر عجمه بکزه‌مك هوسنه دوشمه‌یور... بوکا یالکز ظهوریجیلر، قره‌کوزجیلر ، مداحلر أوزنه‌بیلیرلر که بونلرك‌ده مقصد تقلیدلری بوسبتون باشقه‌در .

ایشه عقلی اصلا ایرمه‌ین چال چکه‌لردن طوتکزده متفکرلرندن کچیتلریمزه قدر همان هر کسی فرنکلری تقلید سیأتمزدن ، بونلرك اوزریمزده‌کی تأثیرات سیاسیه، مادیه

ومعنویه‌لرندن شکایتله مشغول بولورسکز. بو تأثیراتك اوکندن نه درجه‌یه قدر قاچیله بیلیر؟ بوسبتون قاچمه‌یه‌می اوغراشملی‌یز؟ اوغراشسه‌ق ده قابل اولورمی؟ بو خصوصده حکم سوره‌ن مؤثرات نه‌در؟ عادات فرنکانه علمدارلرندن بعضلرینه بوکون، نیچین، اون سکز دورلو آغزه کیروب چیقدقدن صوکره برچورباکاسه‌سنده اجتماع ایدن قاشیقلری تکرار دهان اشتهالرینه آلمه‌یه ایکرندکلرینی صورسه‌کز، بیلمم نه جواب آلیرسکز؟ صرف علمدارلق ایچین سویله‌ینلر نه دیرلرسه دیسونلر، اوروپا سفره اصولنده‌کی نظافت، انتظام، ظرافت کورولدکدن صوکره او، بزم، بریمزك دیرسکی یاننده‌کینك بوش بوکرینه کلمك اوزره سینینك اطرافنه دیز چوکه‌رك هپ اللر عینی قابه اوزانوب لقمه‌لر ایله برابر پارمقلرده یودیلورجه‌سنه یالانه یالانه، صالیالر آغزدن صحنه، صحندن آغزه کیده کله ایدیلن آلاتورقه طعام اصولی آرتق پایدار اوله‌ماز. ایشته بوکا بکزر هرعادت، متفوق دیکر عادت قارشیسنده محو اولمه‌یه محکومدر ...

برطعامك بیان نفاستی ایچین:

« اثنای تناولده پارماقلریکزی‌ده برابر یرسکز...»

تعبیریمز ، یمك آره‌سنده پارماقلرکده نه قدر یالانیر ، أمیلیر شیلر اولدقلرینی کوستریبور . حال بوکه فرنك سفره‌سنده طوزلقدن قورو پارماقله طوز آلمق بیله اك بیوك اصول شکنلك ومعایبدن صاییلیر ، پك ایکرنج کورینور .

بعضلری غرور ملیتمزه‌ده طوقونسه طوغری‌یی سویله‌مکدن ینه چکنمالی‌یز . بزم ایچین جمهور مدنیت وترقی‌یه کیرمك نصیب اوله‌جقسه قانون تکامل ، حقسز سویله‌ینلری صوصدیره‌جق ، اونوتدیره‌جق ، قهقهۀ غلبه‌سیله بتون بلاهتلریمزك فوقندن کوله‌جکدر .

بزدن مترقی ملتلرك تأثیرات تفوقلری آلتنده قالمق ، أزلمك بر امر ضروری ، بر قانون طبیعیدر . اسباب وعوامل کیفیتی اورته‌یه قویمقسزین بوندن بحث ایتمك قورو بر دیرلتیدر . لافله بو آغیرلغك ، بو تهلکه‌نك آلتندن قالقلماز . مانغال باشنده قوجه قاریلر ، محله قهوه‌لرنده‌کی جهلا هپ بوندن بحث وشکایت ایدرلر . همدانینك بوسوزلری‌ده اونلردن فرقسز ودها معناسزدر . چونکه باقکز نه دییور :

« کندی اقلیممزدن تنفسه مجبور اولدیغمز هوای

وجدانی ، انلرك مایع سـمدار حاكمیتلری آلتنده (تفسح) ایتدی . »

كاه وبی‌كاه تصدیق وانكار ایتـدیكی (وجدان) كلمه‌سنی بسبللی سـوزه چاشنی ویرمك ایچین بوراده ینه قوللانیور . (هوای وجـدانی) نك نه دیمك اولدیغنی هایدی فراستمز ایله آكلایه‌لم ... فقط : « مایع سمدار حاكمیتلری آلتنده تفسخ ایتدی . » جمله‌سـنه بر معنا تطبیقی ممكنمیدر ؟ (مایع سـمدار حاكمیت) نه‌در ؟ بونك نه‌اولدیغنی یازان‌ده بیلمز . بوهذیان (رچته) سنی كیمسه تحلیل ایده‌مز . شهاب‌الدین‌بكه مراجعت ایدیكز . اوده جواب ویره‌مز . (مایع‌سمدار حاكمیت) برسانحهٔ بلاهتدر . عجم‌اوغلنك دماغندن،قلمندن اویله‌معناسز صدور ایتمش ، سوزك یالكز طنطنهٔ صوتیه‌سی خوش كوریله‌رك یازلمشدر .

شمدی شو دلی صاچمه‌سنه دقت بیوریكز :

« دولت‌عثمانیه طوغدیغی كوندنبری دیلسزلك علتنه دوچار اولمش آلتیوز سنه‌لك برهیولادركه خارجی كائناتله واقع اولان هر تماسنده مغلوب و منهزم اولمش بوكاده دیلسزلكندن باشقه هیچ برسبب بولونمامشدر. »

(محاربه) ایکی ملت اره‌سنده‌کی تماسلرك الك شدیدیدر. بوکا دها قوتلی معناسیله مصادمه‌ده دینیر . دیمك دولت عثمانیه تاریخ تأسسندنبری هیچ بر محاربه قازانمامش .. اوحالده عجبا شمالاً ویانه‌یی محاصره‌یه قدرناصیل چیقمش؟ و جنوباً بحر سفید سواحلندن تونس‌لره بیلمم نره‌لره قدر نه‌صورتله توسیع ملك ایده‌بیلمش ؟

محله مکتبلرنده قرائت ابتدائیه رحله‌سنده بولونان اطفال بیله بلکه بوهذیانی ایتمز .

دولت عثمانیه‌نك دلسز طوغمش ، دلسز بیومش اولدیغی مسئله‌سنه بن جواب ویرمه‌یه‌جکم. اونی شهاب‌الدین بکه حواله ایدییورم . عین نومه‌رولو (رباب) ی بر صحیفه ترسنه چویریکز . مشهور بدیعجیمزك « ماضیٔ لسان‌وادبیات » مقاله‌سنده‌شو سوزلرینه تصادف‌ایدرسکز:

« خایر مسئله هیچ‌ده اویله‌دکلدر. عثمانلیلرك معظم بر ماضیٔ ادبیاتی، معظم زنکین بر لسانی واردر. ذاتیلر، نجاتیلر،باقیلر، فضولیلر، روحیلر، نفعی‌لر، صبریلر، یحیی افندیلر ، (داغیلر) [١] . والی آخره »

بو فهرست ادبا وشعرایه ، محررك مساعده‌سیله ،

---

[١] داعیلر اولدی داغی شرقلمکدن ...

لسانه سوء تأثیرلری غیر منکر اولان شمدیکی (باغیلر) ی (همدانیلر) ی‌ده بز علاوه ایده‌لم . همدانینك ادعاسنجه دولت عثمانیه دلسز طوغمش و آلتیوز سنه‌در اویله قالمش، شهاب‌الدین بکك روایتنجه عثمانلیلرك معظم زنکین برلسانی وارمش ... هانکیسی طوغری؟ بو ایکی ادعانك برنده، انسانه استغرابدن دوداقلرینی ایصیرته‌جق بر جهالت ، عفو ایدرسکز ، پك قویو بر اشکلك وار .

عین مجموعه‌ده ، برصحیفه فاصله‌ایله بوتضاد حماقتلری چکیلیرمی ؟ بو افندیلر ، قبل‌التحریر ، آره‌لرنده بر آز اولسون آهنك افکار حصوله کتیرمك ایچین باری نه‌یازه‌جقلرینی قونوشه‌جق قدر قارئلرینه حرمت کوستر- سه‌لر. برینك سیاه دیدیکنه اوته‌کی آق دیر ایسه، برینك سوزینی اوته‌کی بویله‌اساسندن چوروتور ایسه، رساله‌ده شایان اعتماد معلومات نامنه نه‌قالیر ؟

ایشته بو ترهاتنامه‌نك آدینه (مجموعه) ، او سطر ییغینلرینه (مقاله)، یازانلره‌ده (محرر) دینیورکه بزده مطبوعاتك رواجسزلغی اسبابنی بورالرده آرامق لازمدر.... همدانی کیبلری محرر اوله‌ماز . اولمغه أوزه‌نسه‌ده صاچمه‌دن عاری بر سطر یازاماز . قره‌لادیغی صحائفی قوروتور .

انسلاب رغبته سبب اولور، حاصلی برعقامتزاره چویرر. بویله‌لرینه ویریله‌جك نصیحت ، یاپیله‌جق ایلك صوراتلرینه ایکی طوقات ایندیره‌رك بر مکتب قاپیسندن ایچری طیقماقدر... چونکه تحصیلسز معلومات‌فروشلق سیئه‌سیله بو حاله کلدك . آت جانباز خانه‌لرنده خلقك انظار تماشاسی اوکنه چیقاریله‌جق حیوانات بیله آیلر ، سنه‌لر ایله تعلیم وتربیه کورییورلر ....

قبطیلر سوقاقلرده بش اون پاره‌یه صیچراتدقلری (آبی) لره ، شه‌بکلره بر تربیهٔ ابتدائیه ویرییورلر . همدانی‌ده اوده یوق . . . چونکه اولسه فاتحی ، طبانجه ایله استانبوله صوقدقدن ، اجنبیلره بر (مایع سمدار حاکمیت) افراز ایتدیردکدن صوکره عثمانلیلرك برلسانه مالکیتلرینی قطعیاً انکار ایده‌مز . واسطهٔ بیانی اولان تورکجه‌یی، هپ اوقره‌لادیغی سطرلری یوق فرض ایله‌یه‌مز. بونی دیمك، بونی انکار ایتمك ایچین شه‌بکلردن دهاجاهل، دها حیوان اوللی ....

نتیجه

بك الیم ، فقط نه یاپه‌لم کوزیمزك اوکنده . . . دور

سابق اضمحلال معارفنك عاقبت طبیعیه‌سی . . . اوتوز بوقدر سنه جهل ایله آلوده قالدق. علمه، علمایه ، فضله، فضلایه خصم اولدق . لسان بیلنلری ، نیك و بد عالمی برآز فرق ایدنلری، حرکتلرینی وجدانلریله اولچه بیله‌جك قدر انسانلقلرندن خبردار اولانلری مملکته منفر عدیله دیار بعیده‌یه سوردك .

بویله بر محیطك علم و اخلاق فیده‌لکنده یتیشن همدانیلر، حکومت مستبده‌نك سومدیکی، دیش بیله‌دیکی (کمال) لری (شناسی) لری (ضیا پاشا) لری حاصلی بوکونکی تورك دیلنك باباللرینی قلم تزییف و تحقیرلرینه طولامه‌یی مدار اشتهار بر شرف ادبی بیلدیلر . شمدی اطرافدن جهللرینه تکریم، حماقتلرینه تبجیل، خیانتلرینه آلقیش بکله‌یورلر . ایشته بوکیلرینك تخم موجودیتلری تراب مطبوعاتمزه او زماندن آتیلدی . بونلر مزخرفات فساد ایچنده نمودار اولمش ، کندی جهللرینك تماميله غافلی بلهادر. تربیهٔ حراثت کورمه‌دن یتیشن مضر، طفیلی نباتات مستولیه کبی شمدی اورادن بورادن تنبته‌باشلادیلر. شمدیکی زمین مطبوعاتی انکشافلرینه مساعد بولدیلر . بو آدملر، کندیلرنده اولمایان هرشیئ منکر، کندی قفالرنده

نەوارایسه بوعالی علماء فناً، تربیة اوکا مفتقرعدایدن، زواللیلردر . بوکون (شکسپیەر) لری (راسین) لری (قورنەیل) لری (کوتە) لری بولسەلر، هانله نویسلکده نچین کندیلرینه تقدم فضل ودها کوسترمش اولدقلری غیظ وحسدیله تپەلمکه قالقارلر . (اوکوست قونت) لری (اسپنسر) لری أله کچیرسەلر ، فلسفەدەکی چیغیرلرندن طولایی جهل وجنایتله اتهاملرینه یورورلر. کندیلرینه نسبتنی بولەمدقلری هرشيء حقیر کورورلر . نفسلرینه یابانجی قالان بتون معالی ومقدسات بشریه نظرلرنده غیر معززدر . یاپەمدقلری برشيء دیکرلرینك یاپەبیلمەسنه تحمل کتورەمزلر .

ادبادن فلان فلان بکلرك مقتدر قلملری یازارایکن بزم کیلری آرتق سکوت ایتملی ایمشلر . . . عجم‌اوغلو بویله‌امرایدییور. بوخصوص عجملك،تاتارك، احمدك، محمدك رأینەقالمش برمسئله دکلدر. بواعتباری برمحرره منسوب اولدیغی ملتك هیئت قارئەسی ویرر. محررك بو امردەکی برات اهلیت واستحقاقی‌دەاثرلریدر . بونلری تألیف حق واستعدادنی‌ده دماغندن آلیر .

بو خصوص بو قدر قطعی قوانین طبیعیه وضروریه

ايله تعين ايتمسه همدانى كبى طلومبه‌جيلر بتون ارباب قلمى، بتون مستحقينى صوصديروب صدركلام وتحريره يالكز كنديلرى قورولورلر ...

برمحرره « آرتق سن يازميه‌جقسك » تهديدينه‌قالقمق قانون اساسينك ، هانكى بندنده مصرحدر ؟ بو نقطهٔ دقيقه‌يى برچاقيرجه‌لى همدانيدن البته دها ايى بيلير .

شهاب‌الدين بك آرتق قلملرى قيريله‌جقلرك تنقيد نامه‌له اعلاملرينى يازييور . جهت اجرائيه‌يى‌ده همدانى كبيلرينه حواله ايدييور .

« حريت ادبيه » مزك نه‌كونلره قالديغنى كوركز ...

چونكه بوكبيلرى‌هر زه‌ده معارف‌حقيقيه حكمفرما ايسه اوراده كنديلرينه اكمك‌اوله‌ميه‌جغنى بيليرلر. ايشته بونك ايچين فضل وعلمك ، حق وحقيقتك ، مساعىٔ جديه اربابنك خصم بى‌آمانيدرلر ...

انجق آچدقلرى (ياره) لرك ايچنده ياشايه‌بيلن‌مهلك ميقروبلر كبى‌مشغلهٔ دائمه‌لرى، ديشلرينه‌كسديره‌بيله‌جك، رقيق، سريع‌التأثر، وجودلر آرامق ديكرلرينك آثارندن غضب شهرت ايتمكدر .

جرأت كستاخانه‌لريله علم وادب حقيقى‌يى كاملاً

باصديره‌رق بوغابيليرلرسه ميدان غلبه‌نك جهل ونادانی‌یه قاله‌جغی اميدنده‌درلر . اوته‌كنه، بريكنه : آرتق « سن يازميه‌جقسك » « يازار ايسه‌ك أولديره‌جكز » تهديداتنده بولونه‌جق قدر كمی آزی‌يه آلديلر ...

انظـاردقتی اوزرلرينه جلب ايچين نامق كمالی انكار ايتديلر. دهاسنی صفره ايندير ديلر. قوجه عثمانليلغی ابكم ياپديلر. برينك (بياض) در ادعاسيله متحكمانه حايقيرديغی برشی ايچين اوبری (سياه) ديیه باغيردی. بو ايكی ادعاده حقيقتدر. فقط خلقك حسی غلطدر. ديمكدن چكنمديلر.

بو تحفلقلره هيچ آلديران، صبرتان بيله اولمادی .

غيرك آثاری آز وچوق اوقونيور . فقط بونلر ككنه نه‌دن التفات اولونمايور ؟ كوپلره بينمكه، زهر غيظلرينی الك معصوم چهره‌لره، الك كوزل اثرلره سرپمكه باشلاديلر. ينه موفقيت يوق... بودفعه أيدن چمرنديلر. اطرافلرينه:

— بكلر، افنديلر باقكز... بز اويله برنوع ادبياتك حقه‌بازلری‌يزكه بوكونه قدر حقيقت صانيلان شيلرك بطلانی اثباتله عالمی مبهوت براقه‌جغز ... ايشته نظريه‌لريمزدن بر دانه‌سی : لسانله ادبيات آيری آيری شيلردر .

— آمان ناصيل اولور افندم ؟ آيری آيری اولان

هر ایکی شیدن برینك عدمی فرض اولونسه دیکرینك موجودیتنه خلل کلامك ایجاب ایدر. بو اك بسیط برقاعدهٔ منطیقیه‌در . حال‌بوکه لسانسز ادبیات قابل تصورمیدر ؟ لسان اولمازسه (ادبیات) ك الیاف موجودیتی نه‌اوزرینه طوقونه‌جقدر ؟

اعتراضنده بولونانلرك باشلرندن آشاغی (لالو) نك (کیبو) نك آ کلایه‌مدقلری او، قوجه قوجه جلدلرینی یاغدیره‌رق قفا کوز یارمغه باشلادیلر ...

بر آدم ، حتی بیوك بر آدم ، یالکز باشنه فرض ایدلدیکی صورتده برشی صاییلماز ، برحکمی ، برتأثیری حائز اوله‌ماز. آثاریمز صرف کندی ابداعمز ، ثمره‌مز دکلدر . بونلر بزده نشو ونما بولویورلر فقط کوکلری هرطرفده تراب تغدیده‌در. اعتراف ایده‌لم که اهالی بزم معاون تحریریمزدر . «ادبیات»ك ده « ادبا » نك‌ده عاملی خلقدر .

بو سوزلری‌ده بن سویله‌میورم . فرنك استادلرندن نقل ایدییورم . بر صنعتکار خارجدن بالتأثر بر اعماله بولونور . وبو اعمالیله تأثراتی قسماً ینه خارجه اعاده ایتمش اولور . منفعت نا اندیشلکك بوکیفیتك نره‌سنه ،

ونه‌درجه‌یه قدر صیغدیریله‌جغنی دقیق بر حساب وتأمله محتاجدر . بر انسـان صرف کندی ایچین کوروب ، کندی ایچین دوشونه‌مز . خارجله بر مبادلهٔ دائمه‌در .

(آناطول فرانس) ك :

Il n'y a que les fous qui parlent tout seuls je veux dire pour soi, et sans espoir d'agir sur des âmes.

ترجمه‌سی

« دیکرلرینك روحلری اوزرنده بر تأثیر اجراسی امیدنده بولونمقسزین، دیمك ایسته‌یورم که ، کندی کندینه ویالکز کندی ایچین انجق دلیلر سویله‌نیرلر .»

سوزلری تنویرمدعا ایچین کوزل بر حکمی حائزدر .

*
* *

ممـالك متمدنه‌ده صاغیرلرك ، دلسزك ، اعمـالرك ، اوقوتدیـ لدیغی، وحیواناتایچین بیله برنوع اصول قرائت تصور ایدلدیکی شـوزمان انتبـاهده ، بز، بتون حواس وملکاتنه صاحب وطنداشلریمزك تنویرلرینی دوشونمه‌یه‌لم . عوام ایچین ادبیـات اولماز دییه‌لم . و تدریس ، تحصیل

ناسی فرنك حکمت بدیعه‌سنده‌کی « منفعت نا اندیشی » مسئلهٔ مغلقه‌سنه تعلیقاً طوره‌لم ...

هوس تحصیل کوستره‌جکلره، ایشه « شارل‌لالو» نك Lse sentiments esthétiqnes اثرندن باشلامق لازم کلدیکنی و Einfühlung آلمان « سه‌نپاتی » سنی بیلمه‌دن و (هه‌غه‌ل)ك: Le but de l'homme dans l'art, est de retrouver dans les objets extérieurs son porpre moi.

ترجمه‌سی

« انسانك صنعتده‌کی مقصدی ، اشیای خارجیه‌ده کندی انانیت مخصوصه‌سنی بولمقدر..»

جمله‌سنده‌کی تصوف بدیعیسنی آکلامادن ، یاخود که اکلامه‌یه موفقیت حاصل اوله‌مازسه، منفعت نااندیشلك نظریه‌سنی اوچ دفعه اوقویوب اوفله‌یه‌رك ، آکلاشیله‌مایان سطرلری ذهن آچیقلغی وشفا نیتنه یوتمه‌دن ، صنعتدن وادبیاتدن بحث ایتمه‌نك بر نوع حیوانیت (همدانیه) [١] اوله‌جغنی بیلدیره‌لم.

[١] بو ترکیبده همدانینك خلقتی کبی فالصو اوله‌رق انتخاب ایدلمشدر. حیوانیت ادبیه‌مز ایچین بوحریفك شخصیتندن دها غلیظ بر تمثال کلامشدر وکله‌مز.

بو عالمده مغفل شارلاتانلره جرأت ویره‌ن خصوص، اغفاله مستعد ارباب صفوتك كثرتیدر . آلدانان اولمسه ایدی ، آلداتانلر جسارت اغفالده بو درجهٔ بی‌انصافانه‌یه واره‌ماز بناءً علیه دنیا ترقیسندن بوقدر كیری قالمازدی .

شارلاتانلرك (قوللرا)سی انوار علم وحقیقتدر. آنك ایچین ارباب اذعانی خصم طانیرلر. بلها ابله‌دوست اولورلر. بتون دكزلر، كوروندكاری كبی صودكل، بونلر هپ بر ر سطح متحجردر. دیمكی منفعت منطقیه‌لرینه موافق كورسه‌لر بویله بر ادعایه قالقمقدن صیقیلمازلر . بطلانی ظاهر بو هرزه‌یه محیطمزده آلدانانده بولونور ...

بونلر جنت شهرتله او درجه مضطرب خاسروندندرلر كه هرچه باداباد اشتهار ایچین بر صباح كونشك غربدن طوغاجغنی اشاعه‌یه قالقمالرینه بیله شاشیلماز .. افتاب ینه مطلعندن ظهور ایدنجه بو تكذیبنه قارشی اونی ایصیرمق غیظیله مشرقه طوغری دیش غیجیرداتمقدن ، خطانك سیر نجومده اولدیغنی اثبات ایچین فلكیاتی زیروزبر ایده‌جك قوانین عندیه واغفالیه سردندن چكنمزلر ... و ، ینه دیكله‌ینلر اولور .

*
* *

هپ منقد كسيلدك . فقط بوكون ييقمقدن زياده ياپمغه محتاجز .. أللرنده وثيقهٔ لياقت اوله‌رق بش اون مصراع، بر قاچ (فانتازی‌یه) ایله یایغاره‌جیلغه چیقانلر بو برات اهلیتلرینی عالمی تحقیر ایچین بر امتیاز مخصوص کبی تلقی ایدییورلر .

ادعالرینه باقیلیر ایسه بونلر هر شی ایمشلر ... فقط بن، ایچمزده برشی اولمق لیاقتنده چوق کیمسه کوره‌میورم. هانیــا آره‌مزده بر باشنه قاموسـلر یازان شمس الدین سامیلر ؟ هانیا کتبخانهٔ ملته (٤٠٠)جلد اثر براقان احمد مدحتلر؟ هانیا ترجیع و ترکیب بندلرینك برچوق مصارعی ضروب امثال صره‌سنه کچن ضیا پاشالر ، هانیا منفاسنده تخلیص وطن انینلریله ئولن کماللر ؟.. هانیا... هانیا ... اطرافدن :

— بز يوقمی یز ؟... بز یوقمی یز ؟..

ادعای موجودیتیله فریادلرقوپه‌رق اوزریمه برچوق قیزغین کوزلرك آچیلدیغنی، کسکین دیشلرك غیجیردادیغنی كوريیورم ...

ئه‌وه‌ت .. ایشته‌باغیرییورم .. یوقسکز... ایچکزده

بلکه فضل واقتدار صاحبلری بولونور . فقط مملکته مفید اولەجق جدی حمیتلر نادر ... اندر ...

غزته‌لره، سکز مقالهٔ سیاسیه‌یازدقدن‌صوکره والیلك بکله‌ینلر ، مجلس ریاستلری قوللایانلر ، وطنه بر ویروب یوز آلمغه باقان مرابحه‌جیلره بکزه‌رلر ...

قدرت وناموس قلملرینه معتقد اولدیغم امضالر بوسبتون یوق دکل ... فقط نشریات مفیده‌لرینه زمین وزمانمی مساعد دکلدر ؟ نه‌در ؟ بیلەمم ... مملکتك بوکونکی شدید ضرورت فکریه‌سنه قارشی پك ممسك ومتردد طاورانیورلر ... بالاستحقاق وظیفه‌دار اصیل قلملر عاطل طورونجه نامیهٔ عرفانه همدانی کبی طفیلات اوشوشیور ...

هله طوقونمه‌دن چینلار بوش ناقوسلره بکزه‌ین (شهاب‌الدین) لر تفننلریله اوکونمك ایچین فرانسزجه برچوق مؤلفلر وکتابلر صایه‌جقلرینه یالکز Désinté-ressement لغتی ، بو تك کلمه‌نك معناسنی حقیله اوکره-نه‌بیلمش اوله ایدیلر، ناسك الك عاجل احتیاجات تنورینه

بو منشــور بديعى آره‌سندن باقوب حكم ويرمك خفتنه دوشمزلردى ...

١٩ تموز ١٣٢٩ هكبه‌لى آطه

بيتدى

تصحيح سهويات

صحيفه	سطر	خطا	صواب
٤	١	ساحة جوابده	ساحهٔ جوابده
١٠	٩	همدانى‌نيك كندى	همدانينك كندى
١٢	١٦	قبائل وحشيه‌سنده	قبائل وحشيه‌سندن
١٢	١٦	اختارلرنى	اختيارلرنى
١٥	١٢	نم استانبول	نم استانبوله
١٨	١٩	حالكى بيلمه‌يه‌دك	حالكى بيلمه‌يه‌رك
٢٥	١٩	بويله كزيده فترت	بويله كزيده فطرت
٣١	٧	اولاد ضاله‌لرينك	اولاد ضاله‌سنك
٣٥	١٩	عيناً براقسه اوزمانه	عيناً براقسه اوزمان

صحیفه	سطر	خطا	صواب
٣٦	١٦	صولاندیده‌رق	صولاندیره‌رق
٥٦	١٥	آثار مطبوعه بدیعه‌کزی	آثار مطبوعهٔ بدیعه‌کزی
٥٧	١٦	والك منفعت نه اندیشندن	والك منفعت نا اندیشندن
٦١	٦	برر فورمول قطعیتله‌ی	برر فورمول قطعیتیله‌ی
٦١	١٦	بوادعای سره	بو ادعای سزه
٦٦	٧	paurqnoi	pourquoi
٦٥	٩	ادبیات حسن بدیعندن	ادبیات حسن بدیعیدن
٦٦	٨	برجارهٔ خلاصی قالماز	بر چارهٔ خلاص قالماز
٦٨	١٥	الحمدالله	الحمدلله
٧٢	١٠	مخریبلککزی	مخربلککزی
٨١	١١	کیدن حسابکزه	کندی حسابکزه
٨٦	١٨	جوچقلمزده	جوچقلغمزده
٨٧	١٥	ایلك محسسات	تحسسات
٩٠	٦	تمدح غربیله	تمدح غریبله
٩٢	١٥	غجم اوغلنه	عجم اوغلنه
٩٥	٥	وفلاکتنه مبتلا	فلاکتنه مبتلا
٩٦	١	رومان صحافندن	رومان صحا‌ئفندن
٩٦	١١	هیچ بر قت	هیچ بر وقت
٩٦	١٢	آله‌بیلمك قرصتنه	آله‌بیلمك فرصتنه

وثائق : غروشدر

جادی چارپیور

بر طاقم چولوق چوجغك تجربهٔ قلم نوعندن کوندردکلری بی سروبن سطورایله املای ستون ایدن، صدقه سز قالدیغی هفته‌لر غزته‌لردن بایات مقالات طوبلامقله تأمین موجودیته اوغراشان، هیچ برشی الده ایده‌مدیکی ایام قحطده مومی بیتمش سرخوش فناری کبی انقطاع حیاته اوغرایه‌رق برمدت صوکره نوهوسانك عنایتلریله تکرار دیرەنەبیلن (رباب) اسملی کشکول مطبوعاتك مدیری بك افندینك (تنقید) نامیله چارهٔ رواج اوله‌رق بولدیغی ادبی طوربیل جیلك اصولنك عادیلك ودسائسی کوستریر بررساله‌جکدر .

محل توزیع وفروختی
٤٦ — باب عالی جاده‌سنده — ٤٦
کتابخانهٔ عسکری - تجار زاده
ابراهیم حلمی

PL
248
G84S4